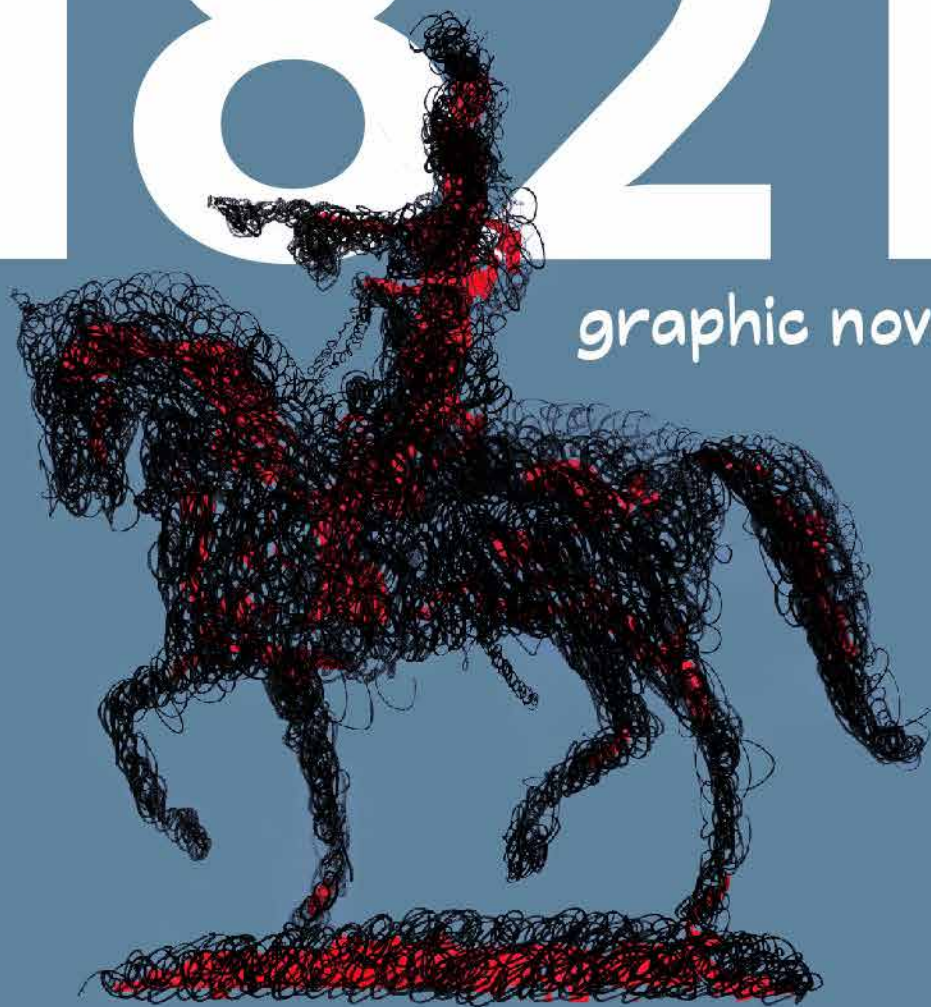

Σολούρ

1821

graphic novel

Η Μάχη της Πλατείας

ΤΟΜΟΣ Α'

Soloúp

1821

graphic novel

E-BOOK

Το έργο υποστηρίχτηκε από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.) στο πλαίσιο της 1ης Προκήρυξης της Δράσης «Επιστήμη και Κοινωνία» - «200 Χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση» (Αριθμός πρότασης: 20, αριθμός Έργου: 70869)

www.elidek.gr

Φορέας Υποδοχής: ΕΛΚΕ Πανεπιστημίου Αιγαίου

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ

Ανδρέας Σοφαντζής (83 Pixel – Creative Studio) / Ευτυχία Λιάπη

© Soloup, 2021

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με το ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

1821

graphic novel

Η Μάχη της Πλατείας

Α' ΤΟΜΟΣ

ΣΕΝΑΡΙΟ - ΣΚΙΤΣΑ

Soloúp (Η ιστορία βασίζεται σε μια αφήγηση της Libby N.)

ΕΡΕΥΝΑ ΑΡΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΗΓΩΝ, ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ

Νατάσα Καστρίτη

Ρεγγίνα Κατσιμάρδου

Παναγιώτα Παναρίτη

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΣΥΜΒΟΛΗ

Εύη Σαμπανίκου,

Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας (Πανεπιστήμιο Αιγαίου)

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Αφιερωμένο στην Libby Tata Arcel

Εισαγωγή

Το «1821-graphic novel» είναι καρπός τουλάχιστον τριών χρόνων εντατικής δουλειάς. Η ιδέα ενός κόμικς που θα προσεγγίζει την Επανάσταση του 1821 με επιστημονικό αλλά ταυτόχρονα εύληπτο, αφηγηματικό τρόπο, ξεκίνησε το 2016 από τις Νατάσα Καστρίτη, Ρεγγίνα Κατσιμάρδου και Παναγιώτα Παναρίτη, επιμελήτριες του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου. Το κάλεσμα και η πρόταση στον Solour έγινε το 2017. Αφορμή, ένα άλλο graphic novel, το «Αϊβαλί» (Κέδρος, 2014), που προσεγγίζει τη σύγχρονη ελληνική ιστορία, και συγκεκριμένα το 1922 και τη Μικρασιατική καταστροφή, μέσα από μια διαφορετική ματιά από τη μέχρι τότε συνηθισμένη.

Ξεκινούν οι συναντήσεις και αρχίζει να στήνεται το πλαίσιο των ιστοριών που θα αναφέρονται στο κόμικς. Όμως το πεδίο της έρευνας και τα ζητήματα της ιστοριογραφίας αποδείχθηκαν πραγματικά τεράστια. Δεν υπάρχει μία Ιστορία. Υπάρχουν πολλές Ιστορίες. Πολλές μνήμες και αφηγήσεις καταγεγραμμένες. Ακόμα περισσότερες οι ερμηνείες τους και, εν τέλει, πολύ περισσότερες οι διαφορετικές αναγνώσεις τους. Πώς να ξεδιπλώναμε λοιπόν με επάρκεια ένα τόσο μακρύ και μπερδεμένο νήμα;

Ευτυχής συγκυρία, η ερευνητική δράση του ΕΛΙΑΔΕΚ: «Επιστήμη και Κοινωνία – 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση». Οι στοχεύσεις της δράσης, που συνδύαζαν τις επιστημονικές απαιτήσεις με την καλλιτεχνική ποιότητα σε μια καινοτόμα προσέγγιση του 1821, κυριολεκτικά ταυτίζονταν με τη δουλειά που έχουμε ήδη στα σκαριά.

Σε συνεργασία με τον ΕΛΚΕ του Πανεπιστήμιο Αιγαίου, το Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας και την πολύτιμη συνεισφορά της καθηγήτριας Εύης Σαμπανίκου, καταθέσαμε πρόταση στον ΕΛΙΑΔΕΚ. Το αποτέλεσμα ξεπέρασε τις προσδοκίες μας. Από τις 70 περίπου προτάσεις που συμμετείχαν στη δράση και έπειτα από τις δύο φάσεις του διαγωνισμού, όχι μόνο επιλεγόμαστε στις δέκα εργασίες που επίσης μα υποστηρίζονται από το πρόγραμμα αλλά κατατασσόμαστε πρώτοι!

Η πρόκληση και η ευθύνη μεγάλες. Εκτός των άλλων, η συγκεκριμένη διάκριση σε μια τέτοια διεπιστημονική δράση αποτελεί έμπρακτη αναγνώριση για την τέχνη των κόμικς και των αφηγηματικών δυνατοτήτων της φόρμας των graphic novels, κάτι άλλωστε που συμβαίνει από έναν επίσημο φορέα για πρώτη φορά στην Ελλάδα.

Έτσι με τη συμβολή του ΕΛΙΔΕΚ, η αρχική ιδέα ενός graphic novel για το 1821 έχει πλέον μετατραπεί σε μια πολυεπίπεδη σύνθεση επιμέρους δράσεων, των οποίων η ραχοκοκαλιά είναι το graphic novel σε μορφή e-book που βλέπετε εδώ: Ένα έργο τριών τόμων που αποκαλύπτει την ίδια τη δομή του στο στάδιο των μολυβιών αλλά ταυτόχρονα διατηρεί στο ακέραιο την αναγνωστική και αφηγηματική του πληρότητα. Έχοντας ως εφιαλτήριο το παρόν έργο, οι δράσεις μας επεκτείνονται σε διαφορετικές κατευθύνσεις με την ελπίδα να ανοίξουμε και άλλο τις σκέψεις και τις συζητήσεις για την Επανάσταση του 1821, που για δεκαετίες παρέμεναν εγκλωβισμένες σε στερεότυπα.

Το «1821-graphic novel», χρησιμοποιώντας μια σύγχρονη επικοινωνιακή «γλώσσα», όπως αυτή των κόμικς, αλλά ταυτόχρονα πατώντας στην επιστημονική τεκμηρίωση, προτρέπει μικρούς και μεγάλους να αναζητήσουν εκ νέου τις πηγές, τα σχετικά έργα ζωγραφικής, τα αυθεντικά κείμενα.

Οι δράσεις που επιλέξαμε προσπαθούν να συνεχίσουν τον διάλογο στη σκιά του αγάλματος του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, ανάμεσα στους δύο κεντρικούς χαρακτήρες του βιβλίου και αφορούν εκθέσεις, εκδόσεις, ημερίδες και συζητήσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα με το αντίστοιχο υλικό, ένα μικρό ντοκιμαντέρ, μια ιστοσελίδα πληροφόρησης και επικοινωνίας. Δράσεις που επιχειρούν να συνδυάσουν την έρευνα στα αρχεία, τις πηγές, τα τεκμήρια, τα κείμενα σύγχρονων και μεταγενέστερων ιστορικών, τα απομνημονεύματα αγωνιστών αλλά και τις σύγχρονες μελέτες και την ιστοριογραφία με την «απόλαυση της ανάγνωσης» μέσα από τις παράλληλες αφηγήσεις ενός graphic novel.

Καλή ανάγνωση.

Το e-book

21 ενότητες μιας σύγχρονης εξιστόρησης, 21 αφηγήσεις βασισμένες σε κείμενα ανθρώπων που έζησαν ή έγραψαν για τον Αγώνα, 21 πρόσωπα. Ο αριθμός προφανώς συμβολικός. Επιλογή από ένα υλικό αχανές και σε σημαντικό βαθμό ακόμα ανεξερεύνητο.

Οι σχεδόν 800 σελίδες του graphic novel, για λόγους ευκολίας στην ανάγνωση, έχουν χωριστεί σε τρεις τόμους. Στον πρώτο τόμο, «Η μάχη της Πλατείας», θα βρείτε τα 21 κεφάλαια μιας σπονδυλωτής, σύγχρονης αφήγησης στη σκιά του αγάλματος του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, στην πλατεία έξω από το Μέγαρο της Παλαιάς Βουλής (σημ: Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).

Ο δεύτερος τόμος, «Ιστορίες πολλών ανθρώπων - Η Ιστορία μας», αποτελείται από 21 αυτοτελή κεφάλαια που βασίζονται και παραπέμπουν σε αυθεντικά κείμενα της εποχής (ιστορικών αλλά και αγωνιστών που κατέγραψαν απομνημονεύματα), όπως και σε μεταγενέστερα κείμενα (ή μεταγενέστερες μελέτες) από ιστορικούς και μελετητές του Αγώνα.

Ο τρίτος τόμος περιλαμβάνει τις προσεγγίσεις της Επανάστασης μέσα από τα «21 πρόσωπα». 21 πορτρέτα ανθρώπων, γνωστών και αγνώστων, «ηρώων» και «αντιηρώων», που πολλές φορές μέσα από τα κείμενά τους αντιμάχονται μεταξύ τους για την «αληθινή» ιστορία.

Τέλος, το «Παράρτημα» αποτελεί τη μεγάλη συνεισφορά του τρίτου τόμου. Σε αυτό μπορείτε να βρείτε το χρονολόγιο της Ελληνικής Επανάστασης, αναλυτικά τα κείμενα και τους πίνακες στους οποίους παραπέμπουν οι σελίδες του graphic novel, την πλήρη βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε, το ιστορικό και θεωρητικό πλαίσιο μιας σύγχρονης προσέγγισης της ιστορίας, καταλόγους με πληροφορίες και ονόματα που αναφέρονται στο e-book, οπτικό αρχειακό υλικό που μελετήθηκε κατά τη διάρκεια της έρευνας, όπως και προσχέδια και σκίτσα από το ίδιο το κόμικς και τα διαφορετικά στάδια της δημιουργίας του.

ΟΔΗΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ

Ένα e-book δεν μπορεί ν' αντικαταστήσει ένα τέτοιο βιβλίο κειμένων και εικόνων. Ν' αντικαταστήσει το χαρτί, τα σαλόνια, τις αισθήσεις του

ξεφυλλίσματος, τις ανατροπές της αφήγησης στο layout, τη βιωματική σχέση με ένα υπαρκτό αντικείμενο. Μπορεί να γίνει όμως η επέκτασή του και ίσως κάτι πολύ παραπάνω, σε διαφορετική κατεύθυνση: να δώσει την αύρα της κατασκευής του βιβλίου. Να τραβήξει την κουρτίνα για να φανούν τα παρασκήνια της δημιουργίας, αλλά και να προτρέψει σε άλλες δυνατότητες ανάγνωσης ή να γίνει εργαλείο έρευνας και εκπαίδευσης.

Το «1821- graphic novel» σε μορφή e-book έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να προσφέρεται για πολλών ειδών διαδρομές. Τα κείμενα είναι εδώ, η σειρά τους επίσης. Ο αναγνώστης όμως, ο καθένας ξεχωριστά, είναι εκείνος που θα επιλέξει τον δικό του τρόπο, θα φτιάξει τη δική του σειρά, θα συρράψει τη δική του Ιστορία. Οι σχεδόν 800 σελίδες των τριών τόμων παρέχουν τη δυνατότητα για μια σύγχρονη, πολυτροπική ανάγνωση, ίσως πρωτόγνωρη για το μέσο των κόμικς στη γλώσσα μας, αξιοποιώντας τις δυνατότητες μιας ηλεκτρονικής ανάγνωσης αλλά και την ιδιαίτερα ευέλικτη φόρμα των graphic novels. Πρωτόγνωρος επίσης είναι και ο τρόπος που προσεγγίζεται η Επανάσταση του '21, αφού αρχειακές πηγές, απομνημονεύματα, ιστορικά κείμενα, ζωγραφικοί πίνακες και σχέδια της εποχής συνυπάρχουν, συνδιαλέγονται και αλληλεπιδρούν μέσα στα «μπαλονάκια» και τα «καρέ» του graphic novel.

Το συγκεκριμένο e-book είναι κυριολεκτικά ένα εργαστήριο. Βλέπει πίσω από ένα τυπωμένο βιβλίο τα μολύβια και τα προσχέδια, τις σημειώσεις για τις αναφορές, τα προβλήματα της αφήγησης και τις λύσεις. Την προσπάθεια των σημερινών ανθρώπων να βάλουν σε σειρά την ίδια την Ιστορία, αλλά και τις πολλαπλές προσεγγίσεις και ερμηνείες της μέσα από μια σύγχρονη αφήγηση. Βλέπει κυριολεκτικά τις φλέβες και το αίμα μιας τέτοιας δουλειάς.

Ταυτόχρονα, το graphic novel προτρέπει τους αναγνώστες να μην μείνουν απλοί θεατές μιας ακόμα ερμηνείας της ιστορίας, ακόμα και αυτής εδώ, αλλά να ψηλαφίσουν οι ίδιοι την Ιστορία. Ευχή μας το βιβλίο και η βιβλιογραφία που παραθέτουμε να λειτουργήσει ως αφορμή ώστε πολλοί από εσάς να επιδιώξετε στη συνέχεια μια προσεκτικότερη αναζήτηση της Ιστορίας, επιστρέφοντας στα πρωτότυπα κείμενα, στις πηγές και στις σχετικές μελέτες. Ή ακόμα πιο όμορφα, οι ιστορίες του graphic novel να αποτελέσουν λαβές για σκέψη. Για συζητήσεις και ομαδικές εργασίες που θα μεταμορφωθούν στα χέρια των εκπαιδευτικών σε ένα ξεχωριστό μαθησιακό εργαλείο.

ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ

Το e-book «1821-graphic novel» έχει χωριστεί σε τρεις τόμους ώστε να είναι πιο εύχρηστο. Προτείνουμε ο αναγνώστης να το διαβάσει έχοντας και τους τρεις τόμους ανοιχτούς. Έτσι για παράδειγμα θα μπορεί να διαβάσει τα αφηγηματικά κεφάλαια των τόμων Α και Β και να αναζητά

πιθανές πληροφορίες (για παράδειγμα βιογραφικά ηρώων και συγγραφέων, χρονολογική σειρά γεγονότων, βιβλιογραφικές και εικαστικές αναφορές) με μια εύκολη αναζήτηση στα περιεχόμενα του Παραρτήματος, στον τόμο Γ'.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Τα 21 κεφάλαια του κάθε τόμου Α' και Β' έχουν ομαδοποιηθεί σε 5 ομάδες ενότητες :

- Πλατεία
- Χατζάρια
- Σεργούνι
- Ήρωες
- Γκιλοτίνα

Οι ενότητες αυτές μεταξύ τους έχουν ιστορική και αφηγηματική συνέχεια. Προτείνουμε έτσι να διαβάζονται πρώτα τα κεφάλαια της μιας ενότητας του τόμου Α' και στη συνέχεια τα αντίστοιχα αυτόνομα κεφάλαια του τόμου Β'. Την ίδια στιγμή για οποιαδήποτε απορία σχετικά με πρόσωπα και γεγονότα, υπάρχει η δυνατότητα αναζήτησης πληροφοριών στο Παράρτημα του Γ' τόμου. Η διασταύρωση αυτή των αναγνώσεων σε ακολουθία όλων των ενοτήτων, οδηγεί βήμα-βήμα στην αφηγηματική κλιμάκωση και ολοκλήρωση του έργου.

ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Παρόλα αυτά, η δομή του graphic novel σε μορφή e-book προσφέρεται για επιλεκτικό διάβασμα κατά τη διάρκεια του οποίου ο κάθε αναγνώστης μπορεί να επιλέγει την έκταση και το βάθος των ιστοριών και τα στοιχεία που επιθυμεί να διερευνήσει.

Για παράδειγμα, κάποιες διαδρομές που μπορεί να επιλεγούν είναι:

- 1) Ανάγνωση πρώτα της ενιαίας αφήγησης του τόμου Α' και αντίστοιχη των ιστοριών του τόμου Β'.
- 2) Επιλεκτική ανάγνωση ιστοριών του τόμου Β' και σε διαφορετική σειρά, σαν ξεχωριστά διηγήματα.
- 3) Συνδυασμός της ανάγνωσης των κεφαλαίων με επιλεκτική αναζήτηση των πηγών του τόμου Γ'.
- 4) Εργαστηριακή ανάγνωση για σπουδαστές σχεδίου και κόμικς, αφού παρέχονται στις σελίδες του βιβλίου τα στάδια επεξεργασίας του (μολύβια, layout σελίδων, επίπεδα σχεδίου κ.λπ.) με χειρόγραφες σημειώσεις, σε συνδυασμό τις αντίστοιχες πληροφορίες στον τόμο Γ'.
- 5) Εκπαιδευτική χρήση από δασκάλους, καθηγητές και πανεπιστημια-

ακούς, καθώς το υλικό του e-book προσφέρεται προς αξιοποίηση στην πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να επιτευχθεί με επιλογή συγκεκριμένων κεφαλαίων και αποσπασμάτων από τους τόμους Α' και Β', σε συνδυασμό με τις ερευνητικές πληροφορίες και τα στοιχεία που παρέχονται στο παράρτημα του Β' τόμου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
----------------	---

Η Μάχη της Πλατείας

ΕΝΟΤΗΤΑ 1: ΠΛΑΤΕΙΑ	19
1	21
2	33
3	45
4	59
ΕΝΟΤΗΤΑ 2: ΧΑΤΖΑΡΙΑ	73
5	75
6	91
7	105
8	119
ΕΝΟΤΗΤΑ 3: ΣΕΡΓΟΥΝΙ	133
9	135
10	149
11	165
12	177
13	191
ΕΝΟΤΗΤΑ 4: ΗΡΩΕΣ	207
14	209
15	225
16	241
17	257
ΕΝΟΤΗΤΑ 5: ΓΚΙΛΟΤΙΝΑ	273
18	275
19	289
20	305
21	319

«Η Μάχη της Πλατείας»

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

ΠΛΑΤΕΙΑ

1

Α01

ΠΛΑΤΕΙΑ 1

Αν κάνεις μια βουτιά με μια εφαρμογή σαν το Google Earth...

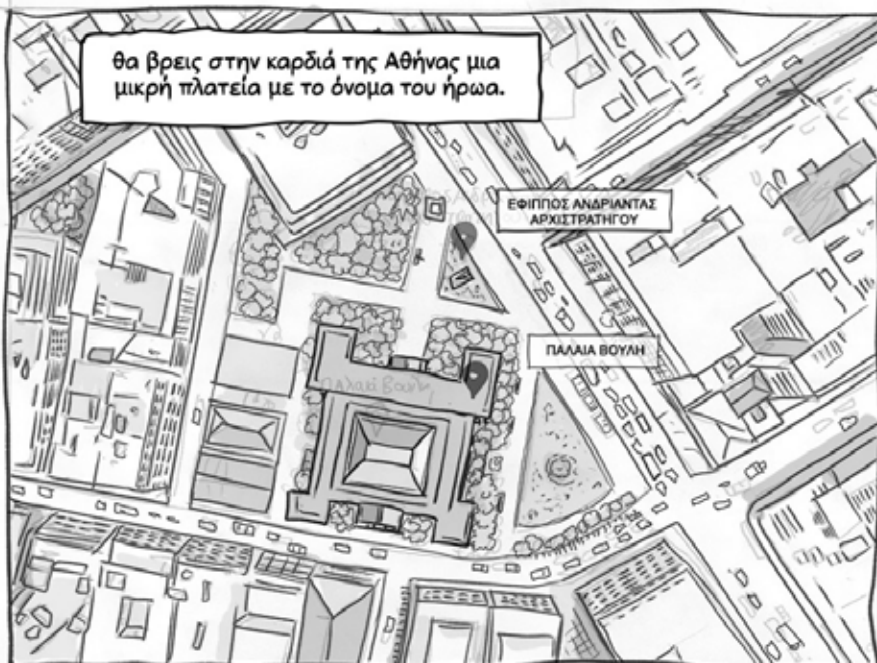
εκεί στη χερσόνησο της Ελλάδας, πάνω δεξιά από την Πελοπόννησο...

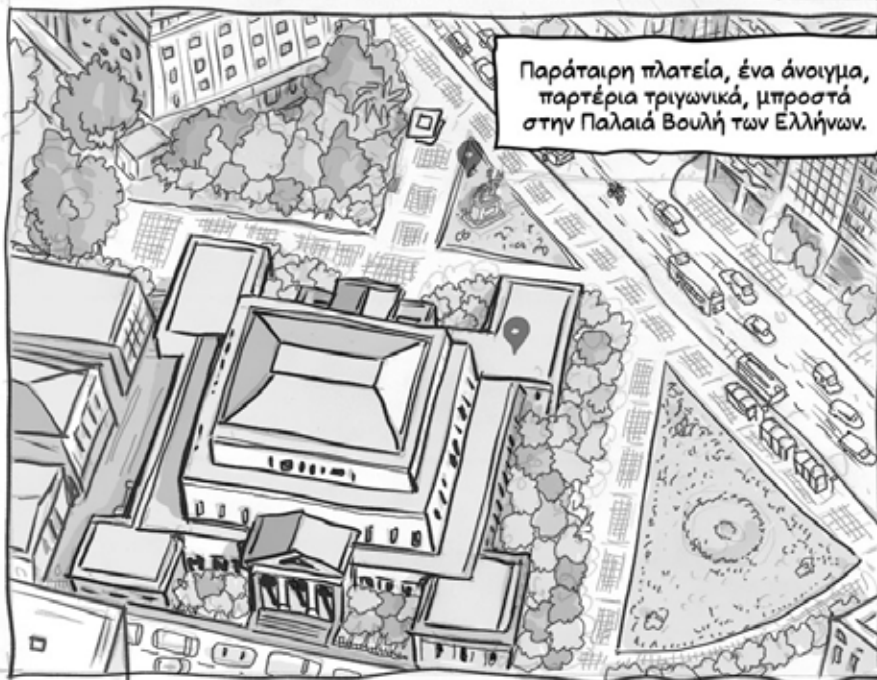
Α0101

Α01

θα βρεις στην καρδιά της Αθήνας μια μικρή πλατεία με το όνομα του ήρωα.

Παράταιρη πλατεία, ένα άνοιγμα, παρτέρια τριγωνικά, μπροστά στην Παλαιά Βουλή των Ελλήνων.

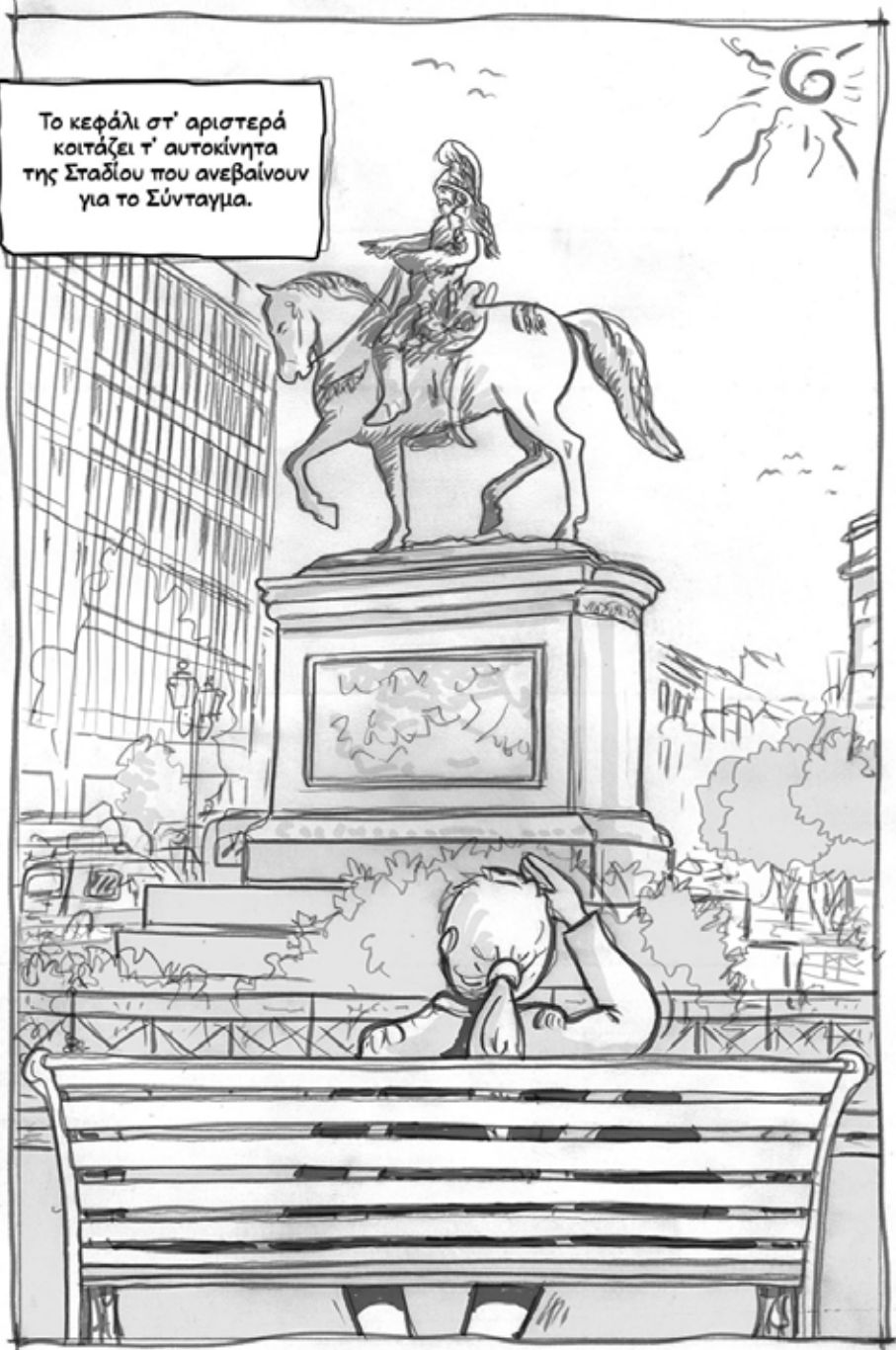
Α0102

Α0103

Α01

Το κεφάλι στ' αριστερά
κοιτάζει τ' αυτοκίνητα
της Σταδίου που ανεβαίνουν
για το Σύνταγμα.

Α0104

Το δεξί χέρι, τεντωμένο, δείχνει
κάπου στην αντίθετη κατεύθυνση.

Πλουμίδια τινάζονται
στον αέρα απ' τη στολή και την
αρματωσιά του αλόγου.

Πόδια
μια

Πόδια, μύες, υφάσματα σε
μια κίνηση παγωμένη.

Φοράει
περικεφαλαία.

Όχι όμως όπως αυτές
των αρχαίων, του Αχιλλέα,
όπως νόμιζα μικρή.

Όλοι οι «παλιοί
Έλληνες» των
σχολικών βιβλίων,
ένας αχταρμάς
στο παιδικό
μυαλό μου.

Βρετανική
περικεφαλαία.

Από τη στολή του
αξιωματικού, την εποχή
που βρισκόταν στη
Ζάκυνθο στη δούλεψη
του τακτικού στρατού
των Άγγλων.

A0106

101

Κι όμως, αυτό το λοφίο στο πρώτο
πλάσιμο του πολεμιστή έλειπε.

Καρέ αποστρέφει
το κεφάλι του

Είχα διαβάσει πως συντηρητές,
όπως καθάριζαν το άγαλμα από
το καυσασέριο και την πατίνα
των χρόνων, ανακάλυψαν ένα
σημείωμα κρυμμένο στη
χαίτη της περικεφαλαίας.

Χαραγμένο εκεί από τον γλύπτη
για να διαβαστεί μετά από χρόνια.
Τυχαία! Από εμάς τους κατοπινούς.

Παρά τη
θέλησιν του Σώχου
Κολοκοτρώνη μου
Ξαναφόρεσε την
περικεφαλαία
Paris 1900

Παρά τη θέλησή σου, παρά
τη θέληση του γλύπτη σου.

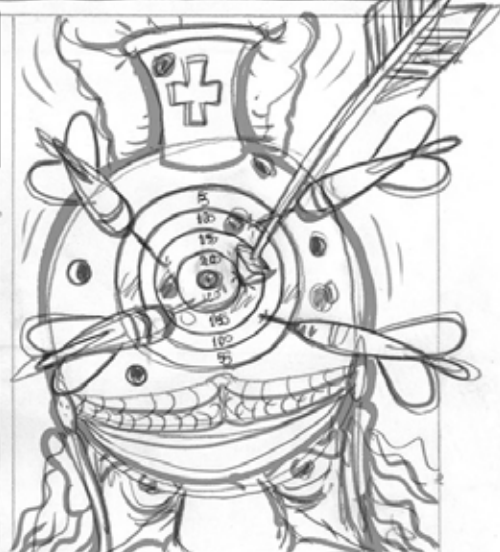

Α0107

Γιατί φυσικά, σαν πολεμούσε ο Γέρος
με τα άτακτα μπουλούκια του στον
Γιατί φυσικά, σαν πολεμούσε ο Γέρος
στα βουνά κι έστηνε ενέδρες με
τα άτακτα μπουλούκια του
στους Τούρκους, δεν έλεγε:

ΓΙΟΥΧΟΥΟΥ!
ΕΔΩ ΕΙΜΑΙ,
ΒΑΡΑΤΕ ΜΕ!

Τη φόρεσε ξανά, πολύ αργότερα. Σαν ήρθε ο Όθωνας
και θέλανε οι Βαυαροί στολές κι επισημότητες.

Α01

Αυτοί που είχαν
παραγγείλει
το άγαλμα, που
το είχαν πληρώσει,
έτσι το ήθελαν.

Μεγαλειώδες, αγέρωχο,
όπως αρμόζει σε έναν
εθνικό ήρωα.

Ακούραστο και ατσαλάκωτο
στρατηλάτη καβάλα στον
δικό του Βουκεφάλα.

Αλλά τόσο διαφορετικό θα τον
συναντούσε ο γλύπτης στα σκίτσα
και τις γκραβούρες της εποχής.

Μπαρουτοκαπνισμένο, ανήσυχο,
φορώντας εκείνο το ταπεινό,
αρβανίτικο φεσάκι.

Έτσι, γεμάτο θέληση
μα πιο ανθρώπινο, θα τον
είχε στο πρόπλασμα.

Α0109

Αοι

Ομ
εθ

Όμως αλλιώς σε όρισε
το εθνικό αφήγημα.

Παρά τη
θέλησή σου

Να φοράς διαρκώς,
καταμεσής της Σταδίου
αυτό το ενθύμιο της
νίκης σου από τα
Αγγλικά στρατεύματα
των Επτανήσων.

Να φοράς διαρκώς,
καταμεσής της Σταδίου

Παρά τη θέλησή σου, παρά
τη θέληση του γλύπτη σου.

Παρά τη θέλησή σου, παρά
τη θέληση του γλύπτη σου.

Αοιιο

ΑΟΥ

Αχ, στρατηγέ μου, τι είναι
η Ιστορία; Πώς γράφεται η Ιστορία;

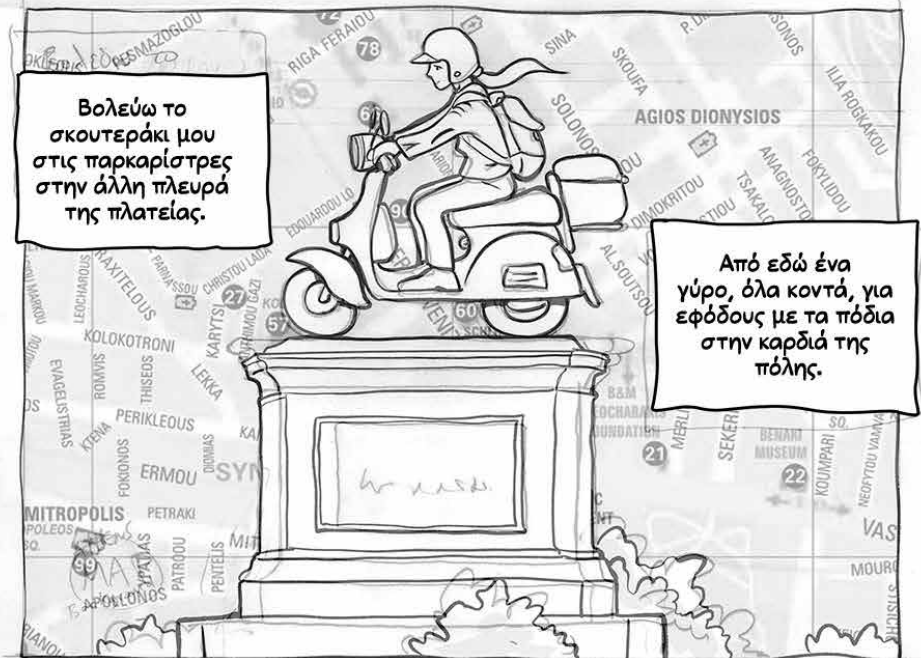
Ποιοι γράφουν την Ιστορία;

ΑΟΙΙΙ

2

A02

A0201

Α02

Τρεις φορές μού άνοιξαν
σε αυτές τις παρκαρίστρες
τη βαλίτσα της μηχανής.

Και το παράξενο, δεν είχαν
κλέψει από μέσα τίποτα.

Τη βρήκα ανοιχτή χωρίς να
έχουν σπάσει την κλειδαριά.

Δεν είχα βέβαια και τίποτα σημαντικό για λάφυρο.
Χαρτιά, μαρκαδόρους και μελάνια για τον εκτυπωτή.

ΔΕΝ ΣΟΥ
ΛΕΙΠΕΙ ΤΙΠΟΤΑ!

Α0202

A02

Την τρίτη φορά, την ώρα που είχα φτάσει στο σκουτεράκι
κι έβρισκα ξανά τη βαλίτσα ανοιχτή, με πλησίασε ένας τύπος.

Να, δεξί
Τίποτα.

Ένας από τους άστεγους
της πλατείας.

ΤΙΠΟΤΑ!

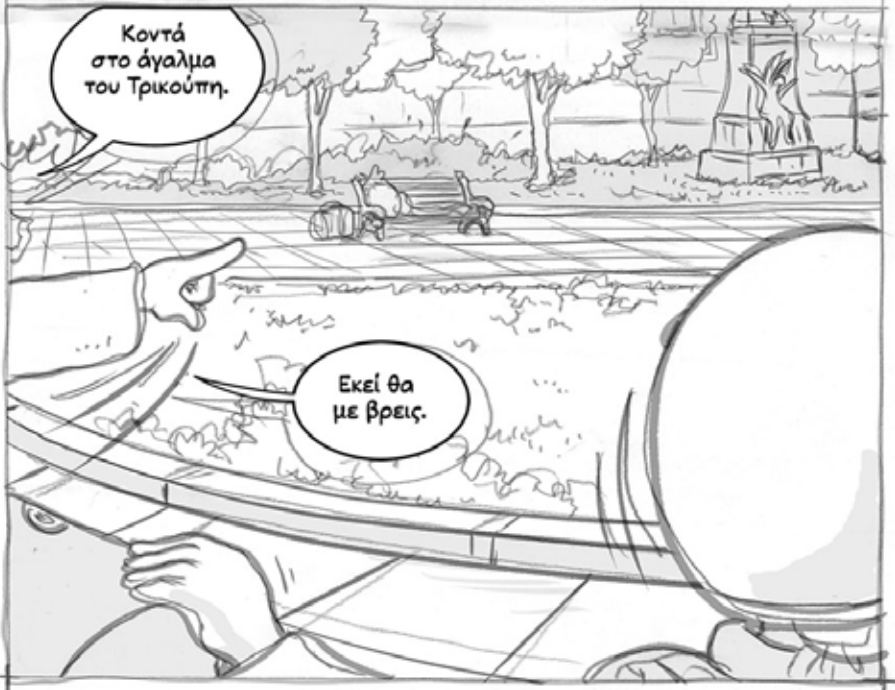
Πώς το ξέρεις;
Εσύ την άνοιξες;

ΟΧΙ, ΟΧΙ!
Ανοιχτή τη
βρήκα.

Αλλά δεξ κι εσύ.
Δεν σου πείραξα
τίποτα.

A0203

A02

A0204

102

Ο περιπτεράς παραδίπλα απ' το
παγκάκι μου πλέον με αναγνωρίζει.

Όλο και κάτι τυχαίνει
να ψωνίσω απ' αυτόν.

Συνήθως εκείνα τα ρημάδια τα
τσιγάρα που προσπαθώ να κόψω.

Κάποια φορά πιάσαμε και ψιλή
κουβέντα. Για το πού δείχνει
το δάχτυλο του Κολοκοτρώνη.

ΟΥΟΥΟΥ!
Ακούς πολλά.

Για πείτε
μερικά.

10205

Α0207

A02

A0209

Α02

Α0210

1A02

1A02/11

3

A03

Είχα βουλευτεί ακόμα μια φορά
στη γνωστή μου θεσούλα, όταν στην
άλλη πλευρά της πλατείας συνέβη κάτι.

Ένταση και φωνές.

Τρεις νεαροί είχαν
στριμώξει έναν άνθρωπο.

ΔΕΝ
ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΕΙΣ,
ΡΕ;

Εκείνος έδειχνε
ήρεμος. Απαντούσε.

A0301

Α03

Οι αποκρίσεις τους όμως μάλλον τους θύμωναν περισσότερο.

ΔΙΝΕ ΤΟΥ ΑΠΟ ΔΩ.

ΦΥΓΕ!

Κάθε τόσο διέκρινα σκόρπιες κουβέντες.

σκόρπιες

Μετά, ο ένας τον έσπρωξε στον ώμο. Ένας άλλος τον τράβηξε απ' το μανίκι.

ΜΑΣ ΔΟΥΛΕΥΕΙΣ, ΡΕ;

ΕΧΕΙΣ ΤΟ ΘΡΑΣΟΣ ΚΑΙ ΜΙΛΑΣ;

ΣΟΥ ΛΕΜΕ, ΕΔΩ ΕΝΟΧΛΕΙΣ!

Ποιον ενοχλώ;

Όταν όμως μετά από μια γερή σκουντιά ρίξαν τον άνθρωπο στα γόνατα, δεν άντεξα.

Α0302

Α03

Σηκώθηκα σχεδόν ανακλαστικά και, πριν προλάβω να ελέγξω τα βήματά μου, είχα βρεθεί κοντά τους.

ΝΑ ΠΑΣ ΑΛΛΟΥ
ΝΑ ΒΡΟΜΙΖΕΙΣ,
ΠΑΛΙΟΠΡΕΖΟΝΙ.

Αναγνώρισα τον άνθρωπο.

ΝΑ ΠΑΣ
ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΣΟΥ!

Αυτή είναι η χώρα μου.
Βρίσκομαι εδώ, πριν ακόμα
γεννηθείς εσύ.

ΣΙΓΑ ΜΗ ΘΥΜΑΣΑΙ
ΚΑΙ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΑΠΟ ΤΟΤΕ
ΠΟΥ ΤΗΝ ΧΤΙΖΑΝΕ.

Ήταν ο άστεγος που μάλλον μου
είχε ανοίξει τη βαλίτσα στο σκούτερ.

ΕΙΧΕ
ΣΤΕΡ

Αυτό το παγκάκι
παραπίσω έχω για σπίτι.

Άρα αυτή
είναι η πατρίδα μου.

ΜΙΛΑΣ
ΕΣΥ ΓΙΑ
ΠΑΤΡΙΔΑ;

Α0303

Α03

Α0304

A03

A0305

Α03

Α0306

Α03

Ο ΠΕΡΙΠΤΕΡΑΣ!

ΠΑΛΙ ΦΑΣΑΡΙΕΣ
ΖΗΤΑΤΕ ΕΣΕΙΣ;

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΥΣ
ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ!

ΒΡΗΚΑΤΕ ΝΑ
ΤΟ ΠΑΙΞΕΤΕ ΜΑΓΚΕΣ
ΣΕ ΜΙΑ ΚΟΠΕΛΑ
ΚΙ ΕΝΑΝ ΓΕΡΟ;

ΒΡΕΕ,
γέρο και γέρο...

ΤΡΑΒΑΤΕ ΑΜΕΣΩΣ
ΣΤΙΣ ΔΟΥΛΕΙΕΣ
ΣΑΣ.

Είχε παρατήσει το περίπτερο
ανοιχτό και είχε έρθει τρέχοντας
να μας σώσει.

ΚΑΛΕΣΑ
ΤΗΝ
ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ.

Άκου
γέρο!

Α0307

Ad3

Οι νεαροί μουντούριζαν κάτι
όχι τόσο ευγενικό για τον περιπτερά.

ΠΑΜΕ, ΠΑΙΔΙΑ.
ΤΣΑΜΠΑ ΘΑ ΣΠΑΤΑΛΗΣΟΥΜΕ
ΠΑΝΩ ΤΟΥ ΤΙΣ ΣΦΑΛΙΑΡΕΣ ΜΑΣ.

Έκαναν κάνα δυο μορφασμούς,
αλλά, βλέποντας πως το παιχνίδι
είχε ανοίξει, γύρισαν αργά
για να φύγουν.

ΑΝΤΕ,
ΔΡΟΜΟ!

ΚΙ ΕΣΥ, ΓΕΡΟ,
ΜΗΝ ΧΑΙΡΕΣΑΙ.

ΘΑ
ΤΑ ΞΑΝΑΠΟΥΜΕ
ΣΥΝΤΟΜΑ.

Ad308

Α03

Ευχαρίστησα
τον περιπτερά.

Ήρθατε την
πιο κατάλληλη
στιγμή!

Δεν κάνει
τίποτα.

Άλλωστε
πελάτισσα
δεν είσαι;

ΧΕΧΕ!
Και το κόλπο με το
κινητό πιάνει
πάντα!

Κάθε τρεις
και λίγο το ίδιο
τροπάρι.

Βρίσκουν
και ξεσπούν στους
άστεγους της πλατείας.

Τη μια κάτι
ξυρισμένοι
πιτσιρικάδες,
την άλλη κάτι
καθώς πρέπει
νοικοκυραίοι.

Ένα απόγευμα αυτόν
τον ίδιο τον είχαν σαπίσει
στο ξύλο.

Κι αυτός
τι έκανε;

Α0309

Α03

Α0310

+

A03

+

+

A0313

4

Αου

Δεν είχα προλάβει να φάω
τις δυο γκοφρέτες μου
- μία ίσον καμία- και
είδα τον άστεγο να έρχεται
προς το μέρος μου.

ΕΕΕ...ΓΕΙΑ ΧΑΡΑ.

Γεια σου.

Ήθελα...

Ήθελα να
σ' ευχαριστήσω.

Για ποιο
πράγμα;

Αου4ο||

Α04

Α04α2

Α04

ΠΡΟΚΑΛΩ
ΕΓΩ;

Καταλαβαίνεις πως
αυτή η πλατεία έχει
συμβολική αξία;

Πώς να στο πω. Αυτή εκεί
είναι η Παλαιά Βουλή.

Ευχαριστώ
για την
ξενάγηση.

ΧΑΧΑ

Και το άγαλμα εδώ,
ο Κολοκοτρώνης, είναι
το σύμβολο της
Επανάστασης.

Η υπερηφάνεια
των Ελλήνων.

Κι εγώ
τι νομίζεις
ότι κάνω
εδώ;

Κι εγώ τι νομίζεις
ότι κάνω εδώ;

Α0403

Α04

Για φουστανέλες γράφουν.
Για κρυφά σχολειά και
πανηγύρια.

Ήρωες και μη, αγωνιστές
και συμφεροντολόγοι
στο ίδιο τσουβάλι.

Φαντάζεται κανείς σήμερα
την απόγνωση που χρειάζεται
για να φωνάξεις απ' τα σπλάχνα σου
Ελευθερία ή Θάνατος;

Σοκολάτα
ή κρέμα;

Αχ!
Θυμάμαι
τις αφίσες στις
σχολικές γιορτές
με τους ήρωες
του 1821.

Μεσοκός Κυριακός Μπουμπουκός

Α0405

ΑΟΥ Μιτσοπουλιν

Μιαούλης, Αθανάσιος Διάκος,
Καραϊσκάκης, Μπουμπουλίνα...

Κι έβλεπες
στις ζωγραφιές τους ήρωες
στις μάχες με καλοζυρισμένα
πρόσωπα, με κάτι
φρεσκοπλυμένες φορεσιές.

Σας μάθανε ποτέ
όσοι αγωνιστές σωθήκανε
από τα γιαταγάνια και τα βόλια,
πώς πέθαναν;

Τι απέγιναν
σαν στήθηκε
το κράτος;

Louis Dupré: Salona

Un Grec arborant son étendard sur les mers de Salona
(N. Mitropoulos hoist the flag at Salona)

Α04106

Α04

Δυστυχώς σε κάθε πόλεμο πολλά τέτοια άσχημα συμβαίνουν.

Ναι, μα πολλά δεν μαθεύονται ποτέ.

Και άλλα τ' αφήνουν επίτηδες να ξεχαστούν.

Μισές αλήθειες, όμως, ξέρεις τι είναι;

ΨΕΜΑΤΑ.

Α0408

A04

A0409

ΑΟΥ

Κάπως έτσι ξεκίνησε η γνωριμία μου
με αυτόν τον παράξενο άστεγο.

ΛΟΙΠΟΝ!
Πρέπει να φύγω.

Με περιμένουν
ένα σωρό δουλειές.

Στο
καλό.

Λεφτά έχεις;

Γρόσια έχεις,
έγνοια έχεις.

Να σου
δώσω;

Έχεις να φας;

Δεν είμαι
ζητιάνος.

ΑΟΥ
ΑΟΥ

Α04

Α0411

Α04

Κι εξελίχθηκε αυτή η γνωριμία με τέτοιον τρόπο...

Α0412

+

A04

που μ' έβαλε στο παιχνίδι να
προσπαθήσω τώρα εδώ να σας
την αφηγηθώ.

Ορίστε λοιπόν,
αφού έτσι το θέλεις.

ΤΑ ΔΙΔΑΚΤΡΑ.

Σ' ευχαριστώ.

Να προσέχεις.

Θα
περιμένω.

Σολούρ

+

A0413

+

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

XATZAPIA

5

A05

ΧΑΤΖΑΡΙΑ [2]

Πέρασε καιρός. Κάτι οι υποχρεώσεις,
κάτι η κακοκαιρία που πλάκωσε απότομα,
είχα πάνω από μήνα να σταθώ στην πλατεία.

Δεν είναι και ό,τι πιο
ευχάριστο με δυνατές
βροχές να καβαλές μηχανή.

Ήρθε όμως μια γλυκιά φθινοπωρινή μέρα,
που βρισκόμουν πάλι στη γωνιά μου στο παγκάκι.

A0501

Α05

Είχα ξεχάσει τελείως τη συνάντηση
με τον άστεγο της πλατείας, όταν τον είδα
ξαφνικά να πετάγεται από μια γωνία.

Καλώς
την!

Πού χάθηκες
κοπελιά;

Εεε...
Γεια χαρά.

Έτοιμη για
το μάθημα;

Ποιο
μάθημα;

Ξέχασες
τα δίδακτρα;

Δεν είπαμε
την άλλη φορά
ότι θα σου κάνω
μάθημα Ιστορίας;

Α, ναι.
Εντάξει δεν
πειράζει.

ΑΑ0502

A05

Δεν υπογράψαμε
και κανένα
συμβόλαιο.

Έλα, μην κάνεις
σαν μαθητριάλα.

Κουβέντα
θα κάνουμε.

Να' χω κι εγώ
κάπου να τα πω,
να βγάλω
το άχτι μου.

Σκέφτηκα πως, για να μου θυμίζει τα «διδάκτρα»
της προηγούμενης συνάντησης, θα ήθελε πάλι χρήματα.

Ορίστε. Δεν έχω
τώρα περισσότερα.

ΕΠ!

ΤΙ ΚΑΝΕΙΣ
ΕΚΕΙ;

Δεν θες
να φας κάτι;

ΕΝΤΑΞΕΙ, ΕΝΤΑΞΕΙ,
ΣΥΓΓΝΟΜΗ!

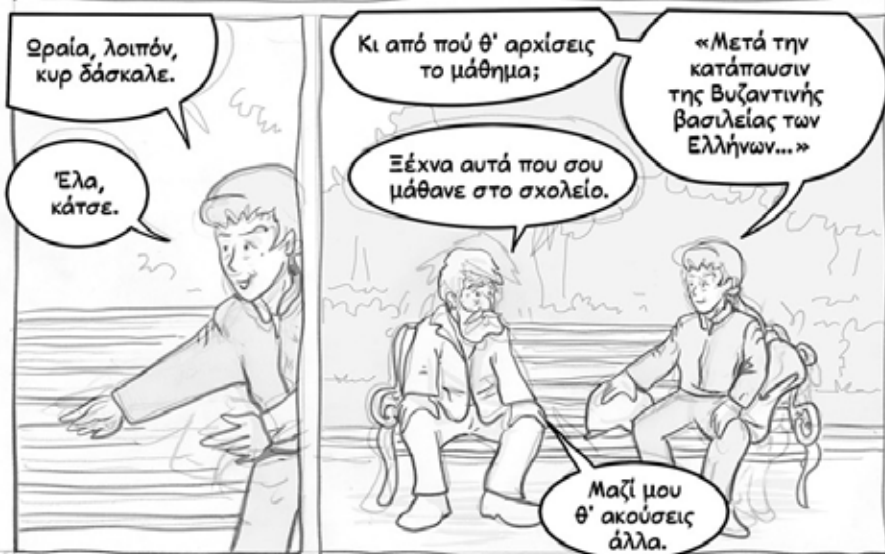
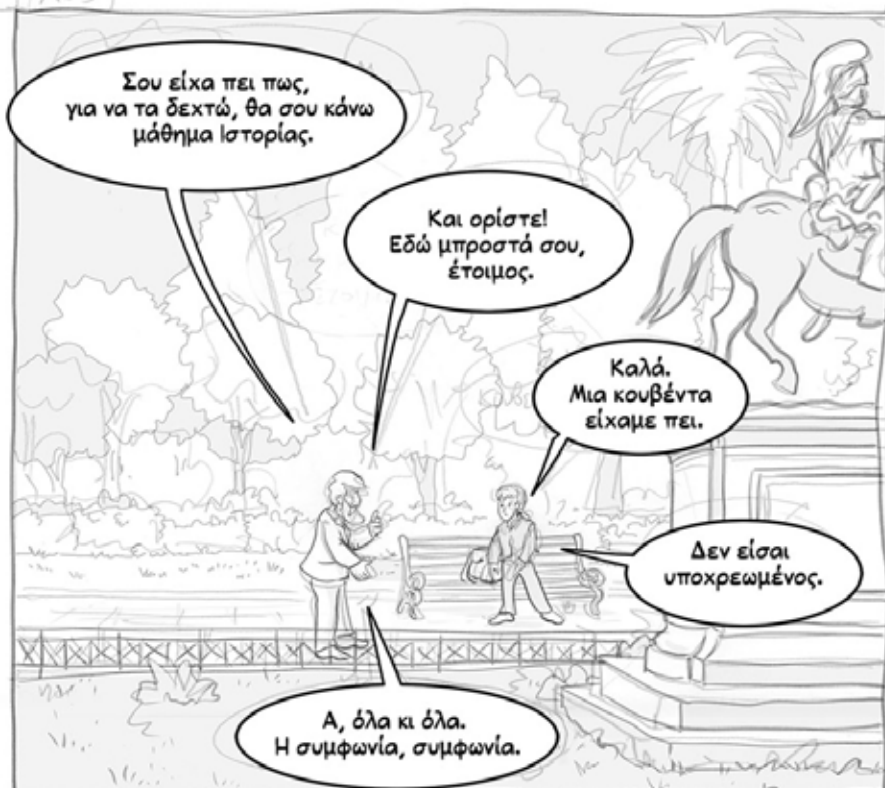
ΓΙΑ ΖΗΤΙΑΝΟ
ΜΕ ΠΕΡΑΣΕΣ;

ΜΗ ΚΟΙΤΑΣ ΠΟΥ
ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΦΟΡΑ ΜΕ
ΒΡΗΚΕΣ ΣΕ ΑΔΥΝΑΜΙΑ.

Κι αν θυμάσαι,
εκείνα δεν ήταν
χάρισμα.

A0503

A05

A0504

A05

A0505 S

AOS

Antoine Jean Gros (1771-1835) : Napoleon at Eylau in 1807
oil on canvas 7,31 → 7,82 Louvre, Paris 1808

AOS06

Α05

Με τα
πτώματά σου.

Τα φαντάζεσαι,
πώς να στο πω...

ΠΟΛΥ
ΟΛΟΚΛΗΡΑ!

ΧΕΧΕ

Ξέρεις, τα πτώματα
στις μάχες τότε
με τους Τούρκους
ήταν κάπως
διαφορετικά.

ΔΗΛΑΔΗ;

Α0507

Α05

ΑΚΕΦΑΛΑ!

Μετά τη μάχη,
έβλεπες μόνο κορμιά
αποκεφαλισμένα.

Και
γυμνά.

Τα γδύνανε.
Ρούχα, πατούμενα. Πολύτιμα
λάφυρα κι αυτά.

Μα, γιατί
να κάνουν κάτι
τέτοιο;

Α0508

A05

Τα κεφάλια
τα μάζευαν.

Όπως κάνουν
άλλοι με τα μανιτάρια
στο δάσος.

Τα έχωναν
σ' έναν σάκο και
τα πήγαιναν στους
πασάδες τους.

A0509

Α05

Η απόδειξη της δουλειά τους.
Με αυτά πληρώνονταν.

Μ' αυτά έκαναν
τα μαθηματικά τους.

Πρώτα αφαίρεση!
Και μετά πρόσθεση
και αλάτισμα.

Έτσι αλατισμένα, στη συνέχεια,
τα έστελναν πεσκέσι στον σουλτάνο.

Απόδειξη της
νίκης τους.

Α0510

Aos

Πυραμίδες τα κεφάλια.
Τύφλα να 'χει ο Χέοπας
στην Αίγυπτο.

Και σα να μην
έφτανε αυτό, κάνανε
και ότι μπορούσαν
για να ξεφτιλίσουν
τον άνθρωπο.

Το κομμένο κεφάλι για
παράδειγμα, το έστηναν συχνά,
ανάμεσα στα σκέλια του πτώματος.

Το παράταγαν έτσι
ατιμασμένο στην κοινή θέα
και στα δόντια των σκύλων.

Και ήταν τέτοια η ατίμωση που
σαν λαβωνόταν στη μάχη
κάποιος χριστιανός,
προτιμούσαν από συμπόνια
να τον σφάζουν
οι ίδιοι οι δικοί του.

Aos 512

ΑΟΣ

Το φαντάζεσαι;

Να βρεθείς στην
ανάγκη να φιλήσεις
έναν άνθρωπο
που αγαπάς.

Τον αδελφό σου,
τον πατέρα.

Και να του κόψεις το κεφάλι
για να μην το μαγαρίσουν
οι οχτροί σας.

Βέβαια, σαν
προχωρούσε
η Επανάσταση,
και οι Έλληνες
έκοβαν τα
κεφάλια των
Τούρκων.

Μ' όποιον
δάσκαλο
καθίσεις...

Δεν
μιλάς, ε;

Και οι Ευρωπαίοι;

Φαντάζομαι οι Φιλέλληνες
και όσοι βρέθηκαν εδώ
θα έφριτταν μ' αυτά
τα αίσχη.

τα αίσχη

Οι
Ευρωπαίοι!

ΑΟΣ13

Α05

Βέβαια!
Στέλνανε ανταποκρίσεις.
Διάβαζαν στις μεγάλες
πρωτεύουσες,
στο Λονδίνο, στο Παρίσι,
για τις σφαγές
της Ανατολής.

Δεν μπορούσαν
να πιστέψουν πως στον
πολιτισμένο αιώνα τους,
στις αρχές του 1800,
γίνονταν ακόμα
τέτοιες
βαρβαρότητες.

Γι' αυτό μαζευτήκανε
οι Ευρωπαίοι μονάρχες, κάνανε
τα ιερά τους συμβούλια και
αποφάσισαν να τα
τελειώσουν όλα αυτά.

Στο τέλος,
ανέλαβαν να μας φέρουν
αυτοί τον πολιτισμό.
Την τεχνολογία!

Να μας διδάξουν
πιο κόσμιους τρόπους για το
πώς ν' αποχωρίζονται
τα κεφάλια από τα
κορμιά τους.

Α0514

+

A05

+

+

A0515

+

6

Α06

ΕΙ ΣΟΥ ΜΙΛΑΩ
ΚΟΠΕΛΙΑ! ΠΟΥ ΤΡΕΧΕΙ
Ο ΛΟΓΙΣΜΟΣ ΣΟΥ;

ΜΕΤΡΩ
ΚΟΜΜΕΝΑ
ΚΕΦΑΛΙΑ.

ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΛΑ.
ΘΑ ΞΗΜΕΡΩΣΕΙΣ.

ΓΙ' ΑΥΤΟ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΟΥ
ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΝΑ ΠΑΜΕ
ΠΑΡΑΚΑΤΩ.

ΜΟΥ ΕΧΕΙΣ ΚΑΝΕΙ
ΗΔΗ ΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ
ΠΕΡΙΒΟΛΙ.

ΜΑ ΜΟΛΙΣ
ΑΡΧΙΣΑΜΕ.

ΘΑ ΠΕΙΣ
ΚΙ ΑΛΛΑ;

ΣΤΑ ΜΕΡΗ ΑΥΤΑ,
ΠΟΥ ΛΕΣ, ΣΤΗΝ ΑΚΡΗ ΤΗΣ
ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ,
ΣΥΝΑΝΤΙΟΥΝΤΑΙ Η ΕΥΡΩΠΗ
ΜΕ ΤΗΝ ΑΣΙΑ.

ΕΔΩ ΠΟΛΕΜΟΥΣΑΝ
ΠΑΝΤΑ Η ΔΥΣΗ ΜΕ
ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ.

Α0601

A06

(1569) Huluvenice

Sultan Soliman Suleiman I

British Mus. NM.1970.510.2012

Οι Τούρκοι κυριάρχησαν
σε όλη την ανατολική Μεσόγειο
και τα Βαλκάνια.

Σκλάβωσαν έτσι και τους
λαούς του Βυζαντίου αλλά και
Βούλγαρους, Σέρβους,
Αλβανούς, Άραβες...

Με τους αιώνες οι Ευρωπαίοι άρχισαν
να γίνονται πιο ισχυροί. Να προοδεύουν.

Στον πολιτισμό.

Και σ'αρματα.

Δοκίμαζε
ο ένας τα όπλα του
στο στήθος
του άλλου.

Οι Άγγλοι στους
Ισπανούς, οι Ισπανοί
στους Ολλανδούς.

Το ίδιο οι Γάλλοι,
οι Πρώσοι, οι Αυστριακοί,
οι Ιταλοί, οι Ρώσοι...

A0603

Α06

Παρ' όλα αυτά, η πρόοδος,
οι νέοι τρόποι που οι άνθρωποι
δούλευαν και ζούσαν, έφεραν
και νέες ιδέες.

Έγινε η Αμερικάνικη
Επανάσταση. Έγινε
η Γαλλική.

Οι άνθρωποι
ξυπνούσαν. Ζητούσαν
αξιοπρέπεια.

Ελευθερία.

Το ίδιο και
στους σκλαβωμένους λαούς
των Οθωμανών. Τους Έλληνες
και τους άλλους.

Άρχισαν να μπαίνουν ιδέες
ανατρεπτικές. Για ελευθερία,
ανθρώπινα δικαιώματα.

Ξέρω.
Ο Διαφωτισμός.

Α0604

Α06

Μα πώς να μιλήσεις για δημοκρατία
όταν ακόμα σ' έχουν δούλο;

Πρώτος γι' αυτά
δεν μίλησε ο Ρήγας Φεραίος;

Ναι,
και γι' αυτό τον
στραγγάλισαν.

στραγγάλισαν
κρεμάσανε

Στις ιδέες του πάτησε
στη συνέχεια και η Φιλική Εταιρεία.

Στην Οδησσό
πρωτομαζεύτηκαν.

Έχεις πάει ποτέ
στην Οδησσό;

Όχι! Πώς
να πάω;

Εγώ
έχω πάει.

Στα
νιάτα μου.

Τέλος πάντων.

Έτσι διαδόθηκε η φλόγα της Επανάστασης από Έλληνες
της Διασποράς. Με κωδικούς και συνθηματικά. ΣΤΟΜΑ ΜΕ ΣΤΟΜΑ!

Από εμπόρους
σε προεστούς και παπάδες,
σε προξένους και τραπεζίτες,

σε ναύτες, καραβιοκτήτες, θαλασσιούς, κλέφτες και αρματωλούς.

Α0605

106

Όμως ήταν δύσκολοι καιροί για εξεγέρσεις.
Η Γαλλική Επανάσταση και στη συνέχεια
ο Ναπολέοντας είχαν ηττηθεί.

Η μοναρχία ήταν και
πάλι ισχυρή στην Ευρώπη.

Η «Ιερά Συμμαχία»
του Μέτερνιχ.

Οι Αυστριακοί, οι Γάλλοι,
οι Ρώσοι και οι Πρώσοι, από
κοντά και οι Βρετανοί.

ΕΙΔΕΣ;
Κάτι θυμάμαι κι εγώ.

Εκείνο όμως που ένωνε
πραγματικά τους μονάρχες,
ήταν ο φόβος των
επαναστάσεων στην
ίδια την Ευρώπη.

Στην Ισπανία
και στην Ιταλία.

Μια εξέγερση στην
Οθωμανική Αυτοκρατορία
δεν θα έδινε και το καλύτερο
παράδειγμα.

A06065

Α06

Οι Άγγλοι, για παράδειγμα,
δεν θέλανε ν' αλλάξει τίποτα
στην Ανατολή.

Είχαν προνομιακή σχέση
με την Πύλη και δεν ήθελαν
να διαταράξουν τις
εμπορικές τους συμφωνίες.

Το ίδιο και οι Γάλλοι που έψαχναν
ευκαιρία ν' αποκτήσουν ξανά λόγο
στην ανατολική Μεσόγειο,
μετά τον πόλεμο, ανταγωνιζόμενοι
τους Άγγλους.

Και για τους δύο, οι Τούρκοι,
καθώς βαστούσαν τα στενά του
Βοσπόρου, αποτελούσαν το ιδανικό
ανάχωμα απέναντι στον άλλο
«σύμμαχο» τους, τους Ρώσους.

Α0608

A06

Οι Αυστριακοί, πάλι, είχαν
ένα σωρό κατεκτημένα εδάφη
στα Βαλκάνια και στην Ιταλία.

Ο Μέτερνιχ λοιπόν, υπουργός
Εξωτερικών και εκείνη την
περίοδο καγκελάριος,
δεν ήθελε να μπουν τίποτα ιδέες
απελευθερωτικές στους Ούγγρους
και στους Ιταλούς.

Και φυσικά
δεν ήθελε να
εκμεταλλευτούν
μια επανάσταση
ορθοδόξων
χριστιανών
στα Βαλκάνια οι
ομόδοξοί τους
Ρώσοι.

Klemens von
Metternich

«Πέρα από τα ανατολικά
σύνορά μας, τριακόσιες ή τετρακόσιες
χιλιάδες κρεμασμένοι, στραγγαλισμένοι
ή παλουκωμένοι δεν είναι
σπουδαίο πράγμα»

A0609
A0609

A06

Μη νομίζεις, βέβαια, πως
και ο τσάρος Αλέξανδρος
τότε καλόβλεπε μια
ανεξάρτητη Ελλάδα.

Αν άλλαζε η ισορροπία,
φοβόταν μήπως στα νώτα του
αντίκριζε κάποια στιγμή
τα κανόνια των Αγγλογάλλων.

Προτιμούσε τους Οθωμανούς.
Έναν πλαδαρό κι εξασθενημένο,
παρά έναν νεκρό γίγαντα.

ΘΡΑΙΟΙ
ΣΥΜΜΑΧΟΙ.

A0610

A06

Οι Αμερικάνοι, πάλι, από τη μια έκαναν διακηρύξεις υπέρ της Ελληνικής Επανάστασης και από την άλλη συζητούσαν κρυφά με την Πύλη.

Ζητούσαν να διαπραγματευτούν εμπορικές συμφωνίες με τον σουλτάνο. Να χωθούν κι ετούτοι στα παζάρια της Ανατολής.

Φραϊά! Έβγαλες όλους τους λαούς σκάρτους.

Τους λαούς;
Ποιος ανέφερε τους λαούς;

Για τις κυβερνήσεις τους μίλησα.

Για τα γαμπιά νύχια της εξουσίας, τις μοναρχίες, τις Μεγάλες Δυνάμεις της εποχής.

Πάντα έτσι δεν συμβαίνει;

(αφ' ου) σύνθεση α/β συμβολα εθνικιστικού νομιτισμού

A0611

+ A06

+

+

A0613

+

7

107

107a

Α07

Με το σύνθημα των Φιλικών,
που λες, η επανάσταση ξεκίνησε
σε δύο μέρη.

Πρώτα στην
Βλαχομπογδανία,
για ηγεμονία
των Οθωμανών πλάι
στην Ρωσία.

Ξέρω, στη
σημερινή Ρουμανία.

Εκεί τον Φεβρουάριο
του 1821, οι επαναστάτες
με αρχηγό τον Αλέξανδρο
Υψηλάντη πέρασαν
τον Προύθο.

Μέχρι τότε ο Αλέξανδρος
ήταν αξιωματικός
του Τσάρου.

Στο Ιάσιο κήρυξε
την Επανάσταση.

Ο Γεώργιος Λογος στο Αρχαγιάδων. Λιθογραφία, Γεννάδιος Βιθλιοθήκης

ΑΑ782

107

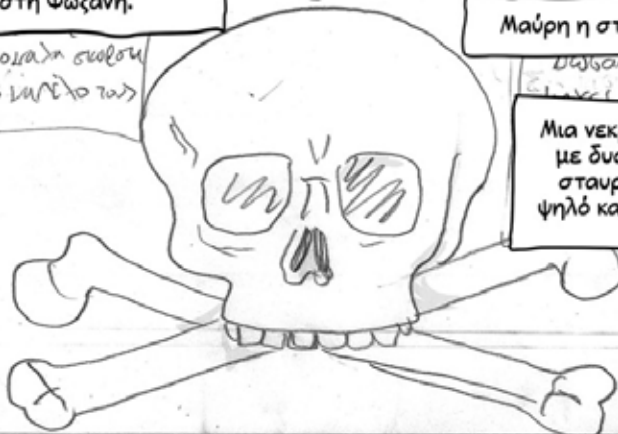
Με 500 αποφασισμένους Έλληνες σπουδαστές έστησαν τον Ιερό Λόχο στη Φωξάνη.

Μέδωτο λαμπρή σκηνή στο φάρο του Έλλο του

Μαύρη η στολή.

Μια νεκροκεφαλή με δυο κόκαλα σταυρωτά στο ψηλό καπέλο τους.

Μα μέχρι τον Ιούνιο αυτή η πρώτη εξέγερση πνίγηκε στο αίμα.

Στο Δραγατσάνι.

Τον Αλέξανδρο τον συνέλαβαν οι Αυστριακοί αφήνοντας έτσι την επανάσταση ακέφαλη.

Μα η άλλη εξέγερση στην Πελοπόννησο, πήρε φωτιά και θέριεψε.

Το σύνθημα των Φιλικών ήταν για τις 25 Μαρτίου.

Α0703

Peter von Hess: οι νεοεθνιστές δραγατάνι: Μόλις Μόλις

Α07

Οι επαναστάτες όμως βγήκαν στους δρόμους πιο νωρίς. Από τις 21 Μαρτίου η Μάνη, τα Καλάβρυτα πήραν φωτιά.

Ο Κολοκοτρώνης, από την αρχή της χρονιάς, είχε επιστρέψει στη Μάνη.

Κοντά 15 χρόνια βρισκόταν στη Ζάκυνθο.

Από τότε δηλαδή που τον είχαν κυνηγημένο και αφορισμένο.

Αφορισμένος ο Κολοκοτρώνης;

Γιατί; Τι νόμιζες ότι έκανε ο Θωδωράκης στη Ζάκυνθο;

ΔΙΑΚΟΠΕΣ;

Ντου γιου λάικ μαντμαζέλ δι Γκρις;

Α0704

Α07

Βέβαια δεν καθόταν
κι αυτός ήσυχος.
Είχε βοηθήσει ν' απαγάγουν
έναν πρωτοσύγκελο.

Έναν
υψηλόβαθμο
εισπράκτορα
της Εκκλησίας.

Αλλά αντί για
λίτρα, εισέπραξαν
την οργή του σουλτάνου,
παρέα με τον
αφορισμό του
πατριάρχη.

Μιλημένοι και
οι τοπικοί κοτζαμπάσηδες,
δεν άφηναν την
κλεφτουριά σε
χλωρό κλαρί.

Σκιάζονταν
οι απλοί άνθρωποι
να τους συντρέξουν,
από τον φόβο της Πύλης,
του Θεού και του
κοτζάμπαση.

Κι έτσι, με
την αγιαστούρα και
το γιαταγάνι, ξεπάστρεψαν
στα 1806 τους κλέφτες
του Μοριά.

Τέλεια.

Α0705

Α07

Οι λιγοστοί που σώθηκαν,
έτρεξαν στα Επτάνησα, που τα
είχαν τότε οι Βρετανοί.

Εκεί του δώσανε
και την περικεφαλαία
που βλέπεις.

Όταν έγινε
αξιωματικός των
Άγγλων.

Μα, πώς είναι
δυνατόν να τους
αφόρισε
ο χριστιανός
πατριάρχης;

Δυστυχώς
έγινε.

Και στο
λέω εγώ που
είμαι και
παπαδοπαίδι.

Το Πατριαρχείο
ήταν γρανάζι
της οθωμανικής
διοίκησης.

Το ίδιο και οι ντόπιοι
προεστοί που εισπράττανε
τους φόρους από
τους Ρωμιούς.

Α0706

Από κοντά και οι μορφωμένοι Φαναριώτες της Κωνσταντινούπολης, που κατάρρωναν τις ηγεμονίες στα Βαλκάνια.

Τα θελήματα του σουλτάνου κάνανε.

Τίποτα δεν χαρίζεται.

Γίνεσαι σκληρός.

Εσύ στη θέση τους τι θα έκανες;

Θα έχανες τη βόλεψη και τα προνόμια έτσι, για κάποιους ρέμπελους αγρότες που πιάσανε τα όπλα;

Μα, ήταν Έλληνες.

Ποιος σου είπε πως το «Έλληνας» είναι συνώνυμο του «καλός»;

Και του «κακός», ο Τούρκος;

Κακός μπορεί να γίνει κάθε άνθρωπος, Γάλλος ή Γερμανός, Έλληνας για Τούρκος, σαν απαιτήσει για δικό του τον αέρα που ανασαίνεις.

107

Όπως και να' χει, η αναταραχή γενικεύτηκε. Σε νησιά, στη Μακεδονία και στην Κρήτη, στη Σμύρνη και στο Αϊβαλί.

Σαν έμαθε ο σουλτάνος, ο Μαχμούτ ο δεύτερος, για την Επανάσταση των γκιαούρηδων, άφρισε από το κακό του.

Φώναξε αμέσως συμβούλους, τον μεγάλο βεζίρη.

Διέταξε για τιμωρία παραδειγματική και κάλεσε τους μουσουλμάνους σε εκδίκηση.

Βγήκαν τα χατζάρια στην Πόλη. Θέριζαν όποιον χριστιανό έβρισκαν. Εμπόρους, γυναικόπαιδα.

Αυτός ο πάντα πρόθυμος όχλος. Παντού.

Αγέλες ανθρώπων.

Λυσσασμένα σκυλιά.

108

Α07

Κεφάλια στους δρόμους.
Κρεμασμένοι στα
παράθυρα, στα κατάρτια.

Παντού
πτώματα.

Γενιάς Βίβλιοθεν ειόνα

Στο μυαλό του κάθε Ρωμιός,
είχε δεν είχε πιάσει όπλο,
ήταν ένοχος.

Ο πατριάρχης έσπευσε
να αφορίσει τον Υψηλάντη
και την Επανάσταση.

Θες από διπλωματία,
θες από φόβο, το έκανε.
Μα το ποτάμι της οργής
δεν σταματούσε πια.

Ο Μαχμούτ άρχισε
να σφάζει ακόμα και
τους Έλληνες που είχε
στη δούλεψή του.

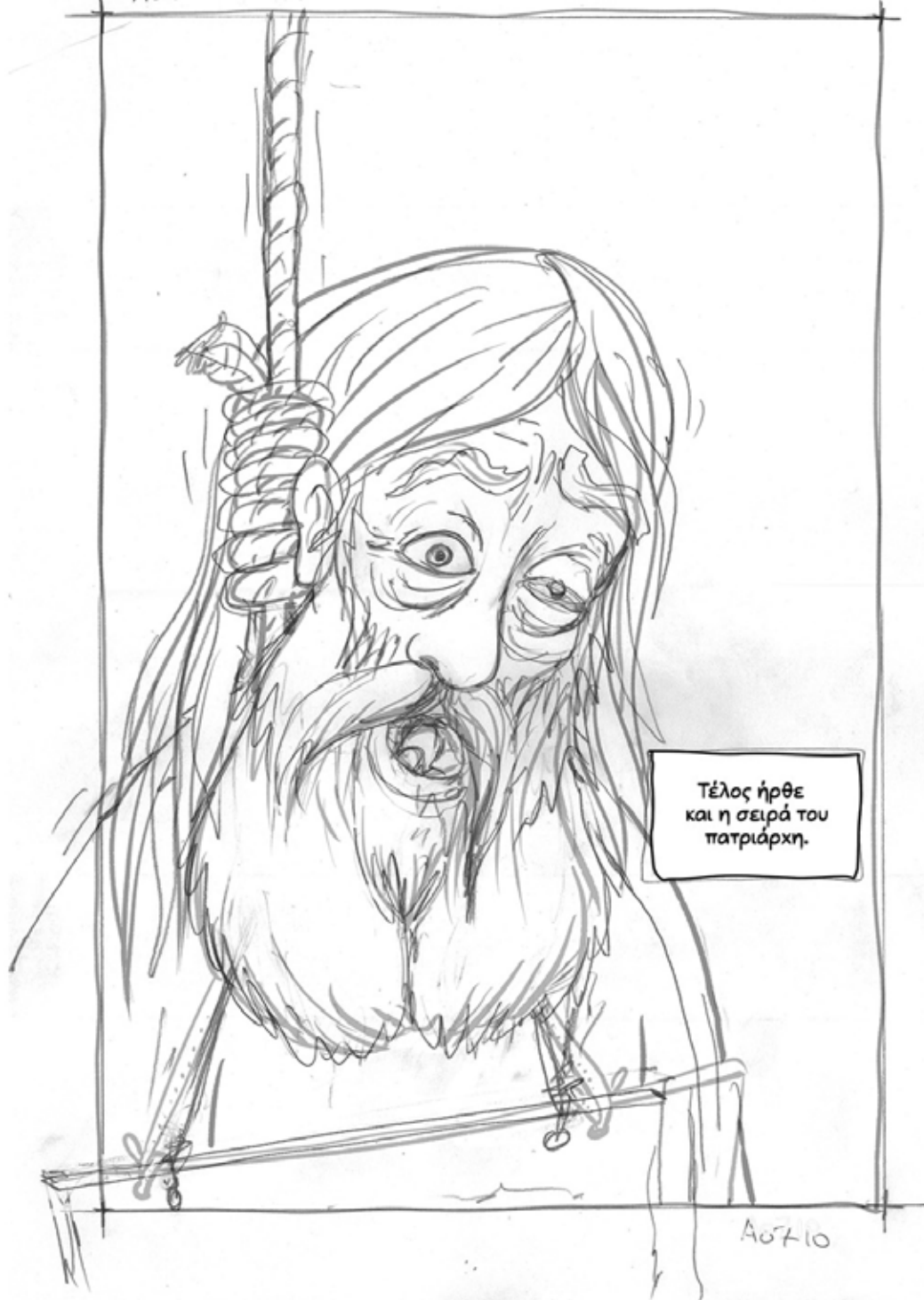
Γρηγόριος Ε'

Γρηγόριος Ε'

Έφαγε τους Φαναριώτες
γραμματικούς του, τον δραγουμάνο του
τον Μουρούζη. Ακολούθησαν
οι Έλληνες ναύτες, που τους
είχε στον οθωμανικό στόλο.

Α0709

Αο7

Αγία Σοφία
Αγία Σοφία
Αγία Σοφία

Α07

Κρέμασαν τον Γρηγόριο τον Ε' από τη μεσαία πύλη του Πατριαρχείου.

Μα εσύ δεν μου
έλεγες ότι το Πατριαρχείο
ήταν γρανάζι της
διοίκησης;

Ενάντια στην
Επανάσταση;

Ναι, και αυτό
ήταν το μοιραίο
λάθος του
Μαχμούτ.

Έσφαξε
το σύμβολο των
χριστιανών. Τον
μπροστάρη μας.

Έτσι ακόμα και οι παπάδες,
ειδικά στον Μοριά,
πήραν τα όπλα.

Επιστροφή
δεν υπήρχε.

Ο Μαχμούτ απαγόρευσε να τον θάψουν.
Τον έσερναν για μέρες στα στενά της Πόλης.

Τέλος τον έδεσαν με
μεγάλες πέτρες στα
πόδια και τον έριξαν
στη θάλασσα.

Herzau 1853 - Μαυρο Μοριάς

Α0711

Α07

Την επομένη το πτώμα του
φάνηκε να επιπλέει δίπλα στο
καράβι ενός Κεφαλλονίτη.

Σαν από
θαύμα!

Τον μάζεψαν και
τον έκρυψαν
στην σαβούρα
του πλοίου.

Τι καλά που
τ' αφηγείσαι. Σα να
τα έχεις δει.

Το ταξίδι με καλό καιρό κάνει
συνήθως τρία μερόνυχτα. Με ανάποδο
καιρό, οκτώ με δέκα μέρες.

Το πλοίο με το πτώμα
έκανε σαράντα μέρες
να πιάσει στο λιμάνι.

Α0712

Α07

Κι όμως, σαν έφτασε και βγάλαν
τον Πατριάρχη στο Υγειονομείο,
δεν είχε καμιά αλλοίωση!

Ούτε καν μύριζε το πτώμα.

Οι Ρώσοι, όταν
κατάλαβαν ποιος ήταν,
τον έψαλαν και τον
έθαψαν με τιμές.

Α07/3
Α07/3

8

Α08

Στη θάλασσα πάλι, τα νησιά, έχοντας
οπλισμένα τα καράβια τους, δεν άφηναν
μπουγάζι ελεύθερο στον τούρκικο στόλο.

Ο Μιαούλης;

Και αυτός και ο Κανάρης και άλλοι καπεταναίοι
απ' τις Σπέτσες, την Ύδρα και τα Ψαρά.

Ο Χουρσίτ ήταν πασάς στην Τρίπολη,
μα τούτη τη στιγμή πολιορκούσε τα Γιάννενα.

Ο τρομερός Αλή πασάς
είχε σηκώσει δικό του
μπαϊράκι.

Τον είχε
στείλει λοιπόν
ο σουλτάνος
να πνίξει στο
αίμα τον
Τουρκαλβανό.

Hurshid Ahmed
Pasha

Α0802

Μα, σαν ήρθαν τα χαμπέρια απ' το ρεμπελιό της Πελοποννήσου, ο Χουρσίτ έστειλε πίσω κάποιες ενισχύσεις με τον υπαρχηγό του τον Κεχαγιάμπη.

Να προστατέψει, αν θες και τα χαρέμια του.

Έκανε λοιπόν ο Κεχαγιάμπης τα γιουρούσια του στον κάμπο της Τρίπολης.

Οι Ρωμιοί τρέχανε στα υψώματα να σωθούν.

Τα κανόνια, τα σπαθιά, το ιππικό, ένας δράκος ατρόμητος, έτοιμος να τους φάει.

Αο8

Η καρδιά του Μοριά
χτυπούσε στην Τρίπολη.

Ο Γέρος και οι άλλοι
Ρωμιοί καπεταναίοι ξέρανε
πως εκεί έπρεπε
να χτυπήσουν.

Χτυπήσου

Αν έπεφτε η Τριπολιτσά,
η Επανάσταση θα στέριωνε.

Αο804

A08

Έτρεχε πάνω κάτω ο Θοδωράκης να εμπυκώσει
τα μπουλούκια, να κρατήσουν τα πόστα.

Να φτιάξουν
κι άλλα ταμπούρια.

Εν άλλα ταμπούρια

Σ Στρατόπεδα
στο Μαίναλο,
στα Τρίκορφα,
πιο κάτω,
στο Βαλτέτσι.

Οι περισσότεροι επαναστάτες
δεν είχαν ακόμα όπλα.
Κρατούσαν τσεκούρια, μαχαίρια,
ό,τι έβρισκαν.

Τσουγκράνες
ενάντια σε
κανόνια.

Δαυίδ
εναντίον
Γολιάθ.

Τότε άρχισαν να έρχονται να πολεμήσουν
και Έλληνες από την Ευρώπη. Πούλούσαν
περιουσίες και με τα χρήματα αγόραζαν
μπαρούτι και όπλα.

Μαζί τους
και ξένοι
εθελοντές.

Ενωστές
Εννοείς τους
φιλέλληνες;

A0805

Α08

Ναι, έτσι
συστήθηκαν.

Johann Jakob Meyer

Υπήρξαν πράγματι ανάμεσά τους
άνθρωποι ρομαντικοί. Που ήρθαν
να θυσιάσουν για την ιδέα
της ελευθερίας.

Να, σαν τον Μάγερ τον
τυπογράφο, στο Μεσολόγγι.

Χωρίς ιδιοτέλεια.

Ευτυχώς που υπάρχουν
και αυτοί οι ωραίοι τρελοί.

Με τέτοιους
προχωράει
η ανθρωπότητα.

Ναι, μα τους
πιο πολλούς από
αυτούς θα τους
έλεγες
καθάρματα.

Για τους
περισσότερους,
ο φιλελληνισμός ήταν
το πρόσχημα.

Τυχοδιώκτες και απόστρατοι
που έψαχναν άσυλο και
ευκαιρίες στην Ελλάδα.

Τι να σου περιγράψω τώρα;

Τι να σου
περιγράψω τώρα;

Έρχονταν με ναυλωμένα
καρόβια, κυρίως
από τη Μασσαλία.

Α0806

ΣΤΟ ΒΑΛΤΕΤΣΙ.

Ο Αναγνωσταράς στο Βαλτέτσι Peter von Hess

A0808

Α00

Μετά από αυτό, κλείστηκε
στο τείχος της Τριπολιτσάς.

Οι Οθωμανοί δεν
τολμούσαν πια να ξεμυτίσουν.

Ο Θεωδωράκης έσφιγγε
γύρω τους τη θηλιά.

Στο μεταξύ μυρίστηκαν
λάφυρα προεστοί και
καπεταναίοι κι άρχισαν
να μαζεύονται.

Γύρω γύρω
απ' την πόλη.

Σαν τ' αρπακτικά
γύρω από τη λεία.

Α0800

Α08

Οι Τούρκοι βράζανε μέσα στο κάστρο.
Η πείνα θέριζε, το νερό βρόμικο.

Πλάκωσε
κι ο τύφος.

Οι Αλβανοί μπέηδες τρέξαν
στον Κολοκοτρώνη για συμφωνία.

Να φύγει η στρατιά τους
απείραχτη.

Δυο τρεις χιλιάδες ήταν.
Σαν άδειαζαν αυτοί το κάστρο,
θ' αδυνάτιζε και η άμυνα.

Τότε λοιπόν, τέλη Σεπτέμβρη,
πάνω στο μπάχαλο που θα
φεύγανε οι Τουρκαλβανοί...

από μια αφύλακτη
ντάπια του κάστρου...

Α0810

Αοβ

Πήδησαν μέσα λίγοι στρατιώτες

πήδησαν μέσα λίγοι στρατιώτες.

Απρόσμενα!

Χωρίς
σχέδιο.

Ετούτοι άνοιξαν τις πύλες,
και πριν προλάβουν οι αρχηγοί
να καταλάβουν τι είχε συμβεί...

Αοβ
Αοβ11

άρχισαν οι Έλληνες
να σφάζουν με μανία.

Άντρες,
γυναίκες, παιδιά.

Αρπαγή
και λάφυρο.

ΘΕΕ ΜΟΥ! ΠΟΣΟ
ΑΙΜΑ ΕΧΕΙ ΑΥΤΗ
Η ΙΣΤΟΡΙΑ!

Μάρτιο με Ιούλιο ο σουλτάνος
έσφαζε χριστιανούς. Στην Πόλη,
στη Σμύρνη, στην Κω και
στη Ρόδο.

Ιούνιος ήταν
που μπήκαν στο Αϊβαλί
και το έκαψαν ολόκληρο.

Τώρα, καθώς
οι επαναστάτες
κρατούσαν αυτοί
τα χατζάρια,
η ανθρώπινη
λύσσα έγινε
ανεξέλεγκτη.

Τρεις μέρες
έσφαζαν, βίαζαν
και άρπαζαν
οι Έλληνες.

+

Α00

+

Ο Κολοκοτρώνης έλεγε
αργότερα πως, για να φτάσει
στο σέραι της Τριπολιτσάς,
το άλογό του δεν πάτησε
χώμα.

Μόνο ακέφαλα
σώματα και μέλη
ανθρώπινα.

Σολωμ

+

Α0813

+

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

ΣΕΡΓΟΥΝΙ

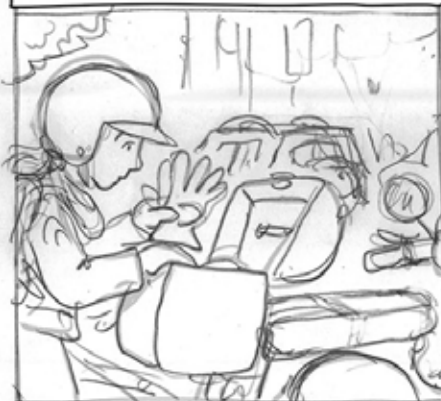
9

Θα είχαν περάσει τρεις τέσσερις μέρες από εκείνη την κουβέντα κι έπιασα τον εαυτό μου να επιστρέφει διαρκώς σ' αυτήν.

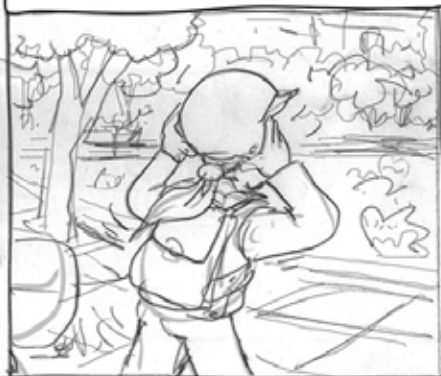

Ένα αλλιώτικο μάθημα Ιστορίας από έναν άστεγο που μόνο τρελό δεν θα τον έλεγες.

Ο λόγος του με είχε μαγνητίσει.

Έτσι την Παρασκευή, όταν πέρασα ξανά από την πλατεία...

ένιωσα πραγματική χαρά όταν τον είδα να κάθεται στο παγκάκι μου διαβάζοντας μια παλιά εφημερίδα.

Α09

Α0902

Α02

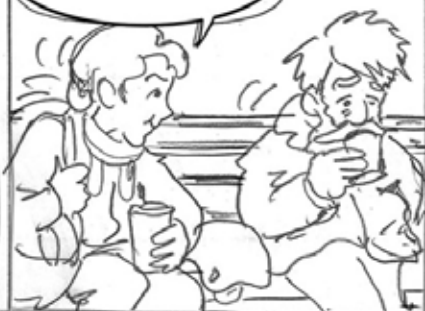
Μου άρεσε που επιτέλους μου
ζητούσε κάτι. Εκείνος ήθελε
έναν διπλό ελληνικό βαρύ. Σκέτο.

ΑΑΧ!

Να 'σαι καλά!

Λοιπόν, άντε.
Ξεκίνα το μάθημα.

ΑΥΤΟ

ΑΝΤΕΧΕΙΣ;

Δεν σου έφταναν την άλλη φορά που
άκουσες τόσα κεφάλια να ξεκολλούν
απ' τη θέση τους;

Μωρέ, λέγε εσύ
κι εγώ θα τ' αντέξω.

Που λες, μετά την άλωση
της Τρίπολης, έπεσαν στα χέρια
των Ελλήνων πολλά λάφουρα
και όπλα.

Οι καπεταναίοι
αποκτούσαν έτσι
μεγάλη δύναμη.

Όμως αυτό
δεν καλάρεσε στους
κοτζαμπάσηδες.

Α0903

Α09

Σκέψου πώς, σαν θέλησε
ο Γέρος μετά την Τριπολιτσά
να πάρει και την Πάτρα,
οι προεστοί της περιοχής
τον αντέκοψαν.

Θεωρούσαν
την πολιορκία εύκολη
υπόθεση.

Θέλανε τη δόξα
και τα λάφυρα για
την πάρτη τους.

Κι άρχισαν οι κόντρες;

ΚΟΝΤΡΕΣ; ΧΕΧΕ.
Ευγενικά το λες.

Η φαγωμάρα
σ' αυτό τον τόπο
ξεκινά πριν
ακόμα πέσει
η Τρίπολη.

Α0904

Α09

Τον Ιούνη του '21 έφτασε στην Πελοπόννησο ο Δημήτριος Υψηλάντης εκ μέρους του αδελφού του Αλέξανδρου.

Ερχόταν κατά κάποιον τρόπο σαν πληρεξούσιος, σαν συντονιστής της Επανάστασης.

Ειρωνεία της τύχης, έφτανε μια μέρα μετά τη συντριβή του Αλέξανδρου στο Δραγατσάνι, αλλά αυτό ακόμα δεν είχε γίνει γνωστό.

Αλέξανδρος Υψηλάντης

Οι προεστοί δεν τον είδαν με καλό μάτι.

Σου λέει από πού κι ως πού αυτός ο ξενόφερτος να μας πάρει την εξουσία;

Είχαν καλομάθει στα οθωμανικά προνόμια.

Δεν ήθελαν να τα χάσουν, κι ας βρίσκονταν τώρα απέναντι στους Τούρκους.

Αγνόησαν όμως τον Δημήτριο και τις περγαμηνές της Φιλικής Εταιρείας.

Κι έτσι ο Υψηλάντης αποχώρησε εκνευρισμένος για την Καλαμάτα.

Α0905

Α09

Ο λαός, οι στρατιώτες
απογοητεύτηκαν.

Τα ονόματα των
Υψηλάντηδων, τόσους και τόσους
μήνες που τον περίμεναν,
είχαν γίνει μύθος.

Άκουγαν για τον Ιερό Λόχο,
το Ιάσιο.

Ιάσιο...

Στήριζαν τόσες
ελπίδες επάνω τους.

Βλέποντας όμως τους κοτζαμπάσηδες, αυτούς
δηλαδή που μια ζωή στο όνομα του σουλτάνου
τούς άρμεγαν το βίος, να θέλουν και πάλι να
κάθονται στον σβέρκο τους, εξεγέρθηκαν.

Τι έγινε, δηλαδή;

Παραλίγο να τους
σφάζουν. Πρώτα στα
Βέρβενια και μετά
στη Ζαράκοβα.

Α0906

Σ' αυτά τα δυο χωριά που
συνεδρίαζαν οι πρόκριτοι της
Γερουσίας της Πελοποννήσου.

Απαιτούσαν να σταματήσουν
τα μεταξύ τους μαγειρέματα και
να γυρίσει ο Ύψηλάντης ν' αναλάβει
όλης της Επανάστασης αρχηγός.

Και θα τους
καθάριζαν όλους
εκεί που τους βρήκαν
μαζεμένους, αν δεν
πρόφτανε τούτος εδώ
ο Θωδωράκης να τους
σταματήσει.

Τους έσωσε,
κι ας ήταν
και δικόι του
αντίπαλοι.

Αρκεί
να μην χυθεί
αίμα ελληνικό.

Αόστ

Α09

Με τέτοια
ανακατέματα
ξεκίνησε
η νέα χρονιά.

Αρχές του 1822
έστησαν και την
πρώτη Εθνοσυνέλευση
κι αμέσως εκεί
φάνηκαν τα δύο
στρατόπεδα.

Οι κοτζαμπάσηδες που
ένιωθαν την απειλή από
τους κλεφτοκαπεταναίους
συμμάχησαν με τα
εισαγόμενα φρούτα.

Ποιους
εννοείς;

Τους πολιτικάντηδες.

Φαναριώτες σαν τον
Μαυροκορδάτο, αλλά
και τσαρλατάνοι σαν
τον Κωλέττη, που
γύρευαν κι αυτοί να
χωθούν στο παιχνίδι.

Κι αφού οι νόμοι και
τ' άρθρα ήταν δικό τους
χωράφι, μπήκανε για
τα καλά στην
Εθνοσυνέλευση.

Α09/03

ΑΘ9

Εκεί στην Επίδαυρο
δόθηκε για πρώτη φορά
μια άλλη μάχη.

Ξέρανε
οι αγράμματοι
καπεταναίοι να
πολεμούν στα βουνά,
ξέρανε οι σπουδασμένοι
οι Φαναριώτες
να γράφουν
συντάγματα.

Τα βόλια
και τα
γράμματα.

Ναι, μόνο που
στο τέλος τα
γράμματα
στα χαρτιά της
Εθνοσυνέλευσης
τυλίξαν
τα βόλια.

Όπως και να 'χει
όμως, αρχές της χρονιάς
το πρώτο Σύνταγμα της
Ελλάδας ήταν γεγονός.

Σύνταγμα που μιλούσε για
δικαιώματα, δημοκρατία.

ΑΘ909

Ηρόδοτος, Νάνου 73 έτος 1822
Ludwig Michael von
Schwarthaler
Touchebat's Negro Book

Α09

Με Εκτελεστικό,
Βουλευτικό, δικαιοσύνη.

Είχαν βλέπεις
για πρότυπα τα Συντάγματα
των Γάλλων του 1793, του 1795,
αλλά και των Αμερικάνων.

Την Αμερικανική
Διακήρυξη
της Ανεξαρτησίας
του 1776.

ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΚΟ!

Μεγάλη επιτυχία,
αν το καλοσκεφτείς, για εκείνα
τα μαύρα χρόνια.

Ναι. Με αντιπροσώπους
του λαού που είχαν αυτοεκλεγεί
από μόνοι τους αντιπρόσωποι.

Αλλά
πες το κι έτσι.

Α0910

(Α09)

Τι τα θες όμως.

Έχοντας για αντιπάλους
αγράμματος καπεταναίους,
οι πολιτικοί κάνανε τα γνωστά
μαγικά τους.

Πρόεδρος του Εκτελεστικού,
σα να λέμε πρωθυπουργός,
κατάφερε να εκλεγεί
ο Μαυροκορδάτος.

Αρχιγραμματέας ένας άλλος
Φαναριώτης, ο Νέγρης. Υπουργός
των Στρατιωτικών ο άσφαιρος
ψευτογιατρός, ο Κωλέττης.

Συμμάχησαν
οι καλαμαράδες με
τους Υδραίους και κάποιους
σημαντικούς
κοτζαμπάσηδες.

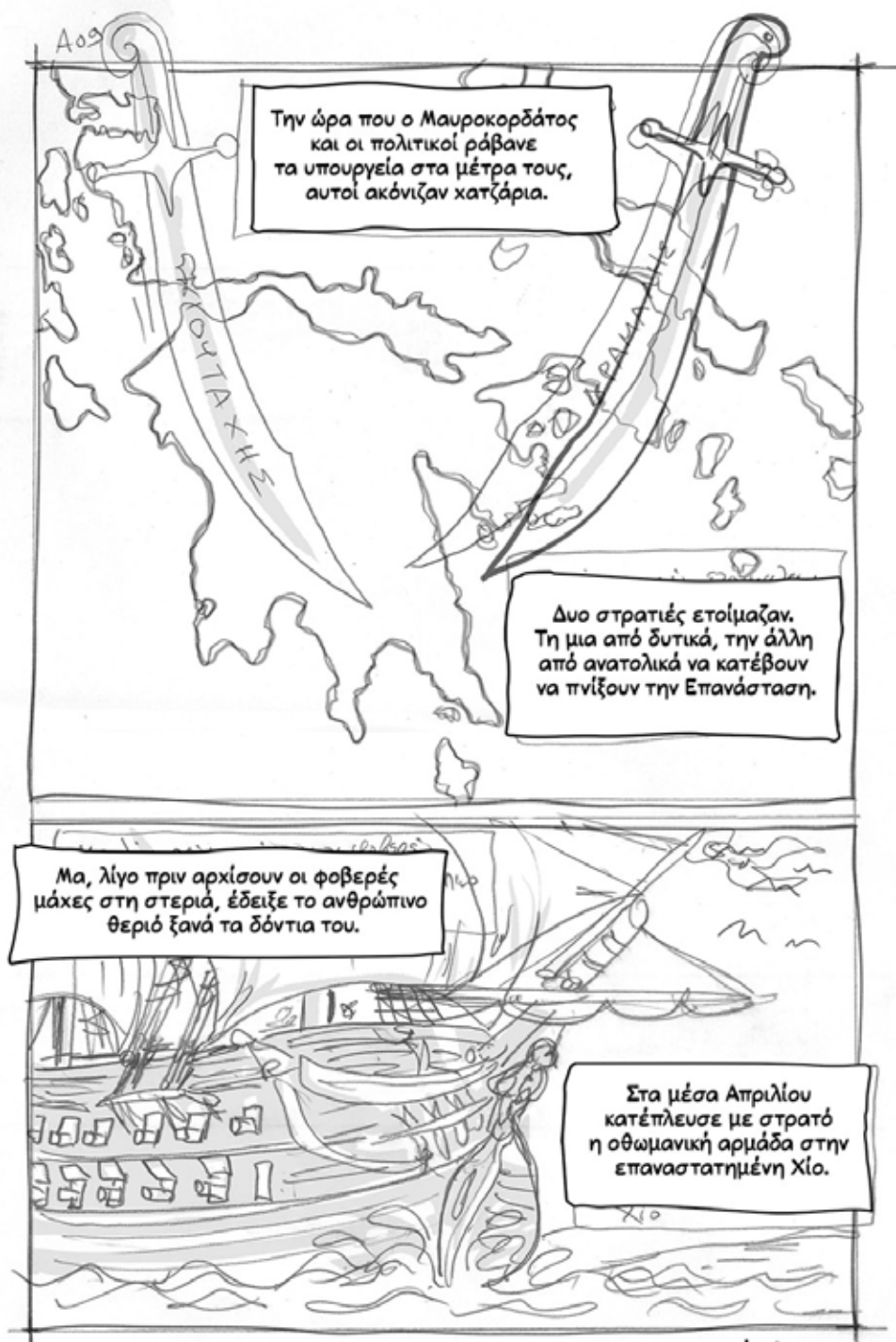
Τον Κολοκοτρώνη και τους άλλους
οπλρχηγούς, τον ίδιο τον Υψηλάντη,
τους βάλανε στην άκρη.

Και οι Τούρκοι;

Τι έκαναν οι Τούρκοι
όλον αυτό τον καιρό;

Τι θες
να κάνανε;

Α0911

† 100

+

Οι κάτοικοι είχαν εξεγερθεί και σ' αυτό
το νησί. Τότε που ανθίζουν οι λαλάδες.
Οι όμορφες κόκκινες τουλίπες της Χίου.

Μόνο που εκείνον τον
Απρίλη, το χώμα της Χίου
δεν βάφτηκε κόκκινο
απ' τους λαλάδες.

απ' τους λαλάδες

Σολύπ

†

Αογίς
Αογίς

†

10

A 60

Έτσι ξεκίνησε
το 1822

ΞΟΥΤ!

Μ' ετούτη
τη σφαγή.

ΞΟΥΤ!

Όλος ο κόσμος
έμαθε για τη Χίο.

ΞΟΥΤ!

Ναι. Θυμάμαι
εκείνον τον πίνακα
του Ντελακρουά.

Στο Λούβρο.

Χιλιάδες
οι νεκροί.

ΑΙΟΟΙ

A10

Eugène Delacroix: *Le Massacre de Chios* Musée de Paris

Αν το νησί, όπως λένε, είχε τότε
120 χιλιάδες πληθυσμό, ζήτημα να
σώθηκαν 20 με 30 χιλιάδες.

Οι άλλοι σφάχτηκαν
ή πουλήθηκαν στα
σκλαβοπάζαρα
των Οθωμανών.

Ακόμα και οι κυβερνήσεις που
κρατούσαν φιλοτουρκική στάση,
η Αγγλία, η Γαλλία, δεν μπορούσαν να
σιωπήσουν σ' αυτή τη βαρβαρότητα.

Οι λαοί τους αγανακτούσαν.

Το φιλελληνικό
κίνημα
φούντωσε.

A1002

Α10

Και οι Έλληνες;

Μούδιασαν.

Έβλεπαν
εξαθλιωμένους
τους πρόσφυγες
να φτάνουν
στα λιμάνια του
Αιγαίου.

Μετά όμως
πείσμωνσαν πιο πολύ.

Η απάντηση δεν άργησε
να έρθει. Απ' τον Κανάρη.

Αρχές του Ιούνη,
τότε που οι μουσουλμάνοι
γιόρταζαν χαλαροί το
μπαϊράμι, μπήκε νύχτα
με το πυρπολικό του στο
λιμάνι της Χίου.

Έναν νεαρό
Ψαριανό που τόλμησε
να κάνει το αδιανόητο.

Κωνσταντίνος Κανάρης

Πλεύρισε αθόρυβα τη
ναυαρχίδα του Καρά Αλή
κι άναψε φωτιά.

Α1003

Α10

Η έκρηξη
ήταν τρομερή.

Ξύλα, κανόνια,
κορμιά ανθρώπινα
έγιναν πυροτέχνημα.

Πάνω από 2.000 άνθρωποι
βρήκαν φριχτό θάνατο.

Ανάμεσα στους νεκρούς
και ο ίδιος ο Καρά Αλής.

ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΚΗ ΝΙΚΗ!

Ναι. Μετά από
μια εντυπωσιακή
καταστροφή.

Σ' έναν πόλεμο
δεν κάθεται εύκολα
η μπίλια.

Νικηφόρος Λίρας: Η πυροκλάση της Τσιχόμσκι, φρίδα στην Τσιχόμσκι

Α1004

(Α10)

ΑΡΘΡΟ 5

(Α10)

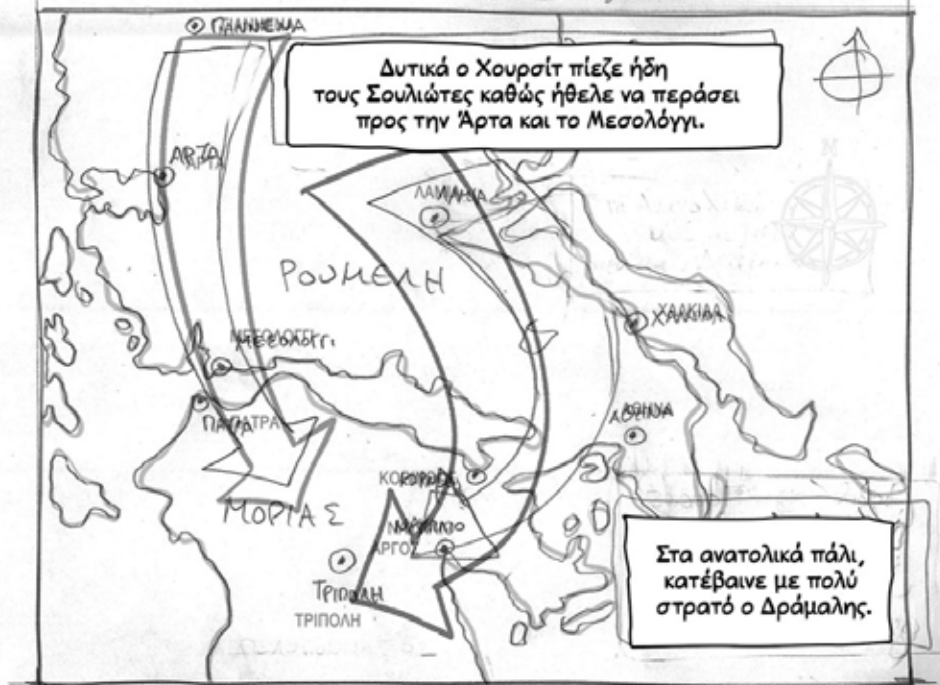

Ali Pasha
of Tepelena

Απ' τον Ιανουάριο οι Τούρκοι
είχαν ξεμπερδέψει με τον
Άλη πασά.

Το κεφάλι του είχε
πάει ήδη πεσκέσι
στον σουλτάνο.

Έτσι τώρα,
όπως σου 'χω πει,
ετοιμάζαν να πνίξουν
την Επανάσταση.

Δυτικά ο Χουρσίτ πίεζε ήδη
τους Σουλιώτες καθώς ήθελε να περάσει
προς την Άρτα και το Μεσολόγγι.

Στα ανατολικά πάλι,
κατέβαινε με πολύ
στράτο ο Δράμαλης.

Α1006

Α10

30.000 Τουρκαλβανοί απ' αυτούς
οι 6.000 καβαλαίοι.

Μαζί τους είχαν
και 6 κανόνια με
εμπειροπόλεμους
πυροβολητές.

μικρο
κεφάλι

Καραβάνια οι προμήθειες.
Λένε για 30.000 μουλάρια
και 500 καμήλες.

Πανικός στους Έλληνες,
που πήραν τα βουνά.

Ο Δράμαλης ήταν τόσο σίγουρος που, σαν
πάτησε την Κόρινθο, μήνυσε στον σουλτάνο
ότι η Πελοπόννησος έπεσε.

Α1007

Μόνο ο Κολοκοτρώνης
βρήκε τότε το θάρρος να σταθεί
να πολεμήσει τον Δράμαλη.

Με ψυχραιμία και
καθαρό μυαλό,
με σχέδιο.

Πρώτα έκαψε τον κάμπο
στο Άργος, έκλεισε τα γύρω
περάσματα με όσους μπορούσε
και περίμενε.

Την ίδια ώρα η κυβέρνηση
φευγάτη. Είχε μπει στα
καράβια των Υδραίων
και απ' το πέλαγο
δίνανε διαταγές
στους γλάρους.

Στο μεταξύ
ο Δράμαλης έπεσε στη
φάκα του Θοδωράκη.

Απρόσμενος
εχθρός
η πείνα.

Χωρίς να μπορεί να κάνει βήμα μπρος,
αποφάσισε τελικά να γυρίσει στην Κόρινθο.

Στον δρόμο του όμως
ο Θοδωράκης τού είχε στημένη
μεγαλύτερη φάκα.

Τα
Δερβενάκια!

A10

Τους έκλεισαν στο πέρασμα
ο Νικηταράς και άλλοι καπεταναίοι.

26 Ιουλίου του 1822. Ανέλπιστη
νίκη. Πάνω από 3.000 νεκροί Τούρκοι.

Ο Δράμαλης είχε χάσει όλο σχεδόν
το πολεμικό υλικό, τα άλογα, τα μεταφορικά ζώα.

Γέμισαν καριοφίλια
και σπαθιά τα χέρια
των επαναστατών!

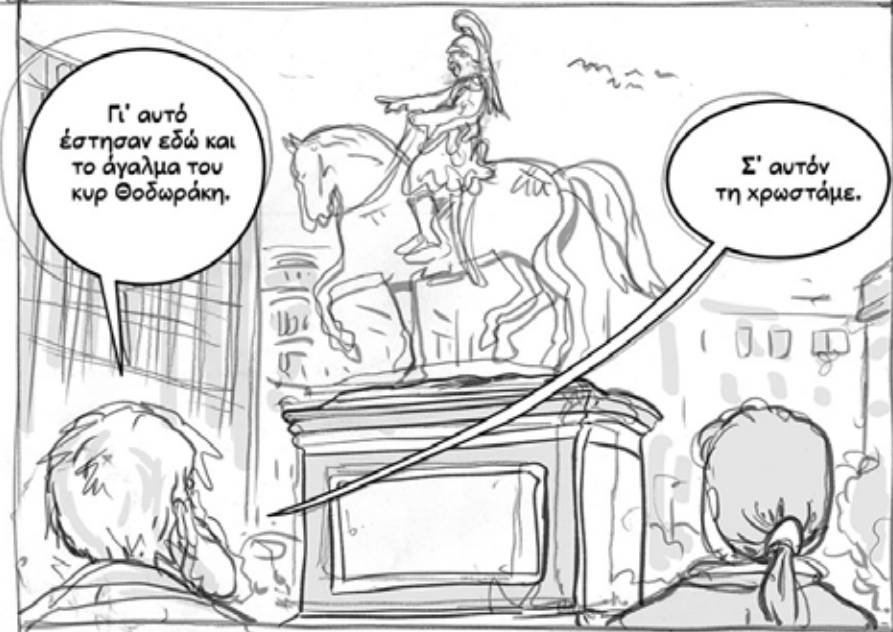

Βλέπω τα Δερβενάκια
σας τα έχουν διδάξει καλά.

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΝΙΚΗ
ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ!

A1009

ΑΙΟ

Εμ πού
ν' ακούσεις;

Ετούτα
τα γράφουν
με ψιλά
γράμματα
τα βιβλία.

Τι είναι το Πέτα;

Ένα χωριό
έξω απ' την Άρτα.

Στις 4 Ιουλίου,
πριν τα Δερβενάκια,
δόθηκε εκεί μια
άλλη μεγάλη μάχη.

Το
είχε

Το κουμάντο σ' αυτήν
το είχε ο Μαυροκορδάτος.

Τη δυτική Ρούμελη την
θεωρούσε τσιφλίκι του.
Στο Μεσολόγγι ήταν που
πρωτοήρθε και συστήθηκε
σε όλους ως ... πρίντζιπας.

Πρίγκιπας;

Ναι, τρομάρα του.
Έτσι συστήθηκε.

Από τότε φαίνεται
θα ισχύει στην Ελλάδα
το... ό,τι δηλώσεις είσαι!

ΑΙΘΗ

A10

Δεν του έφταναν τα προεδρillia.
Ήθελε να το παίξει και στρατηγός!

Να παραβγεί
τον Υψηλάντη και
τον Κολοκοτρώνη.

Αποφάσισε λοιπόν
να αντιμετωπίσει αυτός
τον Κιουταχή.

Μάζεψε τον τακτικό στρατό, το Τάγμα των Φιλελλήνων.

ΕΚΛΑΜΠΡΟΤΑΤΕ!

Ακόμα, Ρουμελιώτες οπλαρχηγούς,
Μοραίτες, Επτανήσιους,
Σουλιώτες. Πανστρατιά!

Πανστρατιά!

Καλό μου ακούγεται.

Ναι, αλλά μόνο ακούγεται.

ΓΙΑΤΙ ΜΕ
ΣΤΡΑΤΑΡΧΗ
ΑΥΤΟ ΤΟΝ
ΣΑΤΑΝΑ...

Μα, τι σου έκανε πια
αυτός ο άνθρωπος;

Σ' εμένα
ευτυχώς
τίποτα.

Σ' αυτούς
να δεις τι έκανε.

A10 12
A10 12

(ΑΙΟ)

Resid Mehmed Pasha

Κιουταχής

Ξεκίνησε να πολεμήσει τον Κιουταχή και ο καθένας απ' τους δικούς του βαρούσε το δικό του ταμπούρλο.

Στο επιτελείο του τσακώνονταν διαρκώς οι Γάλλοι με τους Γερμανούς φιλέλληνες.

Καλόπιανε κάποιους ντόπιους οπλαρχηγούς μα, έτσι δυσχερατούσε όλους τους άλλους.

Ασυνεννοησία.

Την ίδια ώρα στην τύχη οι προμήθειες και τα τρόφιμα.

Έστελνε τους ανθρώπους να πολεμήσουν τους Τούρκους, αλλά αυτοί έπρεπε πρώτα να νικήσουν την πείνα.

Τελικά;

Τι?

Τι έγινε;

Με τέτοια φερσίματα, τι ήθελες να γίνει;

ΑΙΟΙΣ

A10

ΠΑΝΩΛΕΘΡΙΑ!

Εκεί στο Πέτα όρμησαν
πάνω τους 8.000 Τουρκαλβανοί.

Ο Μαυροκορδάτος είχε φροντίσει
να βρίσκεται 6 ώρες μακριά.

Χωρίς ενιαία ηγεσία στην πλευρά
των επαναστατών, ο καθένας πολεμούσε
όπως μπορούσε και όπως νόμιζε.

Κάποιοι καπεταναίοι
ούτε καν μπήκαν στη μάχη.

A1014

† A10

†

Τον καπετάν Γώγο τον κατηγόρησαν
ακόμα και για προδοσία.

Ο τακτικός στρατός έχασε το 1/3 των ανδρών του.
Οι μισοί Επτανήσιοι σκοτώθηκαν.

B113

Οι φιλέλληνες, αν και πάλεψαν
γενναία, διαλύθηκαν.

†

†

A1015 †

11

ΑΠ

Μα, τι σου έχει κάνει πια
αυτός ο Μαυροκορδάτος
και τον έχεις στη μπούκα;

Στο κάτω κάτω
κι αυτός δεν ρίσκαρε
τη ζωή του για
την Επανάσταση;

Ο γερο-άστεγος για λίγο με κοίταξε και, σαν να
σκέφτηκε κάτι, μου χαμογέλασε παιχνιδιάρικα.

Τι με
κοιτάς;

ΣΗΚΩ!

Τι να σηκωθώ;

ΣΗΚΩ,
ΣΟΥ ΛΕΩ!

ΠΑΜΕ ΝΑ
ΣΟΥ ΔΕΙΞΩ.

Αλλοι

A11

Τον ακολούθησα στην
άλλη πλευρά της πλατείας.

Εκεί στο πλάι της Βουλής στάθηκε
μπροστά σε έναν μαρμαρίνο ανδριάντα.

Ορίστε,
τον βλέπεις;

Τι μου τον
δείχνεις;

Διάβασε.

Τον ξέρω. Είναι
ο Χαρίλαος Τρικούπης.

AA11462

Α11

Α1103

A11

Γιατί όχι κάποια άλλη από τις
δύο τρεις που σου έρχονται στο μυαλό
σαν ακούς το όνομα του Χαρίλαου;

Τι να
γράφανε,
δηλαδή;

ΔΥΣ
ΤΥΧΟΣ
ΕΠΤΟ
ΧΕΥΣΑ
ΜΕΝ

Το «ΤΙΣ ΠΤΑΕΙ».

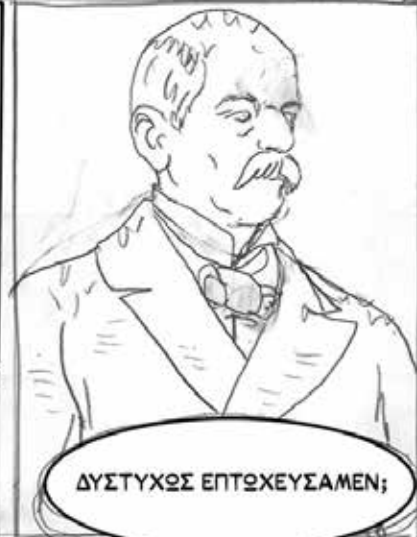
Ή το
«ΔΥΣΤΥΧΟΣ
ΕΠΤΟΧΕΥΣΑΜΕΝ».

Μα είναι δυνατόν να θέλεις
σε ένα δημόσιο άγαλμα να
γράψουμε κάτι τέτοιο;

Δηλαδή αυτά
που δεν μας αρέσουν
να τα σπρώχνουμε κάτω
απ' το χαλί;

Δεν λέω
κάτι
τέτοιο.

ΑΠΟΗ

ΑΙ

Ο Σπυρίδων Τρικούπης

Πολιτικός και διπλωμάτης.
Ο πρώτος πρωθυπουργός
του ελεύθερου κράτους.

Αυ-
τη
τη

Ένας απ' τους πρώτους
που γράψανε τη μεγάλη
ιστορία της Επανάστασης.

Σπυρίδων Τρικούπης

Και
είναι
κακά όλα
αυτά;

Γράφεις αντικειμενική ιστορία σαν γράφεις
για τον εαυτό σου; Ή τον κουνιάδο σου;

Πάλι
δεν σε
καταλαβαίνω.

ΞΕΡΕΙΣ ΠΟΙΑ ΗΤΑΝ Η ΓΥΝΑΙΚΑ
ΤΟΥ ΣΠΥΡΙΔΩΝΑ ΤΡΙΚΟΥΠΗ;

ΟΧΙ!

ΚΑΙ ΔΕΝ
Μ' ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΝ
ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΤΩΝ
ΑΝΘΡΩΠΩΝ.

Με αυτά που λες
εσύ «προσωπικά» είναι
γραμμένη η ιστορία.

ΑΠΟΣ

A11

A1107

A11

Το 'ξερες πως πατέρας, γιος και θείος
υπήρξαν και οι τρεις τους αρχηγοί
του «αγγλικού» κόμματος;

Και είναι κακό
που ο Χαρίλαος ήταν από
πολιτική οικογένεια;

Σου είναι αδιάφορο που,
ως πρωθυπουργός, είχε να
διαχειριστεί τα φέσια
των αγγλικών δανείων που
υπέγραψε
ο θείος του;

Και που, για να ξοφλήσει
αυτά και άλλα, υπέγραψε
ο ίδιος και νέα δάνεια
μέχρι που τελικά...

ΔΥΣΤΥΧΟΣ
ΕΠΤΟΧΕΥΣΑΜΕΝ;

Τι να
πω...

Πόσο θα έβλαπτε να χάραζαν στο
μάρμαρο το «ΔΥΣΤΥΧΟΣ ΕΠΤΟΧΕΥΣΑΜΕΝ»;

Αυτό το
«ΔΥΣΤΥΧΟΣ»,
όσο άσχημα και
αν ακούγεται, ίσως
έβαζε κάποιους
ν' αναρωτηθούν
το γιατί.

A11b 8

ΑΙΙ

Και ίσως στα χρόνια σου
η Ελλάδα να μην στέναζε ακόμα με
νέα δάνεια.

Τα μνημόνια
εννοείς;

Όσο έγραφε ο Σπυρίδων
την Ιστορία του, έστελνε
σημειώσεις και ρωτούσε
τον κουνιάδο του.

Να του
πει πως
έγινε
το ένα
και το
άλλο.

Ένας τέτοιος ιστορικός
τι περίμενες να γράψει
για το Πέτα;

Για την προτίμηση

Για την προτίμηση
στους Λονδρέζους
τοκογλύφους;

Για τους
πολιτικούς αντιπάλους
του ίδιου και του
Μαυροκορδάτου;

ΑΙΙΩΩ

+ ΔΙΙ

+

Σαν να λες, αφού «η Ελλάδα
θέλει να ζήσει και τελικά θα τα καταφέρει
να ζήσει», εσύ δεν χρειάζεται
να προσπαθήσεις.

Αν όμως

Αν όμως
εδώ χάραξαν ένα
«ΔΥΣΤΥΧΟΣ»;

Σολούρ

+

ΔΙΙΙ +

12

A12

Ποιος φταίει, ποιος φταίει...
Μπορεί κάποιος ν' απαντήσει
με σιγουριά;

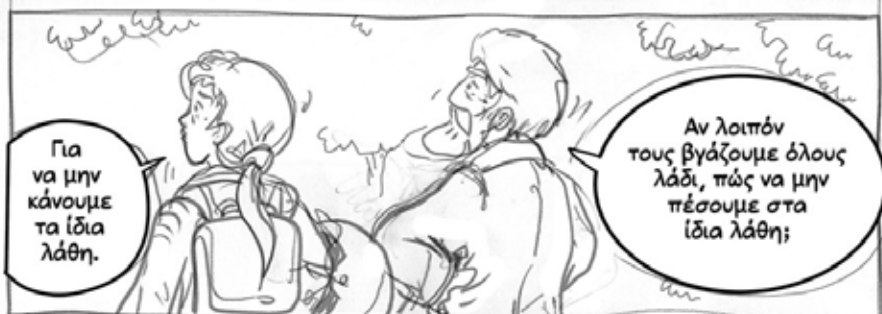
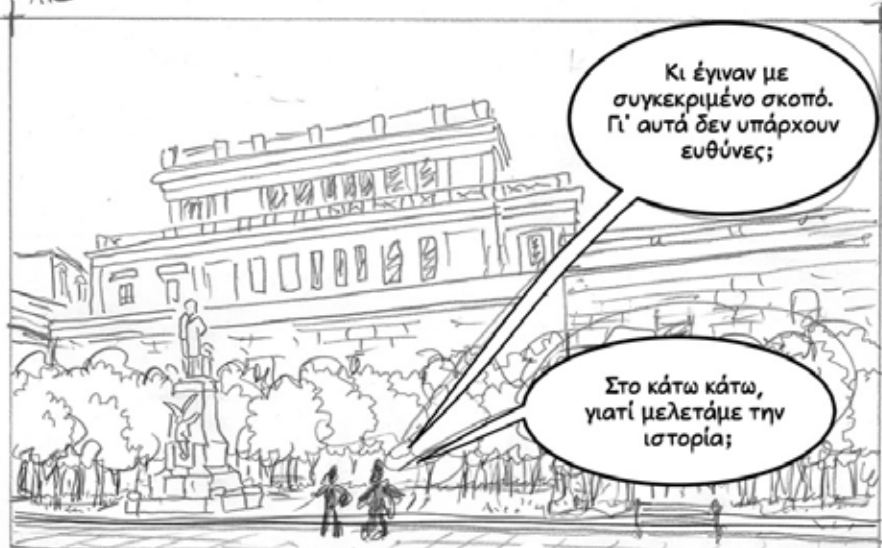
Για μένα
μπορεί.

Εγώ πάλι
δεν είμαι
σίγουρη.

Δεν υπάρχει άνθρωπος
που δεν κάνει λάθη. Ειδικά
σε τέτοιες συνθήκες.

Ναι αλλά
κάποια λάθη υπήρξαν
μοιραία.

A1201

A12

A123

AK

Γεώργιος
Κουντουριώτης

Όταν έφτασαν οι πρώτες λίρες του δανείου, πήγαν στα χέρια των πρώτων, δηλαδή στο γκοβέρνο του Κουντουριώτη.

Σ' αυτήν έλυναν και έδεναν ο Μαυροκορδάτος με τον Κωλέττη. Ετούτοι εξουσιάζανε.

Τον Γιώργη με τις γαλιφιές και με τα παινέματα τον είχανε μαριονέτα.

Αντί λοιπόν με τις στερλίνες να φτιάξουν βόλια, την ώρα μάλιστα που ετοιμαζόταν να εισβάλλει ο Ιμπραήμ..

αυτοί κοιτάζανε να βολέψουν τους δικούς τους και να ξεπαστρέψουν τους αντίπαλους.

ΣΟΥ ΘΥΜΙΖΕΙ
ΚΑΤΙ ΑΥΤΟ;

Άσε τα πολιτικά σχόλια και προχώρα.

Οι νησιώτες με τα καράβια τους είχαν προσφέρει πράγματι πολλά στον Αγώνα.

Οι Κουντουριώτες μάλιστα, ο Γιώργης με τον αδελφό του τον Λάζαρο, διέθεταν τον μισό στόλο του νησιού.

AI204

ΑΡ205

Ιωάννης Κωλέττης

Τι έκανε λοιπόν ο Κωλέττης;
Έστρεψε τους Ρουμελιώτες
οπλρχηγούς εναντίον
των Μοραϊτών.

Διαίρει
και βασίλευε.

Εξαγόραζε τους πρόθυμους.
Και όσους πάλι δεν μπορούσε,
να σαν τον Οδυσσέα Ανδρούτσο,
τους ξεπάστρενε.

Τον ήρωα
στο Χάνι της Γραβιάς;

Βλέπεις; Στο σχολείο σάς
μάθανε για το Χάνι της Γραβιάς.

Το έχω διαβάσει
και σε κόμικς.

Στα Κλασσικά
Εικονογραφημένα!

Για το χάλι της διαπλοκής,
τον τρόπο που πέθανε
ο Οδυσσέας, διάβασες
τίποτα;

Γιατί,
πώς πέθανε;

Α12

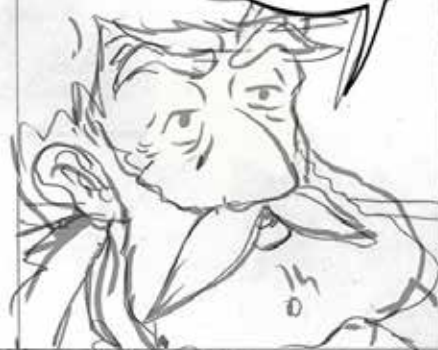
Ο Κωλέττης όταν
πλεύρισε τους ρουμελιώτες,
τους έγγραφε με πονηριά...

Ε, ΜΟΡΕ ΔΥΣΤΥΧΟΙ!
ΤΗΝ ΩΡΑ ΠΟΥ ΕΣΕΙΣ ΖΕΙΤΕ
ΣΤΗ ΦΤΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΔΕΝ ΕΧΕΤΕ
ΨΩΜΙ ΚΑΙ ΤΣΑΡΟΥΧΙΑ,
ΟΙ ΜΟΡΑΙΤΕΣ ΖΟΥΝ ΧΟΡΤΑΤΟΙ
ΑΠ' ΤΑ ΛΑΦΥΡΑ ΚΑΙ
ΤΑ ΠΛΟΥΤΗ.

ΕΛΑΤΕ ΛΟΙΠΟΝ ΜΑΖΙ ΜΟΥ ΚΑΙ
ΘΑ 'ΧΕΤΕ ΔΥΟ ΒΡΥΣΟΜΑΝΕΣ
ΝΑ ΞΕΔΙΨΑΤΕ.

ΤΙΣ ΛΙΡΕΣ
ΤΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ
ΚΑΙ ΤΟ ΠΛΙΑΤΣΙΚΟ
ΤΟΥ ΜΟΡΙΑ.

Για ποιο
πλιάτσικο
μιλάς;

Αυτό που δεν έπιασαν
τα πινέλα των ζωγράφων
της Επανάστασης.

Α1208

A12

Την ίδια ώρα
τούς μοίραζαν προαγωγές
και γαλόνια.

Λένε πως,
από την Κόρινθο μέχρι
να φτάσουν στα
Καλάβρυτα,
ο Κωλέττης είχε διορίσει
πάνω από διακόσιους
στρατηγούς,
αντιστρατηγούς,
χιλίαρχους...

Τουλάχιστον
αυτά ήταν
τσάμπα.

Δώσανε τόσες προαγωγές
που οι άξιοι καπεταναίοι, οι πραγματικοί,
ντρέπονταν να τους λένε στρατηγούς.

Σαν έφτασαν λοιπόν
οι τόσοι χιλίαρχοι στον Μοριά,
ξεκίνησαν τα αίσχη.

A1200

A12

Χειρότερα απ' όσα
είχαν κάνει ο Δράμαλης
κι ο Κιουταχής.

Δολοφονίες,
πλιάτσικο,
βασανιστήρια,
βιασμοί...

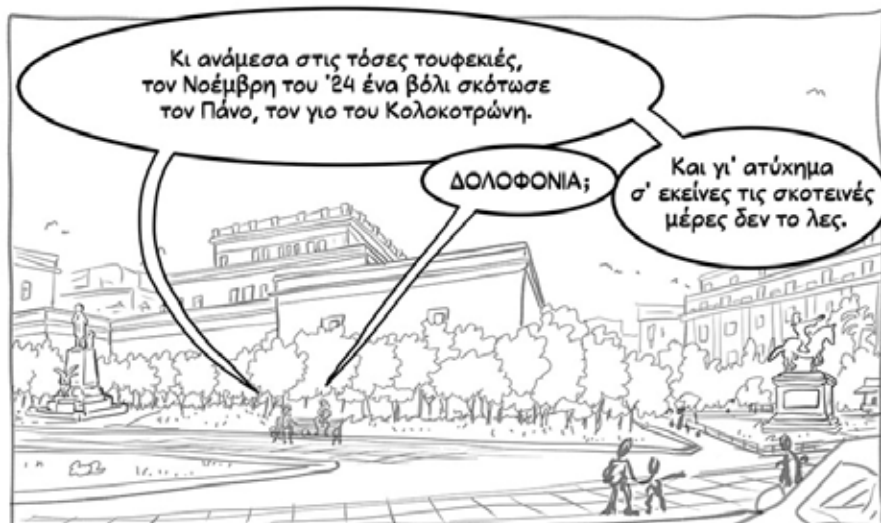
βιασμοί

Πλάι στους Ρουμελιώτες
του Γκούρα, δυστυχώς
συντάχθηκαν και άλλοι.
Ο Καραϊσκάκης,
ο Τζαβέλας,
ο Μακρυγιάννης...

Μια παράλογη,
αδελφοκτόνα
εκδίκηση.

Λυδία Λιβαδοπούλου: Επώνυμο σκηνικό

A1211

ΑΙ212

+ A12

+

Εγώ τι προτείνω;

Καλύτερα να σου πω,
λίγο πριν γίνουν όλα αυτά,
ο Θεωράκης από δω
τι πρότεινε.

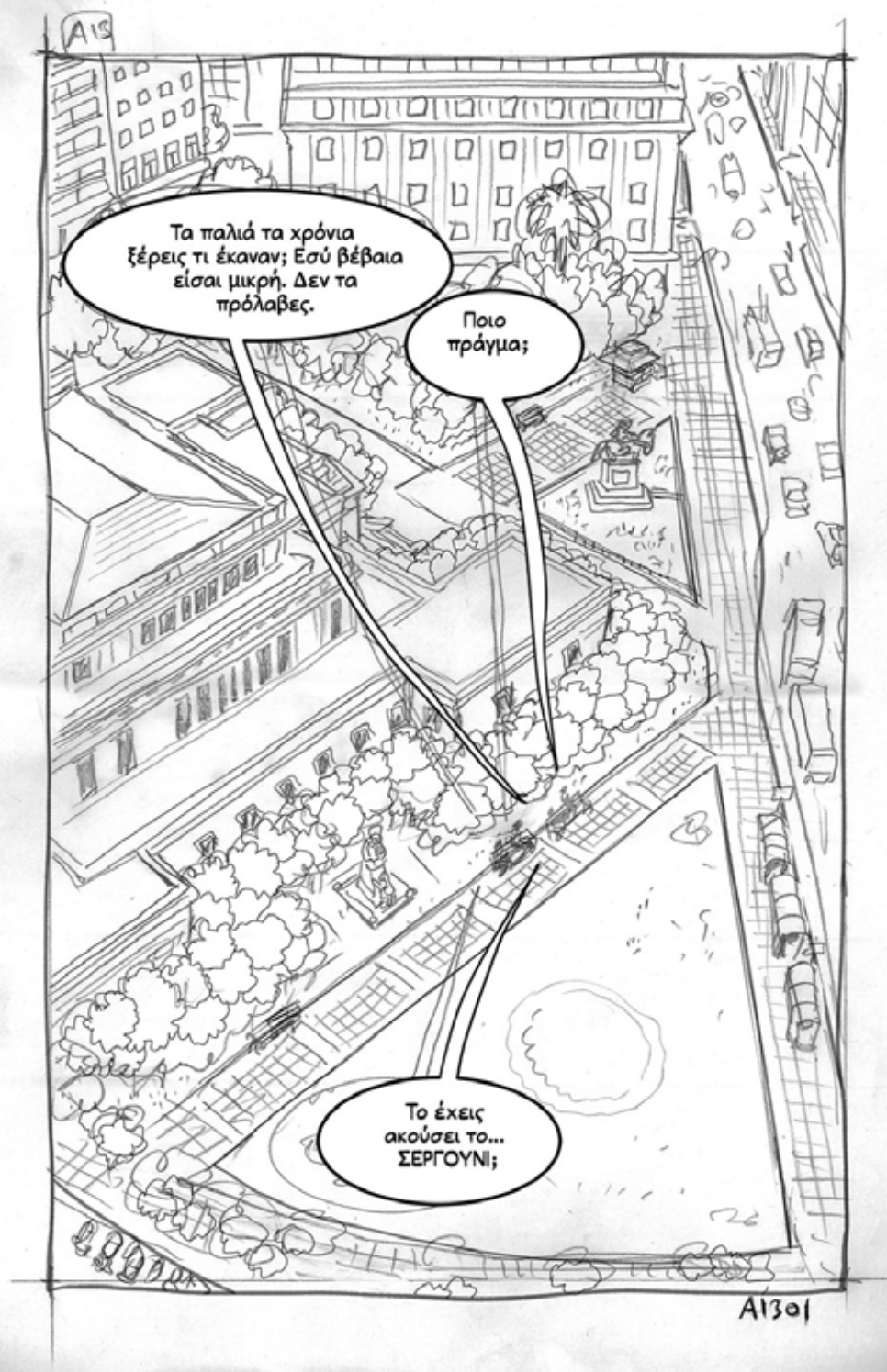

+

A1203
A1213

+

13

Τα παλιά τα χρόνια
ξέρεις τι έκαναν; Εσύ βέβαια
είσαι μικρή. Δεν τα
πρόλαβες.

Ποιο
πράγμα;

Το έχεις
ακούσει το...
ΣΕΡΓΟΥΝΙ;

A1301

A13

A1302

ΑΙΣ

Κρατούσε αυτό από την
Τουρκοκρατία και πιο παλιά.

Λένε από το Βυζάντιο
κι απ' την αρχαία Ρώμη ακόμα.

Ο Κολοκοτρώνης
λοιπόν είχε μεγάλο
άχτι τον Μαυροκορδάτο.

Απ' ότι
μου λες,
αμοιβαία τα
αισθήματα.

Αυτός ν' αλωνίζει πολεμώντας
στα βουνά, ο άλλος, ο Φαναριώτης
με τη βελάδα, να φτιάχνει
Εκτελεστικά στα μέτρα
του και να κάνει κολεγίες
με Αγγλογάλλους.

κολεγίες με
Αγγλογάλλους

Όσοι ξένοι έρχονταν εδώ, άλλοι ως φιλέλληνες
και άλλοι ως πράκτορες, κάποια στιγμή κατέληγαν στον εκλαμπρότατο.

Αυτός ήξερε τις γλώσσες να
τους μιλήσει. Τους έπαιρνε
με το μέρος του.

Bonjour

Guten
Morgen

ΑΙ303

ΑΙ3

ΑΙ3&4

A137

Όλοι τους, ο καθένας από το
πόστο του, πολεμούσε για
την ελευθερία.

Ναι, αλλά διέφερε
η ελευθερία που είχε
ο καθένας στο μυαλό του.

Αλλιώς φανταζόταν
την ελευθερία ο αρματολός,
αλλιώς ο Φαναριώτης.

Αλλιώς η γυναίκα με
το παιδί που περίμεναν πίσω,
αλλιώς ο κοτζαμπάσης,
αλλιώς ο караβοκύρης,
αλλιώς ο ναύτης.

Οι επαναστάσεις
να ξέρεις πως γεννιούνται
από την ανάγκη των πολλών,
των απλών ανθρώπων, ν' αποκτήσει
η ζωή τους αξιοπρέπεια.

Όχι γιατί βάλθηκαν
κάποιοι να γίνουν
αρχηγοί τους
με κάθε μέσο.

A1395

(A13)

Δεν υπάρχει
εξεγερμένος άνθρωπος
που δεν έχει στο μυαλό
του το ΕΜΕΙΣ.

Όταν όμως στη συνέχεια
αυτό το εμείς αρχίζει να γίνεται
ΜΕΡΙΚΟΙ ΑΠΟ ΕΜΑΣ ή ΕΓΩ,
τότε ο άνθρωπος παύει να
εξεγείρεται κι αρχίζει να μοιάζει
με κάτι άλλο.

Ακόμα και με αυτό
για το οποίο αρχικά είχε
εξεγερθεί για να
το πολεμήσει.

Τους καπεταναίους λοιπόν, τον
Κολοκοτρώνη, τον Καραϊσκάκη,
τον Ανδρούτσο, αυτούς δηλαδή
που βαστούσαν τον Αγώνα,
οι εκλαμπρότατοι τούς
βρίσκανε εμπόδιο.

Με κάθε αφορμή τούς
έβαζαν τρικλοποδιές.

Να τους
ξεπαστρέψουν,
να τους βγάλουν
απ' τη μέση.

ΑΠΟΣ
A1306

A13

Στους ξένους εθελοντές πάλι,
οι Κωλέττηδες και οι Μαυροκορδάτοι
παρουσίαζαν τους ντόπιους σαν τα
χειρότερα τέρατα.

Φόρτωνε λοιπόν ο Κολοκοτρώνης,
με τις πονηριές και τα καμώματα
του εκλαμπρότατου.

Εκεί όμως που το
πράγμα ξεχείλιζε, ήταν
σαν ο Μαυροκορδάτος
με μαγειρέματα,
ξαφνικά βρέθηκε
καβάλα και στο
Εκτελεστικό και
στο Βουλευτικό.

A1367

A13

Πρόεδρος στο ένα, γραμματέας στο άλλο. Να χει
το ελεύθερο να υπογράψει τα δάνεια με τους Άγγλους.

Πρέπει να ήταν
το καλοκαίρι του 1823.

Τον 61 Δεν άντεξε ο Θεωδωράκης να βλέπει,
τον πρίντζιπα της συμφοράς να μαζεύει
όλες τις εξουσίες επάνω του.

A1308

A15

ΣΑΝ ΘΕΣ ΝΑ' ΣΑΙ ΚΑΒΑΛΑ ΚΑΙ
ΣΤΟ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟ,
ΘΑ ΣΕ ΚΑΝΩ ΕΓΩ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ
ΚΑΒΑΛΑΡΗ.

ΑΝΑΝΔΡΕ,
ΤΟΥ ΦΩΝΑΞΕ,
ΚΟΛΠΑΤΖΗ!

ΦΕΡΤΕ ΜΟΥ ΕΔΩ
ΤΟΝ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟ.

ΦΕΡΤΕ ΜΟΥ
ΚΙ ΕΝΑΝ
ΓΑΪΔΑΡΟ.

Τον γαΐδαρο
ΤΙ ΝΑ ΤΟΝ ΚΑΝΕΙ;

A1309

Α13

Α1310

A13

A1311

ΑΒ

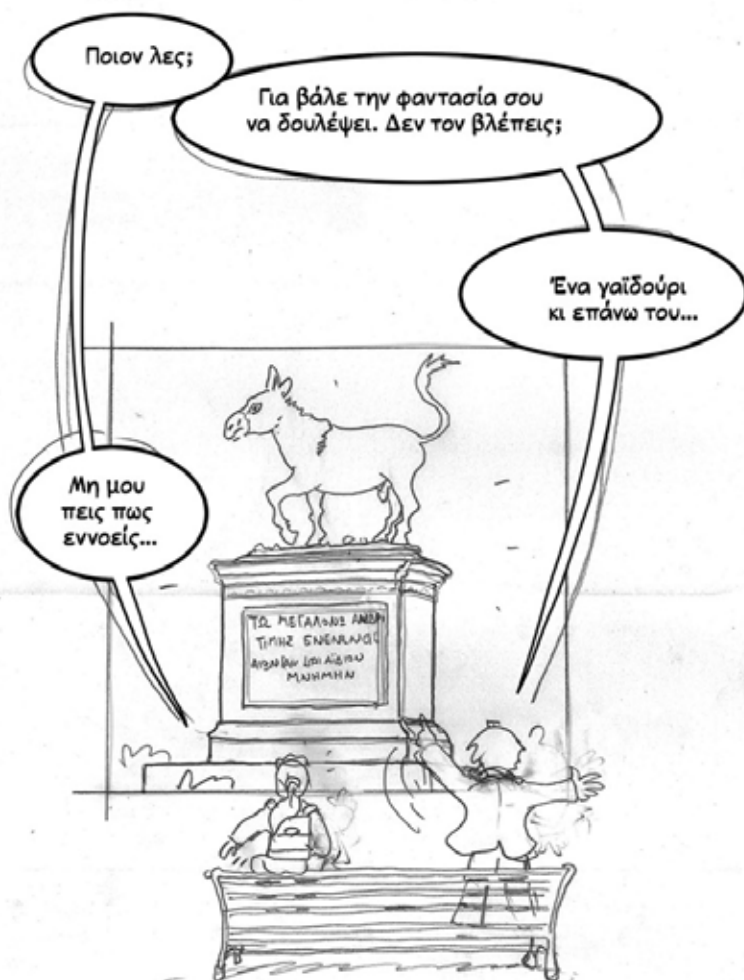

ΑΒ12

+

A13 V

+

+

A13 V

+

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

ΗΡΩΕΣ

14

Α14

ΗΡΟΕΣ 4

Ένα πρωινό, αρχές Δεκέμβρη, έτυχε
να περνά βιαστική από την πλατεία.

Δεν σκόπευα
να σταθώ.

Έτρεχα να στείλω επείγοντως κάτι
φακέλους της δουλειάς στο ταχυδρομείο.

Όμως αυτό που
αντίκρισα ήταν
πραγματικά
αναπάντεχο.

Α14β1

(Α14)

Στη βάση του Κολοκοτρώνη
είχαν γράψει σύνθημα

Στη βάση του Κολοκοτρώνη
είχαν γράψει ένα σύνθημα.

FUCK
HEROES
FIGHT
NOW!

Κοντά του εκεί
στεκόταν ο φίλος μου
κι έκλαιγε
σαν μωρό παιδί.

Α1402

Α14

Παρκάρισα όπως όπως
χωρίς δεύτερη σκέψη.

ΦΟΔΟΡΟΣ
Ο ΣΤΡΑΤΗΓΗΣ
**FUCK
HEROES
FIGHT
NOW!**

ΜΑ
ΓΙΑΤΙ;

Μέχρι να πλησιάσω, ο γέρος
είχε μπει στο παρτέρι και μ' ένα
κουρέλι προσπαθούσε να
σβήσει τα γράμματα.

ΓΙΑΤΙ;

HERGES
FIGHT
NOW

ΤΙ ΤΟΥΣ
ΕΦΤΑΙΞΕ Ο
ΦΟΔΟΡΑΚΗΣ;

HEROES
FIGHT
NOW

Τι τρέχει,
δάσκαλε;

ΜΑ ΓΙΑΤΙ;

ΓΙΑΤΙ ΝΑ
ΜΟΥΤΖΟΥΡΩΣΟΥΝ
ΤΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΟ;

Α14ο3

Photo graph of Black

Α14

Πότε έγινε
αυτό;

Χθες
βράδυ.

Περνούσε μια
πορεία από εδώ. Έγιναν
και επεισόδια.

Και να 'ξερα τι γράφουν
μ' αυτά τα εγγλέζικα.

FUCK
HEROES
FIGHT

Το ΗΡΩΕΣ το
καταλαβαίνω.

Πώς να στο πω.
Κάτι σαν...

«ΓΑΜΑ ΤΟΥΣ ΗΡΩΕΣ,
ΠΟΛΕΜΗΣΕ ΤΩΡΑ»

ΜΑ
ΓΙΑΤΙ;

ΓΙΑΤΙ;

Έλα, μη
στενοχωριέσαι.

Θα στείλει
σίγουρα συνεργείο
ο Δήμος.

Θα το
καθαρίσουν σύντομα.
Θα δεις.

Α1404

(Α14)

HEROES
FIGHT
NOW!

Εντάξει, το καταλαβαίνω.
Νέα παιδιά.

Κι εγώ στα νιάτα μου
επαναστάτης ήμουν.

Ακόμα
έτσι νιώθω.

Μα τον Θεόδωράκη,
γιατί;

Μη
δίνεις
τόση
σημασία.

Έλα,
κατέβα.
Πάμε στο
παγκάκι
μας.

Μετά που σκότωσαν τον γιο του
τον Πάνο, ο Κολοκοτρώνης
παρέλυσε.

Δεν τον
ενδιέφερε τίποτα
πια.

Ήταν
πλέον
εμφύλιος.

Τον παρακαλούσαν οι
οπληρχηγοί, οι προεστοί
του Μοριά να μην
τα παρατήσει.

Αίμος

ΑΙ406

Α14

ΣΤΑΜΑΤΟΥΝ ΟΙ ΣΑΤΑΝΑΔΕΣ;
Αρχές του 1825 τον κλείσανε
φυλακή μαζί με άλλους Μοραίτες,
τους Σισινηδες, τους Δεληγιάννηδες...

Στην Υδρα, ψηλά,
στο μοναστήρι του
προφήτη Ηλία.

Ήταν αποφασισμένοι να
τραβήξουν κι άλλο το σχοινί, αν
δεν τους σταμάταγε η απόβαση
του Ιμπραήμ στη Μεθώνη.

Δεν γνώριζαν τις κινήσεις
των Τούρκων;

Πώς δεν γνώριζαν.
Μα ήταν βλέπεις
απασχολημένοι.

Τρυγούσαν τις αγγλικές
λίρες και πλιατσικολογούσαν
τον Μοριά.

Μεθώνη

Με τους τίτλους και τα παράσημα που μοίραζαν ο ένας στον άλλο,
πίστεψαν οι εκλαμπρότατοι πως είχαν γίνει πράγματι άξιοι
να τα βάλουν με τον Ιμπραήμ.

Ο Κουντουριώτης
είχε τότε
τη διοίκηση.

Α1467

Α14

Είχε λοιπόν την ιδέα να βάλει
αρχηγό του στρατεύματος
έναν Υδραίο ναυτικό.

Τον Κυριάκο
Σκούρτη.

ΟΡΤΖΑΑΑ

ΟΡΤΖΑΑΑ

Άρχισε λοιπόν
κι αυτός να
διατάζει τους
στεριανούς με
ναυτικά
παραγγέλματα.

Κάτι ΟΡΤΖΑ ΠΟΡΤΖΑ τούς φώναζε
και οι στρατιώτες έλεγαν μεταξύ τους:

ΧΑΧΑ
ΧΑ

ΠΟΛΥ
ΓΕΛΙΟ!

ΟΡΕ ΤΙ ΜΑΣ
ΛΕΕΙ ΑΥΤΟΣ,
ΓΑΜΩΤ' ΤΟ
ΚΑΥΛΙ Τ';

Ναι,
σήμερα
γελάς.

Τότε όμως τα ΟΡΤΖΑ ΠΟΡΤΖΑ
τα πλήρωσαν με αίμα.

Ο Ιμπραήμ
τσάκισε τον στρατό
της κυβέρνησης στο
Κρεμμύδι και στο
Νεόκαστρο.

Α1408

καποτανάκης 'έξος τω Ακ' "

Α14

Ο Μαυροκορδάτος, που βρέθηκε στη
Σφακτηρία, τελευταία στιγμή σώθηκε
με το μπρίκι του Τσαμαδού.
Να τα λέμε κι αυτά.

Οι Έλληνες σκορπούσαν
τρομαγμένοι.

Τρέχανε στα βουνά να
σώσουν τις φαμελιές τους.

Μα, δεν υπήρχαν άλλοι
καπεταναίοι να αναλάβουν;

Πως δεν υπήρχαν.
Ο Καραϊσκάκης,
ο Τζαβέλας...

Η κυβέρνηση τους είχε ακόμα
στη δούλεψή της απ' τον εμφύλιο.

Μα σαν
είδαν οι
Ρουμελιώτες
πως οι μαύροι
της Αιγύπτου
πολεμούσαν
διαφορετικά,
έφυγαν
από την
Πελοπόννησο.

Α1489

ΑΙΨ

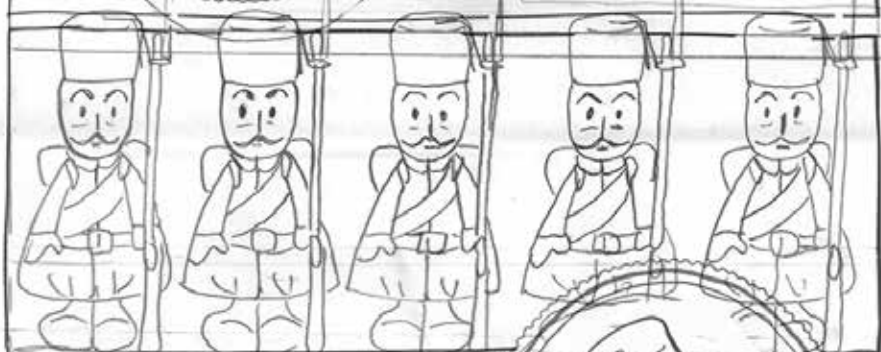

Πώς πολεμούσαν,
δηλαδή;

Με σύστημα. Ο Ιμπραήμ είχε
εκπαιδευμένο στρατό απ' τους Γάλλους.

Ήξεραν από ελιγμούς,
να χρησιμοποιούν νέα όπλα,
μπαγιονέτες, κανόνια.

Πολεμούσαν όπως οι
τακτικοί στρατοί στην Ευρώπη.
Συντονισμένα με ιππικό,
πυροβολικό.

Μόνο ο Παπαφλέσσας, παρά τον
παράξενο χαρακτήρα του και τα πάθη
του παρελθόντος, στάθηκε εκείνη
τη στιγμή στο Μανιάκι.

Μια μάταιη όσο και
ηρωική μάχη που θύμιζε
περισσότερο αυτοθυσία.

ΑΙΨΙΟ

ΑΙΨ

Ο Ιμπραήμ, σαν μέτρησε τις δικές του απώλειες, ζήτησε να του φέρουν τον Παπαφλέσσα.

Αλλά τι να του φέρουν;

Αλλού το σώμα, αλλού το κεφάλι.

Τον έστησαν μπροστά του όρθιο, σ' έναν πάσσαλο.

Ο πασάς έμεινε να κοιτάζει πού φτάνει το πείσμα του ανθρώπου, σαν βάζει πιο κάτω τη ζωή του από αυτό που ονομάζει Ελευθερία.

ΑΙΨΙΙ

Α14

Και ο Κολοκοτρώνης,
τι έκανε όλον αυτόν
τον καιρό;

Τι να κάνει
από τη φυλακή;

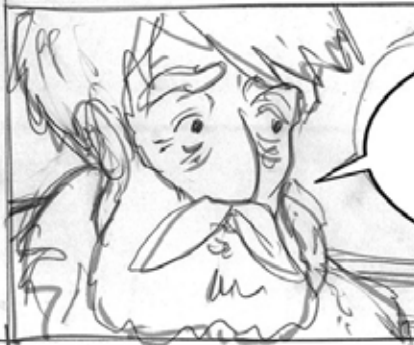
Θερίο ανήμερο
βολτάριζε στο κελί
της Υδρας.

Φλεβάρη του '25 τον φυλάκισαν.
Μόλις πέντε μέρες πριν πατήσει
στον Μοριά ο Ιμπραήμ.

Ο κόσμος φώναζε
να τον ελευθερώσουν.

Οι Αιγύπτιοι προέλαυναν. Ο Παπαφλέσσας
νεκρός. Οι ένοπλοι σκορπισμένοι στα βουνά
και στη Ρούμελη.

Και αφού επί τρεις μήνες
οι εκλαμπρότατοι τα είχαν κάνει
μαντάρα, τον Μάιο
αναγκάστηκαν να
τον αποφυλακίσουν.

Α1412

Α14

Δα
δο

Δώσανε γενική αμνηστία και
διόρισαν αρχιστράτηγο
τον
Θοδωράκη.

Να
αντιμετωπίσει
επιτέλους κάποιος
τον Ιμπράημ.

Σαν βγήκε ο Γέρος, βέβαια,
έριξε το καρφί του στους σατανάδες.

ΤΟΝ
ΚΟΥΜΠΑΡΟ ΜΟΥ ΝΑ
ΒΑΡΕΣΩ;

ΑΥΤΟΝ ΠΟΥ
Μ' ΕΒΓΑΛΕ ΑΠΟ
ΤΗ ΦΥΛΑΚΗ;

Έπειτα μέτρησε
τα πράγματα. ΜΕ ΤΙ ΣΤΡΑΤΟ
ΜΕ ΤΙ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΕΣ ΝΑ
ΠΟΛΕΜΗΣΕΙ;

Οι Αιγύπτιοι
αλώνιζαν στον Μοριά.
Η κατάσταση,
ανεξέλεγκτη.

Α14Β

Α14

Κι όμως,
στη δύσκολη ώρα,
την ώρα που ο καθένας
αναμετρίεται με τις μεγάλες
αποφάσεις της ζωής του,
ο Θωδωράκης ήταν εκεί.

HEROES
FIGHT
FIGHT
NOW!

ΜΕ Ο,ΤΙ ΕΧΟΥΜΕ,
ΠΟΛΕΜΑΜΕ ΤΩΡΑ!

FUCK
HEROES
FIGHT
NOW!

Καταλαβαίνεις
λοιπόν;

Καταλαβαίνεις γιατί πιο πριν
με βρήκες δακρυσμένο;

Βγήκε στα βουνά

Βγήκε στα βουνά
απέναντι στον χειρότερο
εισβολέα, την ώρα που οι άλλοι
με τα μεγάλα λόγια, τους τίτλους
και τα παράσημα το βάζανε
στα πόδια.

AK14

✦ ΑΙΩ

✦

Εκείνοι οι ίδιοι που λίγους
μήνες πριν, σαν ένιωθαν δυνατοί,
είχαν πει αυτό το...
πώς το είπες;

ΦΑΚ ΧΙΡΟΟΥΖ

Και τον
έκλεισαν στη
φυλακή.

✦

ΑΙΩ

✦

15

ΑΙΣ

Λοιπόν, πρέπει να φύγω.
Με περιμένει η δουλειά.

Κάτσε,
δεν θέλεις ν' ακούσεις
τη συνέχεια;

Σε είδα
στο άγαλμα και στάθηκα.
Δεν ήρθα για πολύ.

Το Μεσολόγγι;
Δεν θες να σου πω για
το Μεσολόγγι;

Το πολύ
ένα δεκάλεπτο
διαθέτω.

Μπορείς να μου τα πεις
σε δέκα λεπτά;

Μωρέ, ούτε δέκα μέρες
δεν φτάνουν. Έλα, κάτσε
κι άκου.

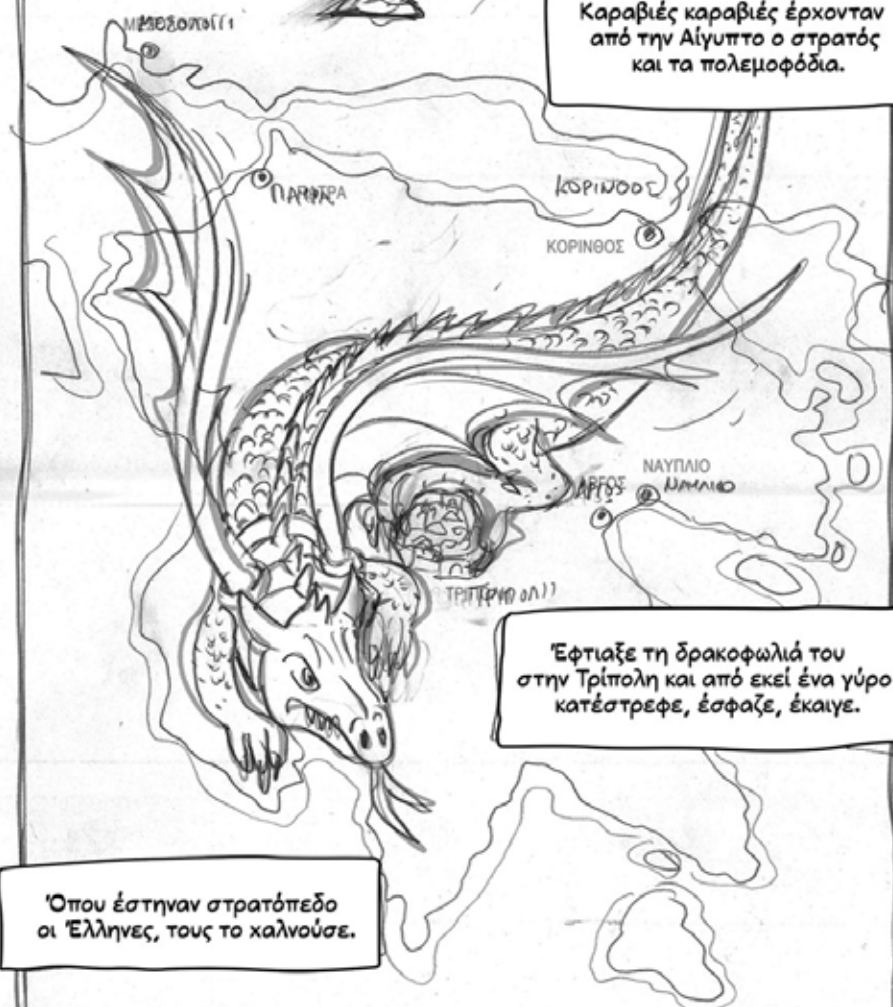
Καλά
λοιπόν,
ξεκίνα.

ΑΙΣον

A15

Ο Ιμπραήμ όπως σου 'χω πει,
τέρας ανίκητο, είχε εισβάλλει
στην Πελοπόννησο.

Καραβιές καραβιές έρχονταν
από την Αίγυπτο ο στρατός
και τα πολεμοφόδια.

Έφτιαξε τη δρακοφωλιά του
στην Τρίπολη και από εκεί ένα γύρο
κατέστρεφε, έσφαζε, έκαιγε.

Όπου έστηναν στρατόπεδο
οι Έλληνες, τους το χαλνούσε.

Έτρεχε ο Κολοκοτρώνης
από ράχη σε ράχη.

A1502

A15

Ορμήνευε τους οπλαρχηγούς
να κάνουν χωσιές.

Ενέδρες δηλαδή.
Να του ροκανίζουν
τη δύναμη,
μέρα νύχτα.

Κλεφτοπόλεμος.

Όμως και ο Ιμπραήμ απαντούσε
με τα δικά του όπλα.
Τα προσκυνοχάρτια.

Τι είναι
πάλι τούτο;

Δηλώσεις υποταγής.
Πώς να στο πω.

Να υπογράφουν οι Ρωμιοί
ότι αναγνωρίζουν τον σουλτάνο
γι' αφέντη.

Αλλιώς τους πέρναγε
από φωτιά και τσεκούρι.

A1503

Χωριά ολόκληρα,
προεστοί, καπεταναίοι
σαν τον Νενέκο,
υπέγραφαν ο ένας
μετά τον άλλο.
ΕΦΙΑΛΤΗΣ!

Μόνο τα
προσκυνήματα φοβήθηκε
ο Θεωδώρακης σ' ολόκληρη
την Επανάσταση.

Ναι, αλλά έτσι
γλύτωναν το κεφάλι τους.
Κέρδιζαν χρόνο.

Δεν ήταν ακριβώς αυτό.
Στα σαλόνια της Ευρώπης γινόταν
μια αλλιώτικη μάχη.

Προσπαθούσαν οι Μεγάλες
Δυνάμεις να κλείσουν συμφωνία
με την Οθωμανική Αυτοκρατορία
για το ελληνικό ζήτημα.

Όχι βέβαια από ανθρωπισμό.
Η καθεμιά είχε το
δικό της συμφέρον.

AIS

Γι' αυτό μάζευε
τα προσκυνήματα
ο σουλτάνος.

Σαν ερχόταν η ώρα για τα
παζάρια με τους Ευρωπαίους,
θα έδειχνε τα προσκυνοχάρτια
και θα τους ρώταγε...

ΓΙΑ ΠΟΙΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
ΜΙΛΑΤΕ; ΟΡΙΣΤΕ, ΝΑΙ! ΕΔΩ
ΟΛΟΙ ΜΟΥ ΔΗΛΩΝΟΥΝ
ΥΠΟΤΑΓΗ.

Αλλά τούτος
εδώ ο Θεωδώρακης
βρήκε το αντίδοτο.

Δηλαδή
ποιο;

AISOS
AISOSS

A15

"Φωτιά και τσεκούρι" ο Ιμπραήμ;

Φωτιά και τσεκούρι ο Ιμπραήμ;
Φωτιά και τσεκούρι στους προσκυνημένους
ο Κολοκοτρώνης.

Το αναποχίτο χαρμάνι από τη βάση του αγάλματος του Κολοκοτρώνη.

Οποιοι προσκυνούσε

Ὅποιος
προσκυνούσε για να
γλυτώσει θα είχε
το ίδιο τέλος.

Ἐτρεχε λοιπόν
στα χωριά να πείσει τους
προκρίτους, τον λαό, να κάψουν
τα προσκυνοχάρτια και να
σταθούν και πάλι με
τους επαναστάτες.

A15

Δεν θα ήθελα
να βρίσκομαι στη
θέση τους.

Στο μεταξύ είχαν
πλακώσει από τον
Βορρά και τα ασκέρια
του σουλτάνου.

Όμως περνούσαν οι
μήνες και όλες οι στρατηγικές
του Κιουταχή θάβονταν
στη μικρή τάφρο.

Το χα
Μεσολο
τεχνάσμα
πολιορ

ΑΙΣΟΓΝΑΤΙΑ

Αρχές Απριλίου του '25, ο Κιουταχής
τριάντα χιλιάδες Τουρκαλβανούς πολιορκήσε
το Μεσολόγγι.

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

ΦΡΑΧΤΗ

ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥΡΚΩΝ

ΑΙΣ ΠΑΤ' 07

ΥΠΟΘΑΛΑΣΣΑ

ΜΑΡΜΑΡΙ

ΑΝΕΜΟΜΗΛΟΣ

μηλό τείχος του
γγίου μα κυρίως τα
α και η παλικάριά των
κημένων, φάνηκαν
πολύ δυνατά.

Ο ελληνικός στόλος
με τον Μιαούλη κάθε τόσο
έσπαγε τον κλοιό. Έμπαζε
στη λιμνοθάλασσα
τροφές και πυρομαχικά.

ΑΙΣ 07

ΑΙ5

ΑΙ508
ΑΙ508

A15

Το Μεσολόγγι δεν το κυρίευσαν
οι Οθωμανοί. ΠΟΤΕ!

Η πείνα
το θέρισε.

Κι αν θες και τη μαύρη
αλήθεια, και η αδιαφορία
των υπόλοιπων Ελλήνων.

Την κυβέρνηση
πάλι εννοείς;

Και όχι μόνο.
Τους είχε πλακώσει
όλους η απελπισία.

Το Μεσολόγγι
το θεωρούσαν
τελειωμένο.

Εξαντλημένη
από τους εμφύλιους,
η Επανάσταση
κατέρρεε.

Ο Μαυροκορδάτος
έγραφε στον φίλο
του τον Κάνινγκ.

A15509

A15

Του ηρώ

Του πρότεινε να γίνουν οι Άγγλοι κηδεμόνες μας.

Μεγαλύτερο σύμμαχο από την Ελλάδα, έγραφε, δεν θα έβρισκε ούτε ο σουλτάνος στην περιοχή.

Οθωμανική Αυτοκρατορία και Ελλάδα θα κλείνανε τη Μεσόγειο στους Ρώσους και δεν θα κινδύνευε το εμπόριο των Άγγλων στις Ινδίες.

ΠΛΑΚΑ
ΜΟΥ ΚΑΝΕΙΣ!

Κι όμως, μέσα στην απόγνωση μέχρι και ο Κολοκοτρώνης υπέγραψε ένα τέτοιο χαρτί.

A1510

(AIS)

Οι πολιορκημένοι στείλανε
επιτροπή στους επαναστάτες.

Τους βρήκανε όλους μαζεμένους
στην Επίδαυρο.
Έτοιμοι για μια ακόμα
Εθνοσυνέλευση, για μια
ακόμα εμφύλια φαγωμάρα.

Οι Μεσολογγίτες ζητούσαν
απεγνωσμένα βοήθεια.

Αντέχει το μαντράκι μας,
λέγανε, αρκεί να στείλετε
τροφές και βόλια.

Κι αυτοί
τι απαντούσαν;

«Σας καταλαβαίνουμε, δίκιο έχετε».

Για να σηκώσουν άγκυρες και να
σπάσουν τον ναυτικό αποκλεισμό,
Υδραίοι και Σπετσιώτες ζητούσαν
τα ναύλα προκαταβολικά.

Μα το δάνειο το είχαν
κίολας στραγγίξει.

A castles of Hydra 700 1808

AIS | AISII

ΑΙΣΙ

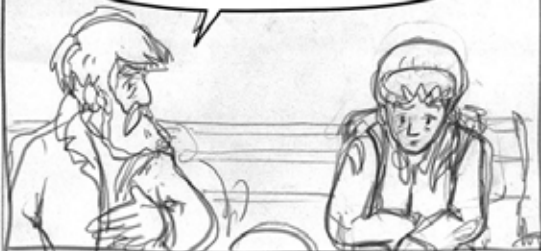
Κι αντ' εκείνη
να μαζέψουν
η κυβέρνηση
εκστρατεία
καβαλάρη
πλιάτσικο.

Και αντ' εκείνη
τη στερνή ώρα να μαζέψουν
όσο στρατό μπορούσαν,
η κυβέρνηση ξεκινούσε μια
αποτυχημένη εκστρατεία στην Εύβοια
και άλλοι καραβοκυραίοι
επιδρομή στον Λίβανο
για πλιάτσικο.

ΣΤΟΝ ΛΙΒΑΝΟ;
ΠΛΑΚΑ ΜΟΥ ΚΑΝΕΙΣ.

Αρχές του 1826 σαν έπεσε το νησάκι
το Βασιλάδι, που άφηνε ανοιχτή
τη λιμνοθάλασσα για βοήθεια,
τα πράγματα έγιναν
πραγματικά δύσκολα.

Ο οθωμανικός στόλος
έκλεισε το πέλαγος.

Μεγαλύτερος εχθρός κι απ' τα κανόνια,
τα χατζάρια των τουρκαλβανών και τις
μπαγιονέτες των Αιγυπτίων
στάθηκε τώρα η πείνα.

ΑΙΣΙ2

A15

Πρώτα φάγανε τα άλογα
και τα μουλάρια.
Μετά τα σκυλιά,
τις γάτες, τα ποντίκια.

Και πια, σαν δεν έμεινε τίποτα, παρά
μόνο λίγο μπαρούτι και η αξιοπρέπεια,
αποφάσισαν την Έξοδο.

Χαφαινω
Τάσσο
«Ελευθερία
ή Θάνατος»

A1513

16

A16

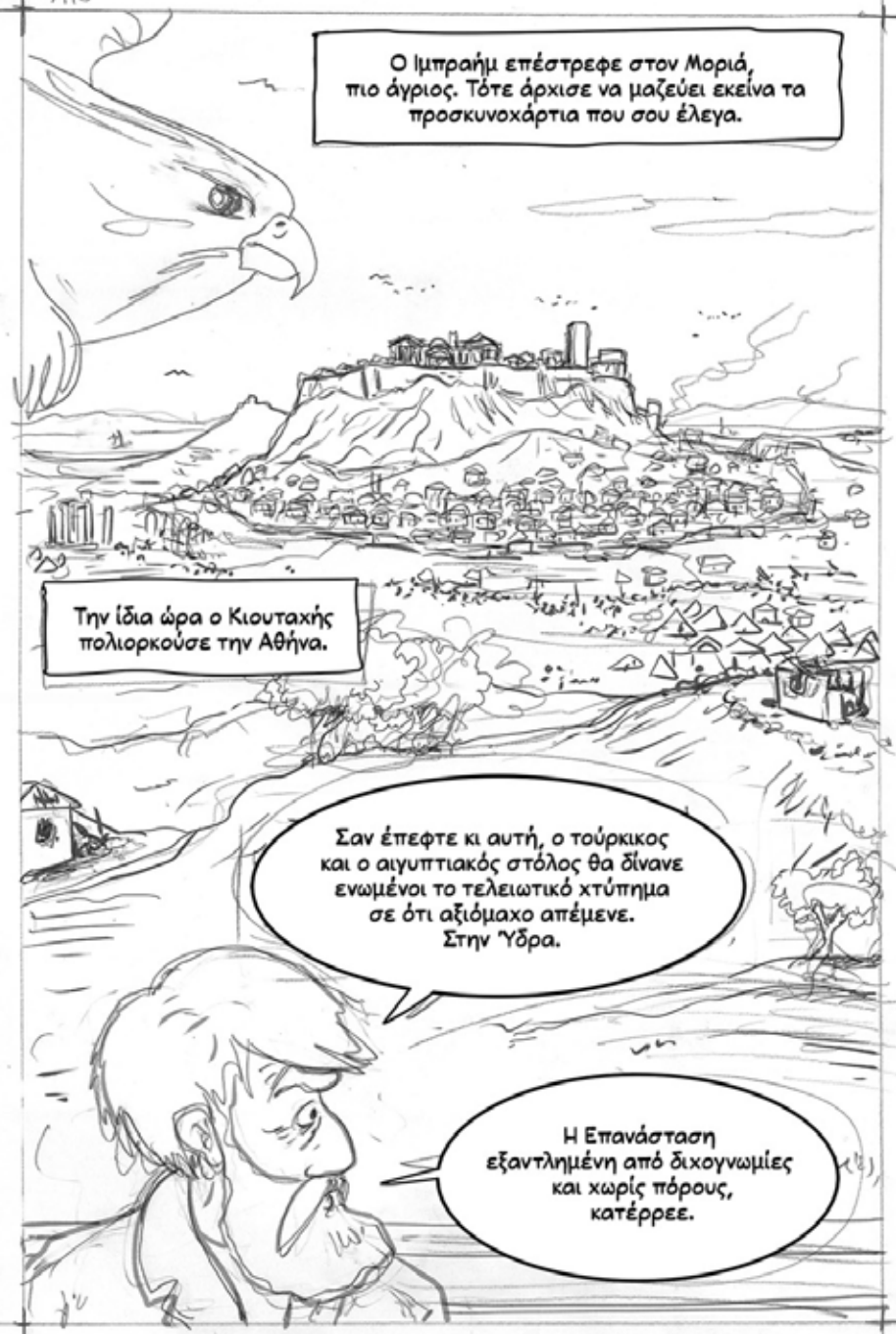
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Ή ΘΑΝΑΤΟΣ!

Ταπείνωση ή αξιοπρέπεια.
Αυτό ήταν το πραγματικό
δilemma.

Ταπείνωση,
Ελευθερία ή Θάνατος.
Αλλά το πρώτο δεν
το βάλανε καν στον
λογαριασμό.

Σαν έπεσε το Μεσολόγγι,
τα πράγματα ζόρισαν κι άλλο
για την Επανάσταση.

A1601

Ο Ιμπραήμ επέστρεφε στον Μοριά,
πιο άγριος. Τότε άρχισε να μαζεύει εκείνα τα
προσκυνοχάρτια που σου έλεγα.

Την ίδια ώρα ο Κιουταχής
πολιορκούσε την Αθήνα.

Σαν έπεφτε κι αυτή, ο τούρκικος
και ο αιγυπτιακός στόλος θα δίνανε
ενωμένοι το τελειωτικό χτύπημα
σε ότι αξιόμαχο απέμενε.
Στην Ύδρα.

Η Επανάσταση
εξαντλημένη από διχογνωμίες
και χωρίς πόρους,
κατέρρεε.

Μόνο ο Καραϊσκάκης εκείνη
την ώρα στάθηκε δυνατός και
πήρε το βάρος επάνω του.

Αυτός δηλαδή που λίγο
καιρό πριν ο Μαυροκορδάτος
τον κατηγορούσε για προδοτή
και κοίταζε να τον φάει.

Γεώργιος Καραϊσκάκης

Όρμησε λοιπόν
στους Τουρκαλβανούς που
πολιορκούσαν την Αθήνα.

Κι έτσι
από πολιορκητής
ο Κιουταχής, βρέθηκε
και πολιορκημένος.

ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ
ΣΑΝΤΟΥΙΤΣ!

Πες το κι έτσι.
ΧΑΧΑ.
Σάντουιτς.

Μ' αρέσεις.

Στο μεταξύ στην
Αράκωβα, παντού στη
Ρούμελη, ο Καραϊσκάκης
πετσόκοβε τούς Τούρκους
και άρπαζε
τα εφόδια
για τον
Κιουταχή.

A16

Τον Μάρτιο του '27 είχε στήσει το στρατόπεδό του στο Φάληρο κι ετοιμαζόταν για την τελική αναμέτρηση. Να λευτερώσει την Αθήνα.

Τότε ήταν που οι άλλοι πίσω θυμήθηκαν να συνεχίσουν την Εθνοσυνέλευση. Στην Τροιζήνα.

Πάντα την πιο κατάλληλη στιγμή.

Έτσι ξανάρχισε το κουβεντολόι. Και παρά τις κόντρες κατέληξαν σε μια σωστή απόφαση αλλά και σε δυο... ΣΤΡΑΒΕΣ!

Ποια ήταν η σωστή;

Ψήφισαν για κυβερνήτη το καλύτερο χαρτί που διέθεταν. Τον Καποδίστρια.

Α
από
Από

Άνθρωπο ικανό που ήξερε από ευρωπαϊκή διπλωματία. Από σαλόνια και Μέτερνιχ.

Είχε υπάρξει άλλωστε και πετυχημένος υπουργός του τσάρου.

A1604

A16

Και οι
στραβές;

Θέλοντας να καθησυχάσουν
τους Αγγλογάλλους που εκλέξανε
Έλληνα και μάλιστα
της επιρροής των Ρώσων,
τράβηξαν πίσω
τις ρωμείκες
αρχιστρατηγίες.

Τον Καραϊσκάκη δηλαδή που πάλευε στο
Κερατσίνι και τον Μιαούλη απ' τα καράβια.

ΚΑΙ ΑΥΤΗ ΤΗ ΣΤΡΑΒΗ
ΤΗ ΧΡΕΩΝΩ ΚΑΙ
Σ' ΕΣΕΝΑ, ΘΟΔΩΡΑΚΗ,
ΠΟΥ ΣΥΜΦΩΝΗΣΕΣ ΜΕ
ΤΗ ΣΑΤΑΝΙΚΗ ΣΠΕΙΡΑ.

Μ' ΑΚΟΥΣ;

Στη θέση τους βάλανε δυο Βρετανούς.

Αρχιστράτηγο τον
Ριχάρδο Τσουρτς
και αρχινάυαρχο τον
Τόμας Κόχραν.

Τι «αρχινάυαρχος» δηλαδή;

«Αρχίδα ναύαρχος»
που θα λεγε και
ο Καραϊσκάκης.

ΜΑ,
ΤΙ ΛΕΣ;

A1685

ΧΑΧΑ. ΜΕ ΤΟ ΣΥΜΠΑΘΙΟ,
ΚΟΡΙΤΣΙ ΜΟΥ, ΑΛΛΑ ΕΤΣΙ ΕΙΝΑΙ!

Ένας τυχοδιώκτης που μάς
επέβαλαν οι δανειστές.

Άσε που με τις εμπνεύσεις του
βούλιαξαν και κάποια καράβια, που
ναυπηγήσαμε με τις αγγλικές λίρες.

Thomas Cochrane

Στο τέλος
πήρε τους μισθούς
που του είχαν
προπληρώσει
και την
κοπάνησε.

Ο Τσουρτς ήταν
άλλη περίπτωση. Υπήρξε
και διοικητής του
Κολοκοτρώνη, όταν υπηρετούσε
στον αγγλικό στρατό
στα Επτάνησα.

Richard Church

Ούτε ο Τσουρτς προσέφερε
κάτι ουσιαστικό στον Αγώνα.
Τουλάχιστον όμως αυτός
έμεινε μέχρι το τέλος
στην Ελλάδα.

Αυτοί οι δύο λοιπόν,
αρχές του Απρίλη
ανέλαβαν δράση.

Ο Κόχραν μπήκε στο δίκροτο ΕΛΛΑΣ,
το καμάρι του ελληνικού στόλου, από
τα λεφτά του δανείου, και κοίταζε με το κιάλι
τον Καραϊσκάκη να σκίζεται στον Πειραιά.

Ήξερε, βλέπεις,
να δίνει σοφές
ορμήνεις από μακριά.

Ο Τσουρτζής πάλι, αποφάσισε να φτιάξει
αλλού στρατόπεδο, μακριά, στον Πόρο.

Έτσι
οι στρατιώτες,
άφραγκοι και
πεινασμένοι,
εγκατέλειπαν τα
ταμπούρια του
Καραϊσκάκη για
έναν μισθό.

Βλέποντας τέτοια καμώματα,
ο Καραϊσκάκης τούς έγγραψε:

ΚΥΡΙΟΙ, ΑΝ ΘΕΛΑΤΕ
ΝΑ ΜΟΥ ΧΑΛΑΣΕΤΕ ΤΟ ΟΡΔΙ,
ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΜΟΥ ΤΟ ΠΕΙΤΕ.

Ο Κολοκοτρώνης ο ίδιος
τού μήνυσε να προσέχει.

Να μην φάει
καμιά αδέσποτη,
γιατί μαζί μ' αυτόν
θα χαθεί και όλη
η Επανάσταση.

A16

Ο γιος της Καλογριάς, έτσι τον λέγανε
τον Γιώργη, έτρεχε παντού να καλύψει τα κενά.

Να προσπεράσει τις χρονοτριβές
και τα εμπόδια, που του φόρτωναν
οι ξένοι στρατηγοί.

Να κρατήσει τις
διαρροές στο
στράτευμα, τις θέσεις.

Μάταια προσπαθούσε
ο Καραϊσκάκης να διορθώσει
τα αδιόρθωτα.

Το κακό δεν άργησε.

Γεώργιος Καραϊσκάκης 1824 ο 1ος εφάρμα στο Αιόλεον

A1608

A16

Σε μια μάχη που άναψε από το τίποτα, ο Καραϊσκάκης τραυματίστηκε στην κοιλιά.

ΚΙΤΖΙΟ ΜΠΙΡ

Και χάθηκε.

Και σα να μην έφτανε αυτό, την επομένη με τις εντολές πια των ξένων στρατηγών, ακολούθησε μεγάλος χαμός.

Όχι.

Εμ ποιος να σου την πει.

Την έχεις ακούσει τη μάχη του Αναλάτου;

Κοντά δυο χιλιάδες νεκροί. Έλληνες μαχητές.

Ξανά κομμένα αυτιά, ξανά κομμένα κεφάλια, αλατισμένα, πεσκέσι στον σουλτάνο.

Και θα χανόταν ολόκληρη η Επανάσταση, αν λίγους μήνες μετά, ένα υπέροχο λάθος δεν της έδινε μια δυνατή ανάσα.

Για ποιο λάθος μιλάς;

A16 09

A16

Τότε που καταστράφηκε
η οθωμανική αρμάδα
στο Ναυαρίνο.

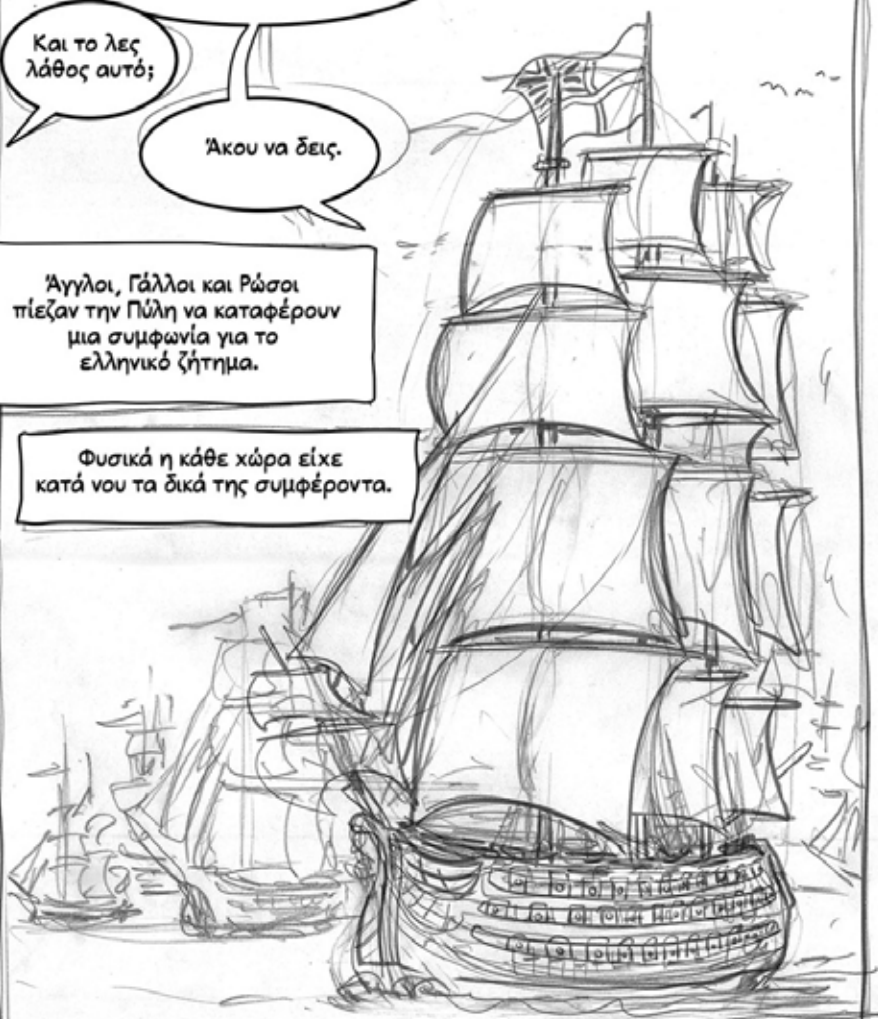
Και το λες
λάθος αυτό;

Άκου να δεις.

Άγγλοι, Γάλλοι και Ρώσοι
πίεξαν την Πύλη να καταφέρουν
μια συμφωνία για το
ελληνικό ζήτημα.

Φυσικά η κάθε χώρα είχε
κατά νου τα δικά της συμφέροντα.

Κατέληξαν λοιπόν σε μια συμφωνία
για κατάπαυση των εχθροπραξιών
κι έστειλαν έναν συμμαχικό στόλο
για να την επιβλέπει.

A1610

ΑΙ6

Η εντολή που είχαν λάβει
οι τρεις ναύαρχοι ήταν ξεκάθαρη:
καμία εμπλοκή.

Μόνο επιτήρηση
της ανακωχής.

Αλλά πώς να επιτηρήσεις
έναν σουλτάνο στην Πόλη κι έναν
Ιμπραήμ εδώ, τόσο σίγουρους
για τις δυνάμεις τους;

Και;

Τέλη Οκτωβρίου του 1827,
οι σύμμαχοι, για να έχουν
καλύτερο έλεγχο, μπήκαν ειρηνικά
στο αραξοβόλι του αιγυπτιακού
και του τουρκικού στόλου.

Εκεί στον
κλειστό κόλπο
του Ναυαρίνου.

Τότε έγινε
το λάθος που
σου είπα.

ΑΙ6V

A16

A16

Ένα τούρκικο μπουρλότο πλησίασε
απειλητικά ένα βρετανικό πλοίο.

διασε

απαιτητικά ένα βρετανικό πλοίο.

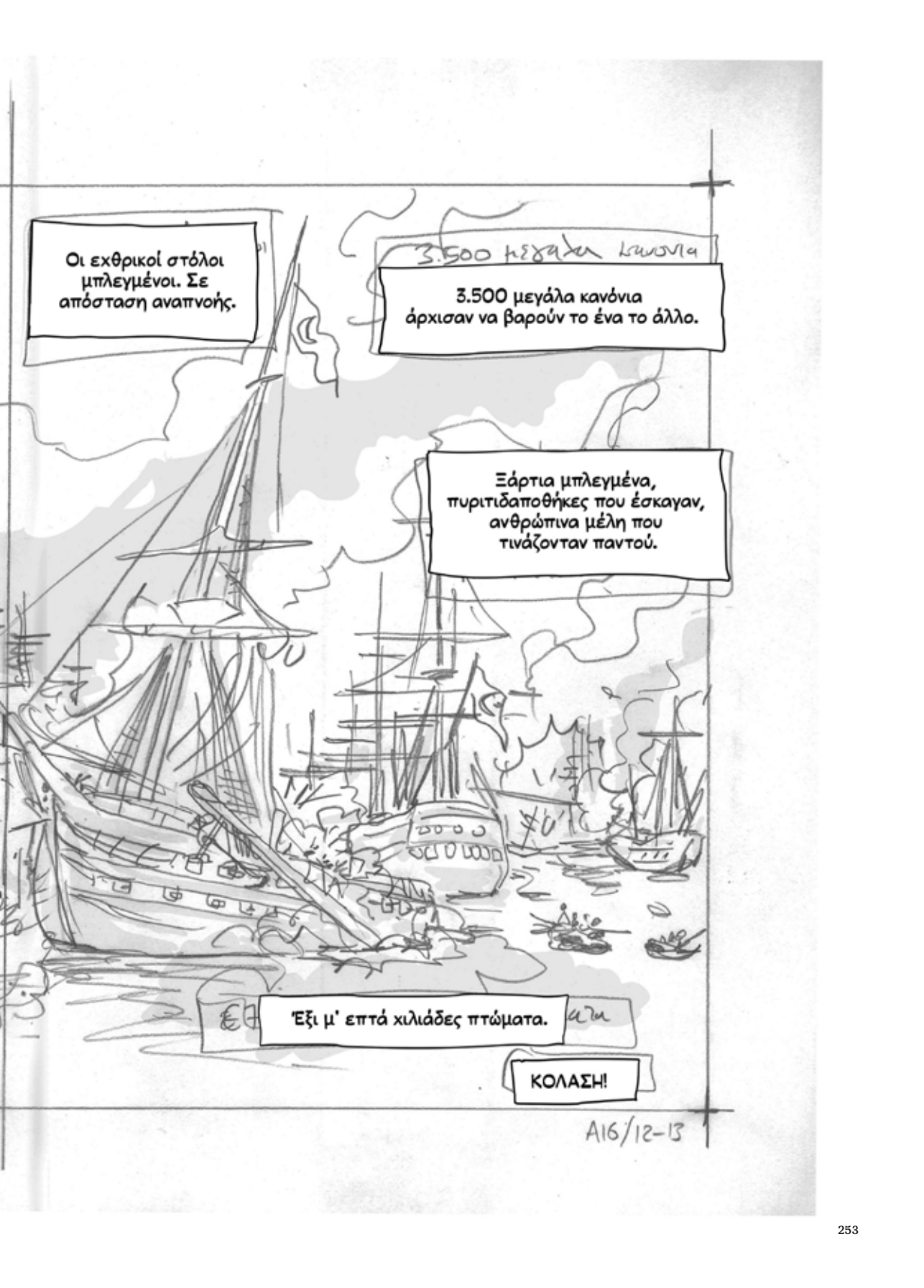
Μια λάθος συνεννόηση, εκατέρωθεν
πυροβολισμοί και όλα ξαφνικά έγιναν φωτιά!

ρήτραν φωτιά!

Ivan Aivazovsky

1846 Romantic battle scene
THE Battle of Navarino

Οι εχθρικοί στόλοι
μπλεγμένοι. Σε
απόσταση αναπνοής.

3.500 μεγάλα κανόνια

3.500 μεγάλα κανόνια
άρχισαν να βαρούν το ένα το άλλο.

Ξάρτια μπλεγμένα,
πυριτιδαποθήκες που έσκαγαν,
ανθρώπινα μέλη που
τινάζονταν παντού.

Έξι μ' επτά χιλιάδες πτώματα.

ΚΟΛΑΣΗ!

A16/12-13

A16

Κι όταν
έκατσε ο καπνός
απ' το μπαρούτι,
ο οθωμανικός στόλος
είχε καταστραφεί
σχεδόν όλος.

« Η ΝΑΥΜΑΧΙΑ
ΤΟΥ ΝΑΥΑΡΙΝΟΥ ».

Κανείς δεν είχε
επιδιώξει κάτι
τέτοιο.

Οι Άγγλοι
το περιέγραψαν ως...
ΑΤΥΧΕΣ ΣΥΜΒΑΝ!

Ο Μέτερνικ
της Αυστρίας μίλησε για
ΦΟΒΕΡΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ!

Οι Ρώσοι και οι Γάλλοι
βέβαια, για δικούς τους
λόγους, πανηγύριζαν.

Φαντάζομαι
και οι Έλληνες.

Ναι, γι' αυτούς
ήταν δώρο εξ ουρανού.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ
ΘΑΥΜΑ!

A1619

+ A16

+

+

+

17

Α17

Α17α1

A17

A1702

A17

Δικαιοσύνη, σχολεία,
τυπογραφείο στην Αίγινα.

Να πάρει μέτρα
που θ' αλάφρωναν
τους αγρότες.

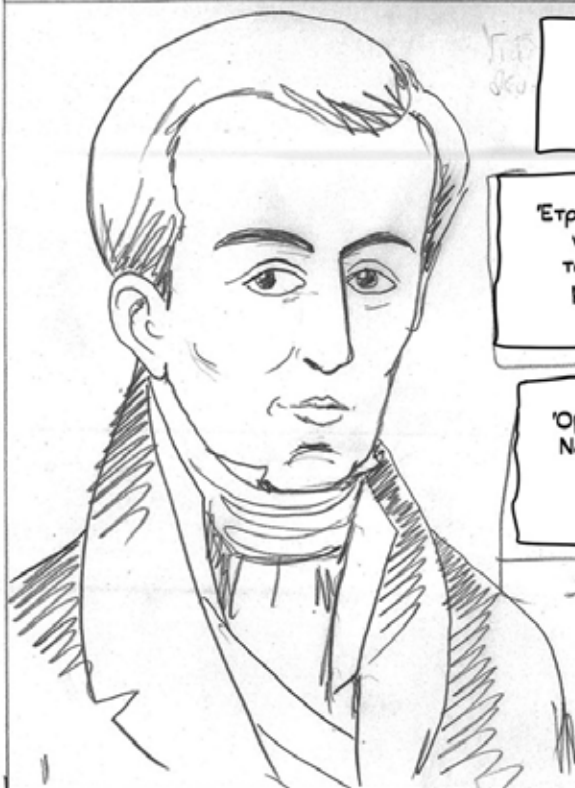
Που θ' αύξαναν
την παραγωγή, τις προσόδους,
τα έσοδα του κράτους.

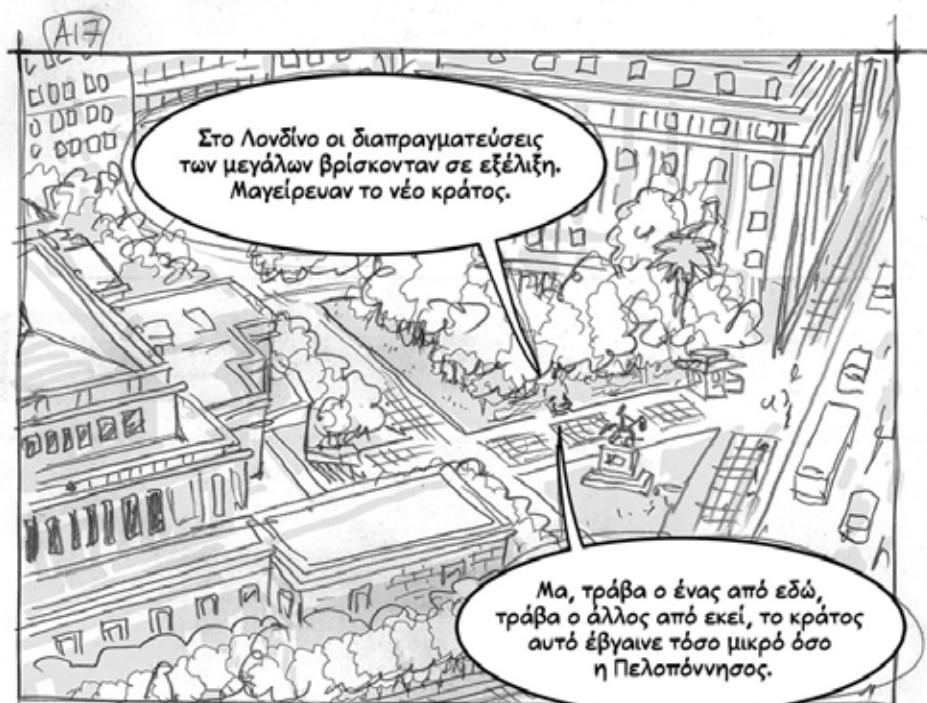
Για τον εαυτό του
ο Καποδίστριας
δεν θέλησε μισθό.

Έτρεχε με λίγους γραμματικούς,
νύχτα μέρα, να συντονίζει
τους μέσα, ν' αλληλογραφεί
με τους έξω στην Ευρώπη.

Όμως παρά το σοκ του
Ναυαρίνου, οι Τούρκοι,
ο Ιμπραήμ,
ήταν ακόμα εδώ.

A1703

Έπρεπε λοιπόν να βιαστεί. Να πάρει πίσω τη Στερεά Ελλάδα. Να μπορεί να διαπραγματευτεί μεγαλύτερα σύνορα.

Πρώτα συμμαζέψε τον στρατό. Οργάνωσε οκτώ χιλιαρχίες και με στρατηγό τον Δημήτριο Υψηλάντη άρχισε τον αγώνα στη Ρούμελη.

A1784

A17

Ωστόσο, ο Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο συνέχιζε το εργόχειρο: φωτιά και τσεκούρι.

Τότε ο Μπαρμπαγιάννης έβαλε στο παιχνίδι τους Αγγλογάλλους.

Γνωρίζοντας τις ανησυχίες τους για την επιρροή του τσάρου και τις νίκες των Ρώσων απέναντι στον σουλτάνο, τους έπεισε να τον βοηθήσουν.

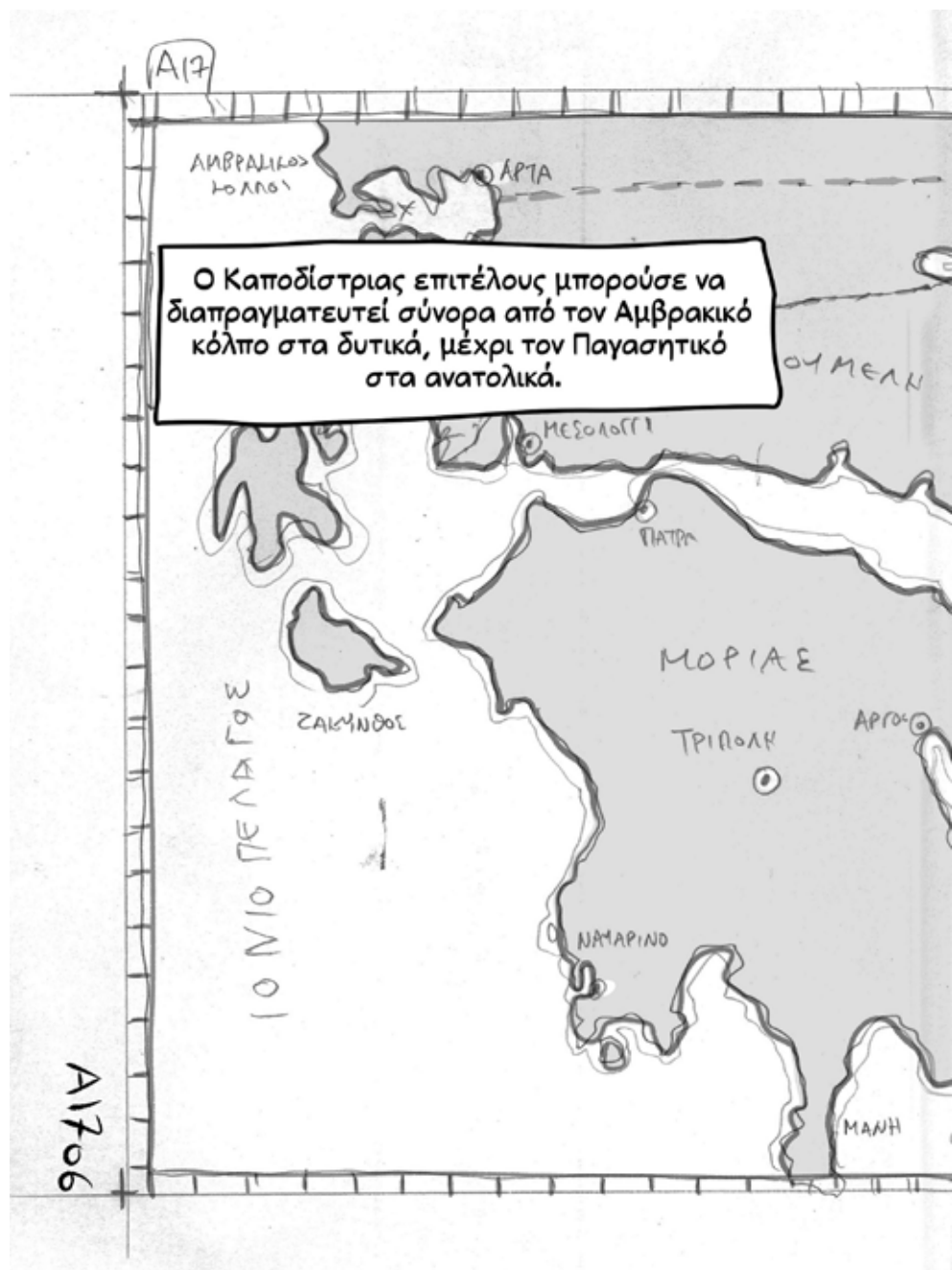
Έτσι τέλη Αυγούστου του 1828, αποβιβάστηκαν στον Μοριά 15.000 Γάλλοι.

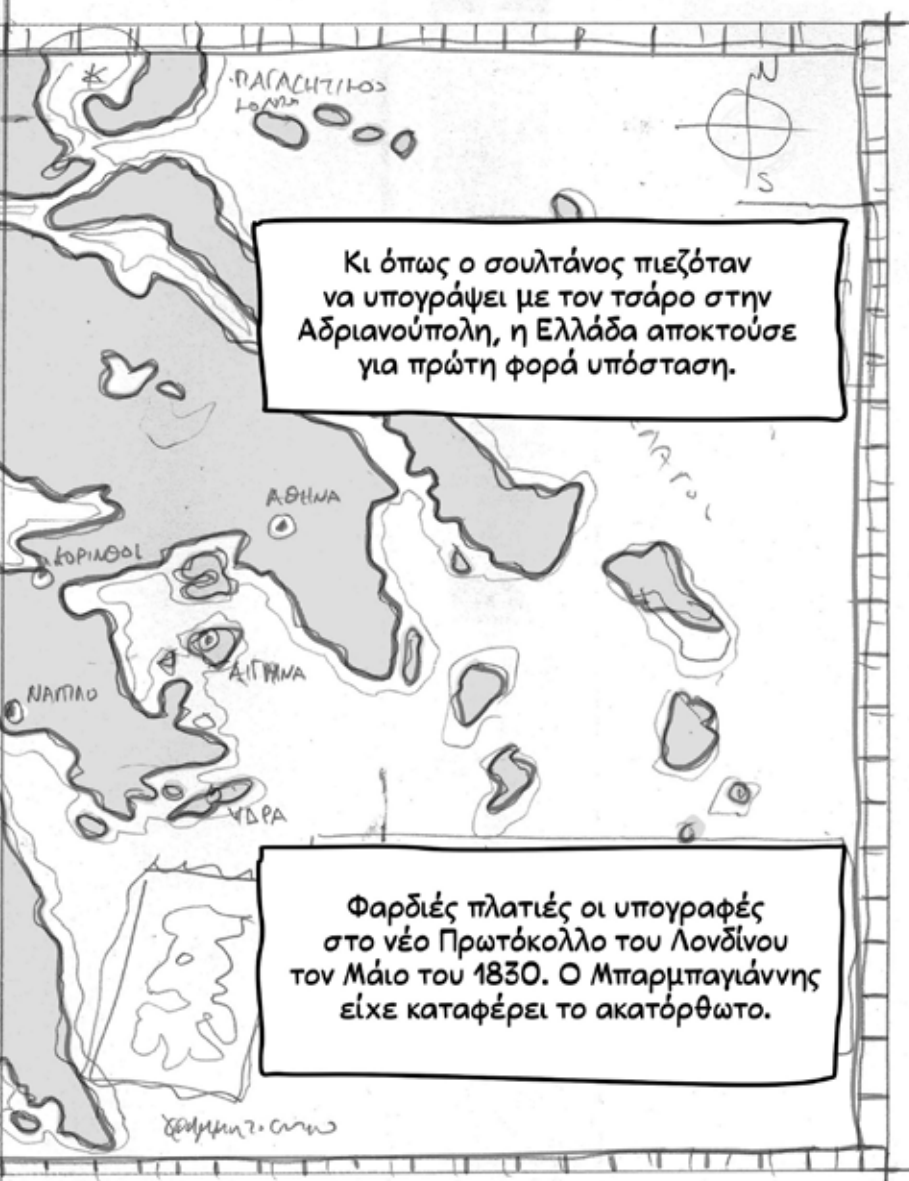
Στρατός τακτικός με διοικητή τον Μαιζόνα.

Ο Ιμπραήμης, θέλοντας και μη, μάζεψε τ' απομεινάρια του στρατού του και γύρισε στην Αίγυπτο.

Δυστυχώς κουβαλώντας μαζί του χιλιάδες γυναικόπαιδα για τα σκλαβοπάζαρα.

A1705

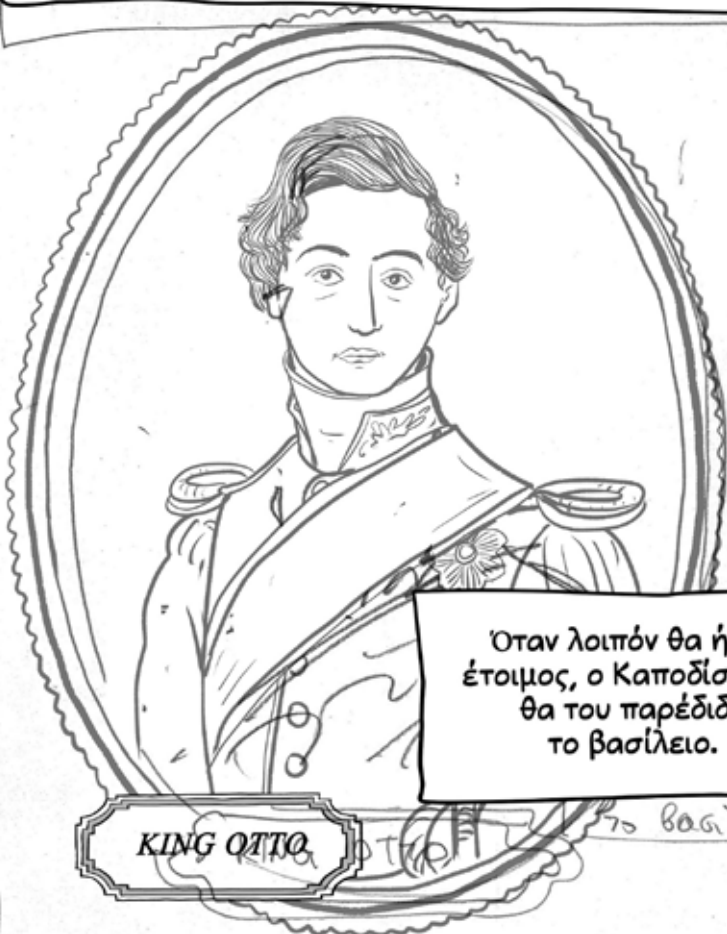

(A17) πύργο

Στο μεταξύ, μετά την άρνηση του υποψήφιου βασιλιά Λεοπόλδου που προτίμησε τον θρόνο του Βελγίου, οι Μεγάλες Δυνάμεις συμφώνησαν να καθίσουν στον θρόνο της Ελλάδας τον ανήλικο Όθωνα.

Όταν λοιπόν θα ήταν έτοιμος, ο Καποδίστριας θα του παρέδιδε το βασίλειο.

KING OTTO

A1709

Άλλο που δεν ήθελε το καλό χαρτί των Άγγλων, ο Μαυροκορδάτος.

Αν και στην αρχή τον είχε στις επιτροπές του, αυτός σύντομα τον παράτησε.

Στη Μύκονο που πήγε, και αργότερα από την Ύδρα, βγήκε ανοικτά στην κόντρα.

ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ;

Ναι. Και βλέπεις υπήρχαν πολλοί δυνατοί που είχαν μείνει δυσανεστήμενοι.

Η Ύδρα, η Μάνη, είχαν τοπικά προνόμια που δεν ήθελαν να τα χάσουν.

Κουντουριώτες και Μαυρομιχαλαίοι πώς θα πλήρωναν τώρα στην κεντρική διοίκηση τους ίδιους φόρους με τους άλλους;

Μα οι πολιτικοί, ο Κωλέττης, ο Μαυροκορδάτος, δεν ήταν υπέρ μιας κεντρικής διοίκησης;

Ναι. Αρκεί να ήταν αυτοί στην κεντρική διοίκηση.

(A17)

Άρχισαν λοιπόν οι λάσπες.
Γράφονταν ακόμα και υβριστικά
άρθρα που περιέγραφαν
τον κυβερνήτη ως τύραννο.

Ο ΑΠΟΛΛΩΝ
ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΥΔΡΑΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ

Μέχρι που
έγινε ανταρσία
στην Υδρα.

Ο Μιαούλης
με τις συμβουλές
του Σατανά,
κατέλαβε
τον ναύσταθμο
στον Πόρο.

Ο Καποδίστριας ζήτησε
τη βοήθεια του
συμμαχικού στόλου.

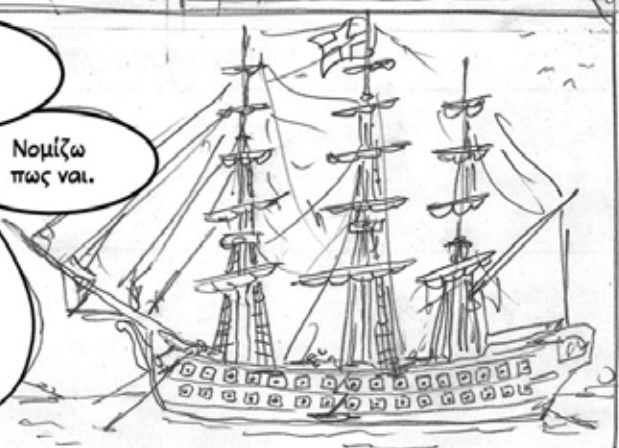
Όπως το αγρίμιενε,
μόνο οι Ρώσοι
'Όπως ήταν αναμενόμενο,
μόνο οι Ρώσοι ανταποκρίθηκαν.

Σαν πλησίασαν όμως
στον ναύσταθμο...

Σου 'χω μιλήσει
για το δίκροτο
«ΕΛΛΑΣ»;

Νομίζω
πως ναι.

Η πρώτη
ναυαρχίδα μας.
Το καμάρι του
ελληνικού στόλου,
φτιαγμένη στην
Αμερική με τα λεφτά
του δεύτερου δανείου.

A1789

A17

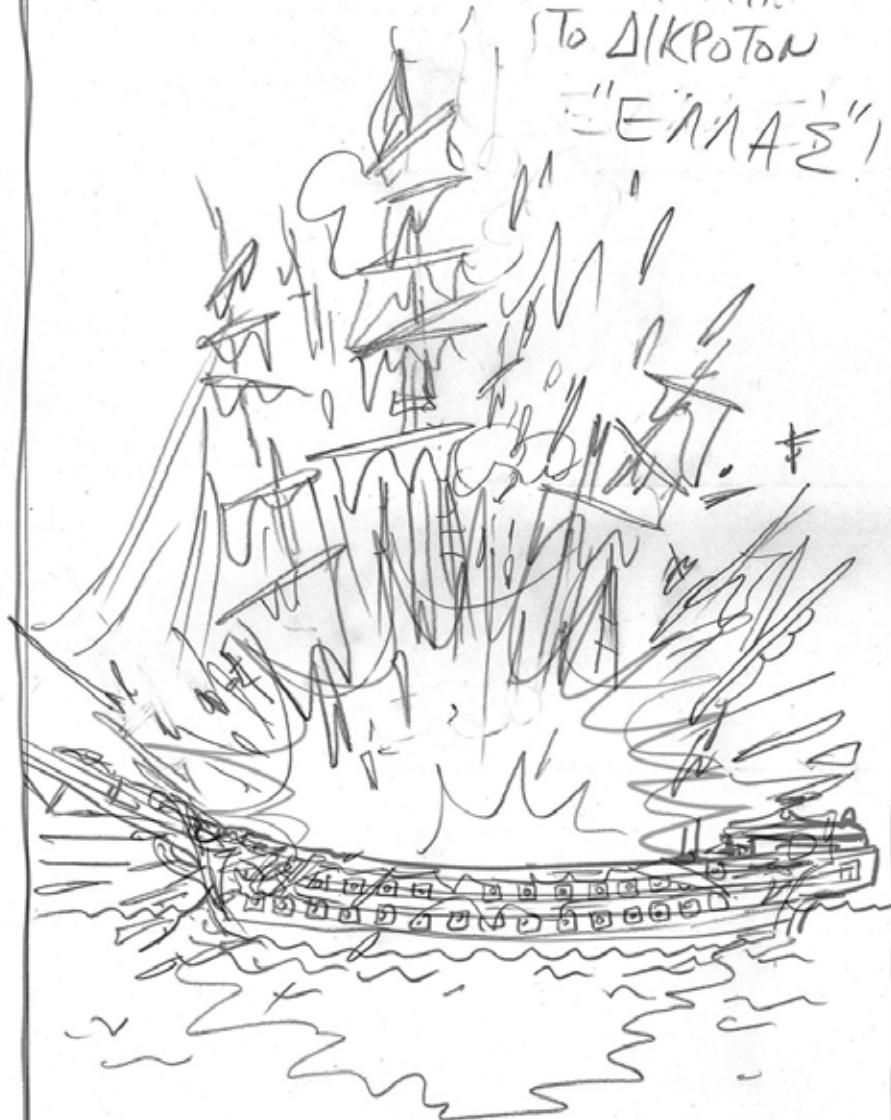
Ε, σαν είδε ο Μισούλης
τα ρωσικά πλοία, έβαλε φωτιά
στην πυριτιδαποθήκη και...

ΑΝΑΠΕΤΑΧΘΗ
ΕΝ ΑΕΡΟΙΣ ΝΕΦΕΛΩΝ

Η ΟΡΑΙΑ ΟΡΑΙΟΤΑΤΗ

ΤΟ ΔΙΚΡΟΤΟΝ

"ΕΛΛΑΣ"

A1710

Α17

Ο ΜΙΑΟΥΛΗΣ
Ο ΗΡΩΑΣ;

Εμ, ποιος
άλλος;

Που ακούγανε ΜΙΑΟΥΛΗΣ
οι τούρκικες αρμάδες και
σκορπούσαν στους
τέσσερις ανέμους.

Τώρα ο ίδιος σκορπούσε
στους ανέμους το καμάρι του
ελληνικού στόλου.

Θέλουμε
να τα γράφει αυτά
η ιστορία;

Θεέ μου!

ΜΑ, ΤΙ ΔΙΑΒΟΛΟ
ΚΑΝΑΝΕ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ
Σ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ
ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ;

Να τα
σπρώξουμε
κι αυτά
κάτω απ' το
χαλί;

Α1711

Α17

Παρ' όλα αυτά ο κυβερνήτης έδωσε
αμνηστία. Ήθελε να τελειώσει το
συντομότερο η αναστάτωση.

Περίμεναν τόσο
σημαντικά πράγματα,
πριν γίνει κράτος αυτό
το τσαντίρι.

Όμως τον τελευταίο λόγο
τον είχε η διαβολική σπείρα.

Του
Μπαρμπαγιάννη
του λέγανε να
προσέχει.

Αυτός απαντούσε:

ΔΕΝ ΦΟΒΑΜΑΙ
ΟΤΙ ΘΑ ΜΕ ΣΚΟΤΩΣΕΙ
ΧΕΡΙ ΕΛΛΗΝΑ ΓΙΑΤΙ
ΕΧΩ ΚΑΝΕΙ ΠΟΛΛΑ
ΚΑΛΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ
ΓΙΑ ΤΟ ΕΘΝΟΣ.

Κούνια που
τον κούναγε...

Ο αγώνας της ανεξαρτησίας
από τους Τούρκους θα κατέληγε,
με τη βοήθεια κάποιων Ελλήνων,
σε ένα κράτος στενά εξαρτημένο
από τα συμφέροντα άλλων.

Α17/12

† A17

+

Πρώι Κυριακής, τον Σεπτέμβρη του 1831,
στην εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνα
στο Ναύπλιο, ο Μπαρμπαγιάννης έπεφτε
νεκρός απ' το πιστόλι και το μαχαίρι
δυσ Μαυρομυχαίων.

†

A1713

+

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

ΓΚΙΛΟΤΙΝΑ

18

Α18

ΓΚΙΛΟΤΙΝΑ 5

Μετά από δυο μέρες ξανάτρεξα
στον φίλο μου. Τον βρήκα πάλι
στο παγκάκι μου, που φαίνεται πως
για το είχε κάνει και δικό του στέκι.

Ε,
ΔΑΣΚΑΛΕ!

Τις περίμενα για τόσο πολύ
αυτές τις κουβέντες του.

Δεν φανταζόμουν ότι εκείνο θα
ήταν και το τελευταίο μας μάθημα.

ΕΙΔΕΣ ΠΟΥ
ΣΤΟ 'ΛΕΓΑ;
ΤΟ ΣΒΗΣΑΝΕ ΤΟ
ΣΥΝΘΗΜΑ.

Ναι, κάνανε καλή δουλειά.
Μόνο που, τρίψε- τρίψε,
το λιώσανε το
μάρμαρο.

Έλα,
σε περίμενα.

Α1801

A18

Κάτσε
παρεούλα
μου.

Δεν τελειώσαμε
την Επανάσταση;

Υπέγραψαν Πρωτόκολλο,
φάγανε τον Καποδίστρια...
Η ΕΛΛΑΔΑ ΕΓΙΝΕ
ΚΡΑΤΟΣ!

Τι άλλο
να μου
πεις;

Πάντα
υπάρχουν
κι άλλα.

Ιστορίες με τις δολοπλοκίες
των σατανάδων σου;

Δεν θα ήταν άσχημη
ιδέα ν' ακούσεις
λεπτομέρειες
γι' αυτά που
τράβηξε
ο Βαρνακιώτης
ή
ο Ανδρούτσος.

Αλλά
όχι.

Προτιμώ να σου πω
για μια ακόμα
μάχη.

Την τελευταία μάχη της
Επανάστασης, μετά την
Επανάσταση.

Υπάρχει
τέτοια μάχη;

Κι όμως υπάρχει.
Με άλλους Νικηταράδες,
αυτή τη φορά, να
προστρέχουν τον
Θοδωράκη.

A1802

A13

Φαντάζεσαι τι ακολούθησε
τη δολοφονία του Καποδίστρια;

Φατρίες,
λεηλασίες,
σκοτωμοί.
Όλοι εναντίον
όλων.

ΧΑΟΣ!

Τον Μαυροκορδάτο;

Όχι, τον
αντίπαλό του
τον Κωλέττη.

Μα αυτοί δεν ήταν
σύμμαχοι;
Με μπερδεύεις.

Όταν ο Κολοκοτρώνης,
οι Μοραΐτες ή ο Καποδίστριας
λέγανε ΑΣΠΡΟ, αυτοί λέγανε
ΜΑΥΡΟ.

Μα σαν νικούσε το μαύρο,
ο Κωλέττης έλεγε για την
πάρτη του ΚΟΚΚΙΝΟ!

Μέχρι να έρθει ο Όθωνας
στο Ναύπλιο, όρισαν βιαστικά
να κυβερνά μια επιτροπή. Τριμελή.

Τον Κολοκοτρώνη,
τον Αυγουστίνο, αδελφό
του κυβερνήτη,
και ποιοι και
άλλοι λες;
ΧΕΙ.

TA Euroler

Εξαρτάται.

A1803

ΑΙΘ

Έτσι και τώρα. Ο Κωλέττης
δεν άργησε να καταφύγει στη
γνωστή του συνταγή: Τον εμφύλιο.

Παράτησε την τριμελή, έταξε
πάλι στους Ρουμελιώτες λεφτά
και γαλόνια και σε λίγο έμπαινε
στο Ναύπλιο θριαμβευτής.

Ο λαός τον ζητωκραύγαζε,
σα να είχε έρθει ο σωτήρας.

Αλλά σαν πήρε την εξουσία,
οι Ρουμελιώτες ζητούσαν
τα ταξίματα.

Έβαλε λοιπόν τους Γάλλους
στρατιώτες του Μαιζόνα να τους
αφοπλίσουν. Μαζί και τους λίγους
Έλληνες τακτικούς.

Μα, οι Γάλλοι
δεν είχαν φύγει μετά
που διώξαν τον Ιμπραήμ;

Έτσι ακαλίνωτους θα
μας άφηναν οι προστάτες μας;
Περίμεναν εδώ να παραδώσουν
τη χώρα στον επόμενο
ξένο στρατό.

Έτσι οι Έλληνες στρατιώτες,
άνεργοι πλέον, άρχισαν να
τριγυρνούν σαν ζητιάνοι μα και
σαν ληστές.

ΑΙΘ 4

ΑΙΒ

ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΟ!

Κι ακόμα
δεν έχεις ακούσει
τίποτα.

Οι μεγάλες δυνάμεις,
όπως σου είπα, είχαν αποφασίσει,
που θα δίνανε τον
ελληνικό θρόνο.

Ο Όθωνας ήταν
ο δευτερότοκος γιος
του Λουδοβίκου, βασιλιά
της Βαυαρίας.

Όμως ο Όθωνας
ήταν ακόμα παιδί.

Ετσι κατ'εξουσίαν

Έτσι, μαζί με τον Όθωνα
μάς πέρασαν και τρεις
αντιβασιλείς κηδεμόνες,
μέχρι ο μικρός να
βγάλει μουστάκι.

Κοιμήται ο βασιλιάς

ΑΙΒ

A18

Ο Άρμανσπεργκ ήταν ο επικεφαλής.
Σαν να λέμε ο πρόεδρος.

Ο Μάουερ ήταν επί των θεμάτων παιδείας
και δικαιοσύνης, τρομάρα του.

Ο Χαϊντεκ

Ο Έιντεκ πάλι
ήταν επί των
Στρατιωτικών.

Josef Ludwig
von Armansberg

Για να λειτουργήσει
το νέο βασίλειο,
το ...προίκισαν με
ένα ακόμα δάνειο.
Να κάνει παρέα με
τα χρέη από
τα αγγλικά δάνεια.

Από αυτά θα
πληρώνονταν
ο βασιλιάς,
οι σύμβουλοι και
παρασύμβουλοι του
αλλά και 3.500
καλοπληρωμένοι
Βαυαροί στρατιώτες.

George Ludwig
von Mauer

Το φαντάζεσαι; Τη στιγμή
που εδώ περίμεναν άνεργοι
10.000 απελπισμένοι και
νηστικοί Έλληνες πολεμιστές.

Ήρθε λοιπόν η μέρα που
υποδέχθηκαν στο Ναύπλιο
τον ξένο βασιλιά.

Karl Wilhelm
Freiherr von Heideck

A1806

ΑΙΡ

25 Ιανουαρίου του 1833.

382

Οι Βαυαροί οργάνωσαν για τον
ερχομό τους εντυπωσιακή υποδοχή.
Τρομπέτες, παρελάσεις...

Γράφει: Ανδρέας Κωνσταντίνου

Οι Έλληνες έκλαιγαν από χαρά.
Φαντάζονταν πως τώρα
επιτέλους θα δικαιώνονταν.

Οι επίσημοι, ακόμα και αντίπαλοι,
φιλιούνταν μεταξύ τους,
έστω για τα προσχήματα.

Ο Κολοκοτρώνης πράγματι αυτή
τη μέρα φορούσε την περικεφαλαία.

Όπως άρμοζε
στις επίσημες
περιστάσεις.

4251

ΑΙ857

ΑΙΘ

Οι Βαυαροί
με το...
καλημέρα,
έδειξαν τις
προθέσεις
τους.

Πήγαινε η γερουσία, πήγαιναν οι
επιτροπές, δεν αναγνώριζαν κανέναν
ως επίσημο ή αρμόδιο.

Βέβαια στο τέλος
αναγκάστηκαν να
διορίσουν τους ίδιους
και τους ίδιους
για να στήσουν
κυβέρνηση.

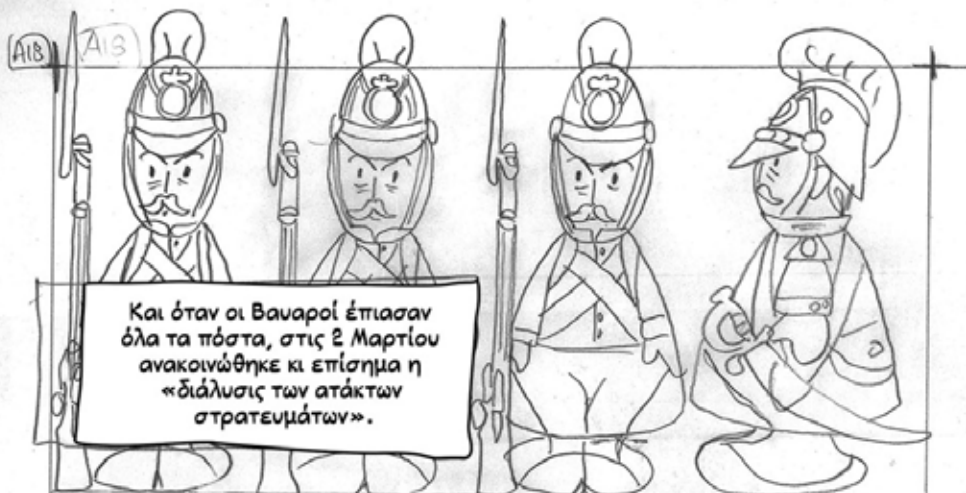
Τον Τρικούπη πρωθυπουργό,
υπουργούς τον Μαυροκορδάτο,
τον Κωλλέτη, τον Ψύλλα, τον Πραϊόδη...

Τι κυβέρνηση,
δηλαδή. Μαριονέτες.
Εντολές εκτελούσαν.

Κάποια στιγμή ο Τρικούπης παραιτήθηκε.
Δεν άντεξε τον ρόλο, και μπράβο του.

Στη θέση του
έβαλαν τον
Μαυροκορδάτο.
Πρωθυπουργός
υπάλληλος.

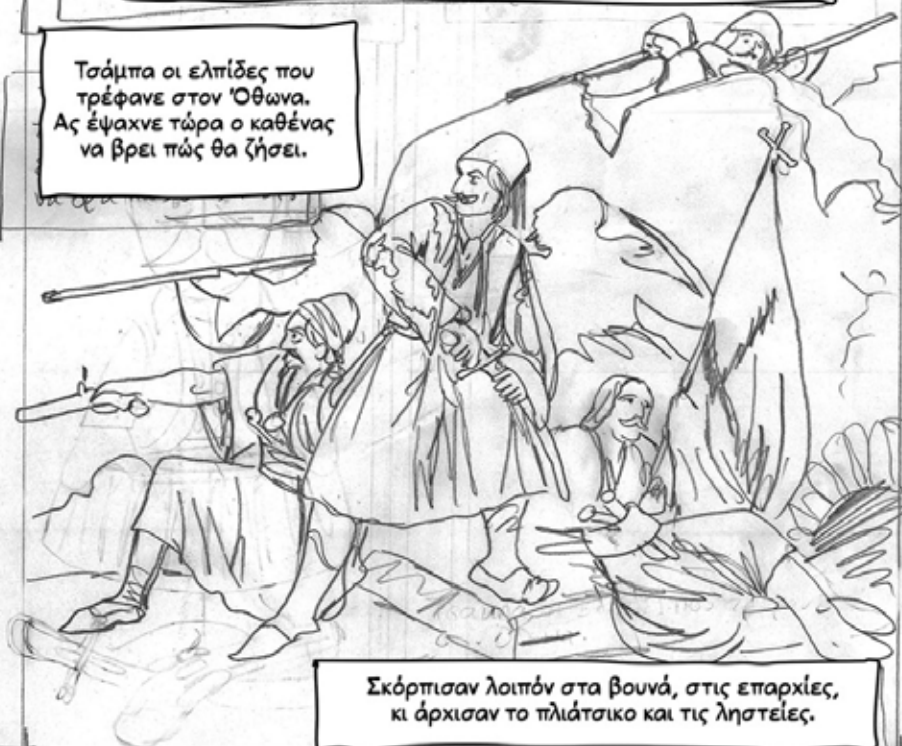
ΑΙΘΘ

Και όταν οι Βαυαροί έπιασαν
όλα τα πόστα, στις 2 Μαρτίου
ανακοινώθηκε κι επίσημα η
«διάλυσις των ατάκτων
στρατευμάτων».

Όλοι εκείνοι, που δώδεκα χρόνια χύνανε το αίμα τους για
την Επανάσταση, που σώθηκαν στα Δερβενάκια και στα
Μεσολόγγια, πετάγονταν τώρα σαν στυμμένες λεμονόκουπες.

Τσάμπα οι ελπίδες που
τρέφανε στον Όθωνα.
Ας έφαχνε τώρα ο καθένας
να βρει πώς θα ζήσει.

Σκόρπισαν λοιπόν στα βουνά, στις επαρχίες,
κι άρχισαν το πλιάτσικο και τις ληστείες.

Ο Βασις Γεώργιος 1853. Ποιητής: Νικόλαος Μανδύλας. Σχ. Νικόλαος Μανδύλας.

A1869

ΑΙΘ

Άλλη αφορμή που δεν ήθελαν
και οι Βαυαροί για να τους
ξεφορτωθούν. Να τους κατηγορήσουν
δηλαδή ότι είναι παράνομοι
και ληστές.

Ωραία!
Οι πρώην εκλαμπρότατοι,
υπάλληλοι, οι πρώην
καπεταναίοι, ληστές.

Θυμάσαι που
σου έλεγα για το πώς
σκοτώνονταν στις
μάχες της
Επανάστασης;

Εννοείς που τους
κόβανε τα κεφάλια;

Ε λοιπόν, ξέρεις πλέον πως
θα σκοτώνονταν στο νέο βασίλειο;

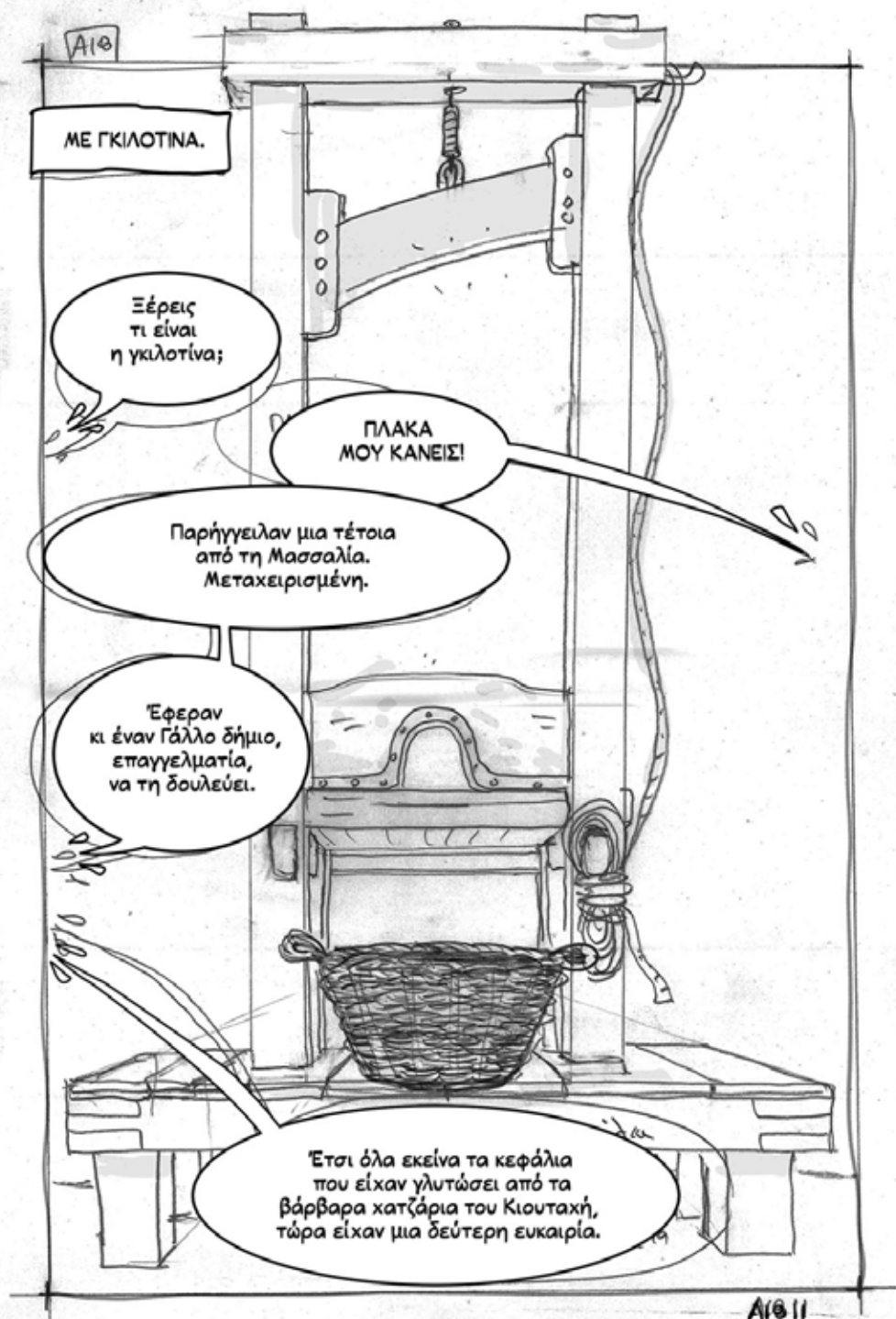
Με
τουφεκισμούς;

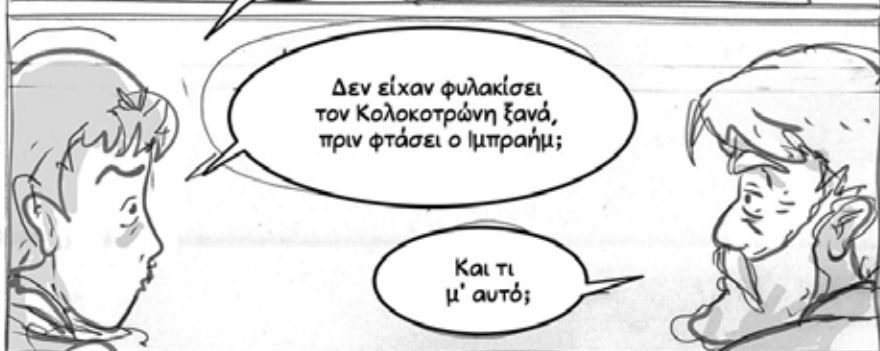
Πάλι τους κόβανε
τα κεφάλια αλλά τώρα
με κομψό, ευρωπαϊκό
τρόπο.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΟ!

Δηλαδή;

ΑΙΘΙΟ

+ Α10

+

+

Α1013
Α1813

+

19

Α19

Μαζί με τον Κολοκοτρώνη
πιάσανε και τον Πλαπούτα.
Στη συνέχεια και άλλους
οπληρχηγούς.

Μα γιατί
να τους
συλλάβουν;

Αν υπήρχε κίνδυνος
για τους Βαυαρούς, από αυτούς
θα ερχόταν.

Τους πολιτικούς τούς
είχανε κάνει ήδη υπάλληλους.
Υπέγραφαν διαταγές
των αντιβασιλέων.

Και ακίνδυνοι
και χρήσιμοι.

Τα πρώτα χρόνια του
ξεσηκωμού, η ιδέα
της Ελευθερίας ένωσε
όλους τους Έλληνες.

Όλοι
για την
Ελευθερία
πολεμούσαν.

Α1901

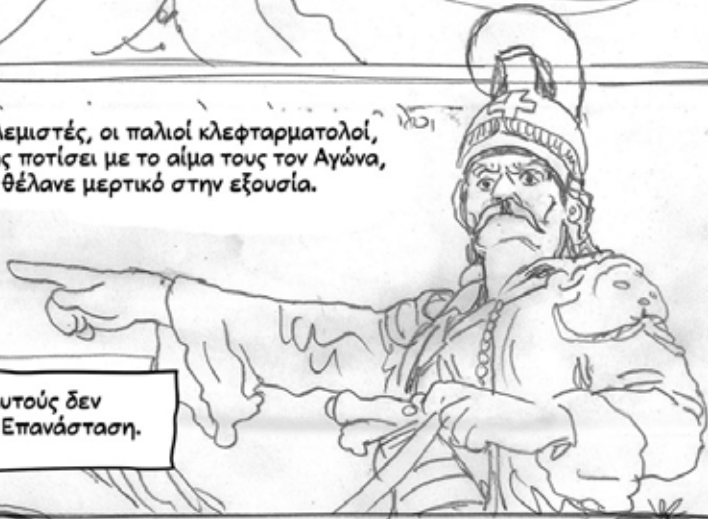
A19

Μα σαν περνούσαν
τα χρόνια, συνειδητοποιούσαν
πως άλλη ελευθερία
επιθυμούσε ο καθένας.

Άλλη πατρίδα.

Οι πολεμιστές, οι παλιοί κλεφταρματολοί,
έχοντας ποτίσει με το αίμα τους τον Αγώνα,
θέλανε μερτικό στην εξουσία.

Χωρίς αυτούς δεν
στέριωνε η Επανάσταση.

Οι κοτζαμπάσηδες,
από την άλλη,
δεν θέλανε
να χάσουν
τα προνόμια
που απέκτησαν
στα χρόνια της
οθωμανικής
διοίκησης.

Το ίδιο και οι
καραβοκυραίοι
των νησιών,
που είχαν
πλουτίσει με
τους πολέμους
στην Ευρώπη.

Κατέχοντας προνόμια
και πλούτο, θεωρούσαν
δικαίωμά τους να συνεχίσουν
να κυβερνούν.

A19/2

(ΑΒ)

Οι Φαναριώτες πάλι και οι άλλοι
Ρωμιοί ξενομερίτες είχαν τη μόρφωση
να γράφουν Συντάγματα και να
συνεννοούνται με τους ξένους.

Μαζί με τη διπλωματία όμως,
έφεραν και την αδελφή της, τη διαπλοκή.

Το ψέμα και η ραδιουργία
βρίσκονταν διαρκώς στο τσεπάκι τους.

Ναι, μα τούτη την ώρα
ήταν πολύτιμοι. Γιατί τους
κατηγορείς;

Πώς να στέρωνε σύγχρονο
κράτος με ανατολίτικες νοοτροπίες;
Ο κάθε προεστός και το τσιφλίκι του,
ο κάθε οπλαρχηγός με
το μπουλούκι του;

Αυτοί ήταν εκείνοι
που θα μπορούσαν να
οργανώσουν μια κεντρική
διοίκηση, τη διεθνή
διπλωματία,
τον τακτικό
στρατό.

Φυσικά κι ετούτα
έπρεπε να γίνουν.
Συμφωνώ.

Όμως οι
πολιτικοί που
μας βρέθηκαν τότε,
θέλανε να πετύχει
η Επανάσταση, αλλά
με τους ίδιους
καβάλα.

ΜΟΝΟ ΕΤΣΙ!!

Α1903

Α19

ΚΑΤΕΝΤΖΑ

Ακόμα και
με διαπλοκή.
Εμφυλίους.

Μα, σκοπός που έχει ανάγκη
από άδικο μέσα, φτάνει κι ο ίδιος
να γίνει άδικος σκοπός.

ΜΟΥ ΛΕΣ
ΔΗΛΑΔΗ ΠΩΣ
Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
ΑΠΕΤΥΧΕ;

Αν είναι δυνατόν,
ειδικά εγώ να σου λέω
κάτι τέτοιο.

Γίνεται σαν φας
ένα φαγητό βαρύ, να μην
θες να ξαναφάς ποτέ
κανένα φαγητό
στη ζωή σου;

Θα
ξαναφάω.

Άκου με λοιπόν,
κόρη μου, να δεις
πού το πάω.

Α1904

A19

A1905

Α1906

Α19

Με τα μαγειρέματα, αλλά και με τις λίρες
των αγγλικών δανείων, στο έχω ξαναπεί,
Υδραίои και Φαναριώτες
βγήκαν νικητές.

Είχαν πλέον τη
δύναμη να ξεπαστρέψουν
όλους όσους τούς είχαν
εναντιωθεί.

Φάγανε τον Ανδρούτσο,
αργότερα κάποιοι λένε ακόμα
και τον Καραϊσκάκη.
Πισώπλata.

Θα είχαν φάει
και τον Γέρο στην Ύδρα, αλλά
τους πρόλαβε ο Ιμπραήμ
κι άφησαν το έργο
γι' αργότερα.

Τώρα λοιπόν,
είχε φτάσει αυτό
το αργότερα.

Κι αν το 'θελαν οι σατανάδες
μια, οι Βαυαροί το θέλαν δέκα.

Έναν λαό υποταγμένο,
χωρίς ήρωες. Χωρίς σύμβολα
και ηγέτες.

Α1907

Δ103

7 Σεπτεμβρίου του 1833 συλλάβανε
νύχτα τον Γέρο στο σπίτι του στο Άργος.

Οι αντιβασιλείς διόρισαν ως
εισαγγελέα έναν αόιστακτο
Βρετανό, τον Εδουάρδο Μάσσον
-φιλέλληνα τρομπάρα του- να κόψει
και να ράψει ένα σκληρό
κατηγορητήριο.

Ο ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ ΑΝΑΡΧΙΚΟΣ!
Έτσι γράφανε οι φυλλάδες της εποχής.

Οκτώ μήνες τον είχαν
φυλακισμένο στο Ιτς Καλέ.

Τον Μάιο έγινε η δίκη στο παλιό
τζαμί. Αυτό που το έκαναν
μετά Βουλευτικό.

Έτοιμοι οι ψευδομάρτυρες. Η σύνθεση
του δικαστηρίου δική τους.

L. Lange Μαρτίνα Ντοκίμω

Δ1038

ΑΙΣ

Όλα κανονισμένα! Κι εκεί που ο δήμιος λάδωνε τη γκιλοτίνα, δόθηκε μια απρόβλεπτη μάχη.

Δύο από τους πέντε δικαστές, ο Πολυζωίδης που ήταν πρόεδρος και ο Τερτσέτης, αρνήθηκαν να υπογράψουν.

Ο Τερτσέτης, που κατέγραψε τα απομνημονεύματα του Κολοκοτρώνη;

Ναι, αυτός.

Πείσμωνσαν, τσίτωσαν, έχωσαν κι αυτοί το κεφάλι τους στον ντορβά, αλλά, δεν έγιναν συνένοχοι στο άδικο.

Λύσσαξε ο Μάσων, οι αντιβασιλείς.

Στείλανε στο δικαστήριο στρατιώτες. Τους κάθισαν με τη βία στα έδρανα.

Και τι έγινε;

Ανακοίνωσαν ακόμα κι έτσι, ανυπόγραφη, την απόφαση.

ΑΠΟΛΥΣΗ

A19

ΕΝΟΧΟΙ!

Το φαντάζεσαι;

Διαβάστηκε η απόφαση με
τις ξιφολόγχες στις πλάτες τους.

Μπήκαν οι υπογραφές από
τους άλλους τρεις. Η καταδίκη
προαποφασισμένη.

Ο Μάσον, οι αντιβασιλείς, έτοιμοι
να πανηγυρίσουν. Ο Κωλέττης είχε δώσει ήδη
μπαχτσίσι για τα καλά μαντάτα.

Κι αυτοί οι δύο τελικά
δεν υπέγραψαν.

ΤΟ ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΕΙΣ; ΑΡΝΗΘΗΚΑΝ.

A19A1910

A19

Ο λαός δυσφορούσε
με τη δική παρωδία.

Το σκάνδαλο έφτασε
στις πρεσβείες των
Μεγάλων Δυνάμεων.

Ακόμα και ο Μαυροκορδάτος,
ως πρωθυπουργός, τάχθηκε
υπέρ του Κολοκοτρώνη.

Σοβαρά
μιλάς;

Θες από κόντρα στον
άλλο σατανά τον Κωλέττη,
θες πως ένωσε την εθνική
ταπείνωση...

ΕΥΤΥΧΩΣ
ΤΟ ΕΚΑΝΕ.

Βλέπεις; Λέω
τα στραβά του φίλου σου,
λέω και τα καλά του.

Αυτός λοιπόν
ζήτησε από τον
Άρμανσπεργκ, που
διαφωνούσε με τους άλλους
αντιβασίλεις, να μετριάσει,
να μην εκτελεστεί
αμέσως η ποινή.

A1911

A13

Αυτή η κίνηση έδωσε
πολύτιμο χρόνο.

Καλολαδωμένη η γκιλοτίνα,
έτοιμη, αλλά η λεπίδα δεν έπεσε.

Ο ανήλικος Όθωνας, που έδειχνε συμπάθεια
στον Κολοκοτρώνη, συμφώνησε με την πρόταση
του Άρμπανσπεργκ.

Η ποινή έγινε
20 χρόνια.

Πολυζωίδης και Τερτσέτης έγιναν τώρα
οι ίδιοι κατηγορούμενοι για απείθεια. Όμως
ο κόσμος στους δρόμους του Ναυπλίου, όπου
τους συναντούσε, τους τιμούσε σαν ήρωες.

A1312

A. Panthessmid 'Ναυλο ιεραίο πλάι
έκταξη 135X 23,8 ποσο%

A19

Ο ίδιος ο Νικηταράς
τούς αποκάλεσε
ήρωες.

Πράγματι, σαν μάχη
ακούγεται αυτή
η δίκη.

Τους έλεγε με
συγκίνηση πως του πήραν
τις δάφνες από τα Δερβενάκια.

ΗΡΩΕΣ!

Ξέρω, ακούγονται
πια τόσο κούφιες κάτω
τέτοιες λέξεις.

Τις μοιράζουν
άλλωστε
τόσο εύκολα,
εδώ κι εκεί.

Ναι, όπως
μοίραζε τους τίτλους
και τα παράσημα
ο Κωλέττης.

A1913

+ A10

+

+

+

A1015

20

Αερο

Τι να σου
πω; Μετά από
κανένα χρόνο,
όταν ο Όθωνας
ενηλικιώθηκε,
τους λευτέρωσε.

Έκλαιγε
ο κόσμος, έκλαιγε
και ο στρατηγός,
καθώς κατέβαινε
τα σκαλιά
του κάστρου.

Πάντως, κυρ δάσκαλε,
όλους τους τσουρούφλισες
στην ιστορία σου, αλλά
τον Κολοκοτρώνη μού
τον έβγαλεις άγιο.

Άγιο; Όχι δα.

Ακόμα και άγιος
να είναι κανείς,
δεν παραμένει για πολύ
σαν αποκτήσει
τόση εξουσία.

Και στρατόπεδο
άλλαξε κάποια στιγμή
ο Θεωδώρακης, για έναν διορισμό
του γιου του, και σε λάθος
επιλογές μπλέχτηκε, όπως
τότε με τον Κόχραν...

Αερο82

A20

Στα στερνά πάλι
τον έβρισκες διαρκώς
προσκεκλημένο του Όθωνα,
στις παράτες και
τα τραπεζώματα
της Αυλής.

Να δίνει με
την παρουσία του
το καλύτερο
πολιτικό άλλοθι
στον Βαυαρό
βασιλιά.

Τι είναι
όμως αυτό που
μένει από τους
ανθρώπους και
τις πράξεις τους;

Κάνε τη σούμα
με τα καλά και
τα στραβά
του Θεωράκη.

Καν' την
και στους άλλους,
ειδικά στους
σατανάδες, και
θα βρεις τη
διαφορά.

A2003

A20

Που λες, σαν αρρώστησε κάποια στιγμή ο Θεωδωράκης, όταν τον είχαν στη φυλακή, του στείλανε μια καλογριά να τον φροντίζει.

Τη
Μαργαρίτα.

Μαζί της έκανε
το στερνοπαίδι του.

Πρώτη
φορά το
ακούω
αυτό.

Ζούσαν
μαζί.

Δεν
παντρεύτηκαν.

Το παιδί
το ονόμασε Πάνο.

Το όνομα δηλαδή
του πρωτότοκου, που έχασε
το 1824 στον εμφύλιο.

Έναν χρόνο πριν
πεθάνει, γύρεψε να δείξει
στον μικρό Πάνο τους
τόπους των
προγόνων τους.

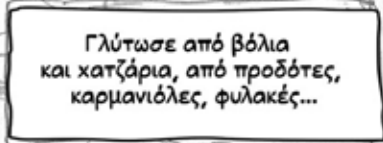
Τον γύρισε
στα χώματα που
λευτέρωσε.

Μαζί με τους φίλους, έψαξε και τους εχθρούς.
Συγχωρέθηκε με ανθρώπους που τους είχε ενάντιους.

Γλύτωσε από βόλια
και κατζάρια, από προδότες,
καρμανιόλες, φυλακές...

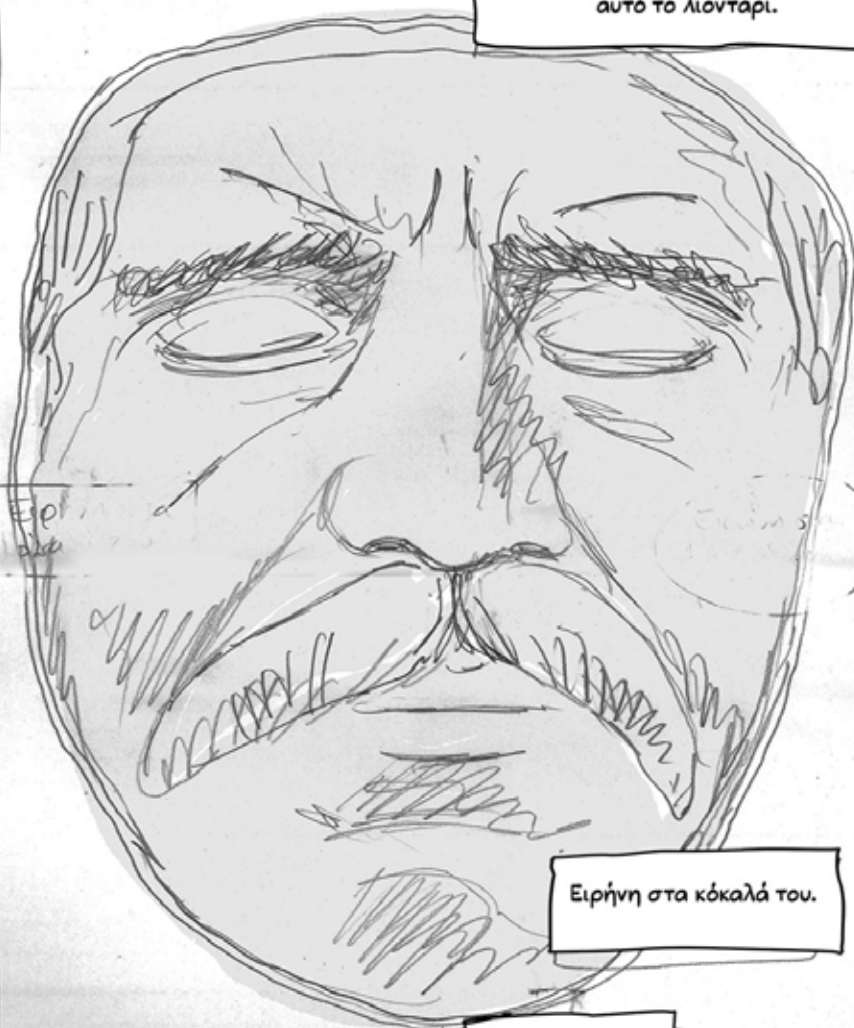

A20 05
A20 05

Α20

Μα τον χάρο
τον ίδιο ποιος τον ξεγελά;

Ύστερα από ένα γλέντι,
στον ύπνο του, χορτάτος από
ζωή και θάνατο, ξεψύχησε
αυτό το λιοντάρι.

Ειρήνη στα κόκαλά του.

Δεν μιλάς;

Τι να πω;

Α2806

A20

Ειρήνη και στα δικά μου.

ΕΛΑ ΤΩΡΑ!

Ξέρεις, κορίτσι μου,
ήθελα πολύ να στα πω αυτά.
Να μείνουν οι ιστορίες.

Να φύγουν
από πάνω μου, κι ας κρίνει
ο καθένας τι κρατά
και τι πετάει.

Πόσο ν' αντέξω
πια να τα βαστώ;
Άνθρωπος είμαι.

Κουράστηκα.

Γιατί δεν τα γράφεις;

Λες να
μην τα έχω
γράψει;

Και πού
τα έχεις;

Ανάμεσα σ' αυτά
τα «προσωπικά», που
σέρνει ο καθένας μας
σ' ετούτον τον
πλανήτη.

A20 07

Α20

Κάποια χάθηκαν.
Κάποια μπόρεσα και τα τύπωσα.
Κάποια τα βρήκαν και τα τύπωσαν άλλοι.

Μα τώρα
έχω κι εσένα.

Τι εννοείς;

Ξέρω πως με άκουσες
με προσοχή. Και είμαι σίγουρος
πως οι κουβέντες μας
δεν θα μείνουν έτσι.

Λόγια
του αέρα.

Κι εγώ
πού κολλάω;

Θα
τα γράψεις
κι εσύ για
λογαριασμό μου.

ΧΑ ΧΑ...
ΠΛΑΚΑ ΜΟΥ ΚΑΝΕΙΣ!

Άκου με
που σου λέω.

Θα τα
γράψεις.

ΑΚΕΣ88

Α20

Ένα... απάνθισμα
απ' όσα σου είπα.

Άσε με, άνθρωπέ μου.
Μην ψάχνεις για Τερτσέτη.

Έχω κι εγώ
τις δικές μου
σκοτούρες.

ΠΑΡΑΓΝΩΡΙΣΤΗΚΑΜΕ!

Με άκουσα να του υψώνω
τη φωνή, περισσότερο
μάλλον για να κρύψω
τη δική μου ταραχή.

Ⓛ
Πλάσμα
χρυσό
Αλεων

Καταλάβαινα πως αυτός ο τύπος
πλάι μου είχε μιαν αλλιώτικη ενέργεια.

Ⓛ Τον ένιωθα σαν παππού μου,
σαν φίλο. Μου 'ρχόταν να τον
αγκαλιάσω, αλλά δίσταζα.

Και εντάξει, πες ότι τα γράφω.

Ποιος θα πω
ότι μου τα είπες;

Επρεπε να συνεχίσω
να το παίζω θυμωμένη.

Α2009

Α20

Λίμπυ!

Εμένα
Λίμπυ
με λένε.

Από το Ολυμπία;

Από το
Ελευθερία.

Το όνομα μιας φίλης
του μπαμπά μου.
Μυτιληνιάς.

ΛΟΙΠΟΝ, ΑΡΓΗΣΑ ΠΑΛΙ.

Πρέπει να φύγω.
Τα λέμε την
άλλη φορά.

Ποιαν
άλλη φορά;

Α2011

✦ Α20 ✦

Μωρέ, σαν γράψεις αυτά
που σου' πα, θα είναι σα να βρίσκομαι
συνέχεια εδώ.

Στο
παγκάκι μας.

Το ίδιο
πεισμάτάρης
όπως τώρα, που
με βλέπεις
και σε
βλέπω.

✦

Α2013
Α2013

✦

21

Α21

Τα λόγια του ανθρώπου στην πλατεία, του Πολύκαρπου, μ' ακολουθούσαν συνέχεια μετά την τελευταία μας συνάντηση.

Με είχε φάει η περιέργεια γι' αυτό τον τύπο.

Την άλλη μέρα στη δουλειά,

οπως ήμουν μπροστά στον υπολογιστή, θυμήθηκα το όνομα που μου είχε πει και το γκούγκλαρα.

Κεραμίδα στο κεφάλι.

Το όνομα αυτό υπήρχε ακόμα και στη Wikipedia.

Πολύκαρπος (Κάρπος) Παπαδόπουλος

(Πολύκαρπος (Κάρπος) Παπαδόπουλος - Έλληνας έμπορος, συγγραφέας και αγωνιστής της Ελληνικής Επανάστασης του 1821

Αγωνιστής της Ελληνικής Επανάστασης.

Α21α1

(Α21)

Τον έβγαζε ως έμπορο
από την Οδησσό. Γεννημένο
πιθανότατα στην Αδριανούπολη.

Μημμένος και στην
Φιλική Εταιρεία.

ΜΑΛΙΣΤΑ!

Όμως κι εγώ
δεν είμαι τρελή.

ΔΕΝ ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΕΙΣ, ΡΕ;

Δεν μιλούσα με ένα
φάντασμα τόσον καιρό. Κάποια
φάρσα μού έκανε ο τύπος.

Θα ήταν κανένας συνταξιούχος φιλόλογος,
καθηγητής Ιστορίας ή κάτι τέτοιο.

ΔΙΝΕ ΤΟΥ
ΑΠΟ ΔΩ.

ΦΥΓΕ!

Α2102

Α21

Μπορεί να βρέθηκε στα παγκάκια από
τίποτα παράξενα γυρίσματα της ζωής.

ΤΙ ΣΑΣ ΦΤΑΙΕΙ
Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ;

Μα τώρα είχε την ευκαιρία
να σπάσει λίγη πλάκα μαζί μου.

ΚΥΡ ΔΑΣΚΑΛΕ,
ΕΝΟΧΛΩΣ;

ΒΡΕ ΒΡΕ,
Η ΜΑΘΗΤΡΙΟΥΛΑ
ΜΟΥ.

Γκούγκλαρα,
γκούγκλαρα
κι έβρισκα.

Ο Κάρπος κατέβηκε στην Ελλάδα
όταν ξέσπασε η Επανάσταση.

Έδωσε όλα του τα
χρήματα για
μπαρούτι και όπλα.

Στην αρχή πολέμησε για
τέσσερα χρόνια κοντά
στον Οδυσσέα Ανδρούτσο.

Μετά κατατάχτηκε απ' τους
πρώτους στον τακτικό στρατό.

Λοχαγός. Διοίκησε μάλιστα
τον πρώτο λόχο ευζώνων.

Παρών στη μάχη στους Μύλους
του Άργους, παρών στην πολιορκία
της Αθήνας με τον Καραϊσκάκη.

Βρισκόταν εκεί τη μέρα
που δολοφόνησαν τον Καποδίστρια.

Α2133

Α21

Και μετά ξανά στον
τακτικό στρατό
του Όθωνα.

ΘΕΕ ΜΟΥ, ΗΤΑΝ ΠΑΝΤΟΥΙ ΕΙΧΕ ΖΗΣΕΙ
ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΑΥΤΟΣ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

« Το μόνο που επικαλούμαι
είναι πως άνθρωποι τους
οποίους στρατολόγησα και
είχα υπό τις διαταγές μου,
είναι ήδη συνταγματάρχες,
υποστράτηγοι και
αντιστράτηγοι...»

* αλλη
δυναμική
καταστάση
πολιτική
αποδοτική
αποδοτική

Λ

Σε μια διαδικτυακή βιβλιοθήκη
βρήκα κι ένα PDF γι' αυτόν.

«ενώ εγώ,
αντισυνταγματάρχης,
έχω ευτελή σύνταξη...»

* αλλη
δυναμική
καταστάση

Είχε μέσα την αίτησή του προς την
«Εξεταστική των αγωνιστών επιτροπή»

«γι' αυτό κι επικαλούμαι την
ανάλογη ως προς τους αγωνιστές
και τα έξοδά μου δίκαιη
αμοιβή και ικανοποίηση...»

* αλλη
δυναμική
καταστάση

Α2164

A21

«Εν Αθήναις, τη 12 Μαρτίου 1865
Κάρπος Παπαδόπουλος.
(Αντισυνταγματάρχης)»

Παλιός επαναστάτης, γέρος πια,
να διεκδικεί μια τιμητική
σύνταξη ως αναγνώριση της
προσφοράς του στον Αγώνα.

Ο σχολιαστής του κειμένου σε εκείνο
το PDF ο Θ.Δ., έγραφε στη συνέχεια:

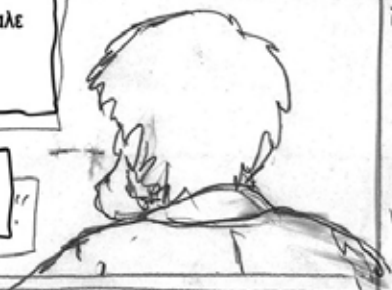
«Ένα χρόνο αργότερα
(το 1866) ο καπετάν
Κάρπος πέθανε,
αβοήθητος
από το κράτος,
στο Μεσολόγγι...

Η αναφορά του είχε καταχωνιαστεί,
χωρίς να εξεταστεί το αίτημά του.

Χρόνια μετά τον θάνατό του, η αναφορά
τακτοποιήθηκε από έναν υπάλληλο που την έβαλε
στο αρχείο, σημειώνοντας πάνω δυο λέξεις:

Απεβίωσε συνταξιούχος.»

A2105

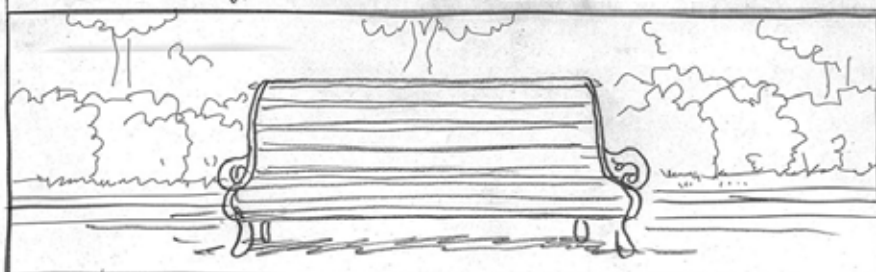
Α21

Την επομένη πήγα
χαρούμενη στην πλατεία.

Να του πω
πως ξέρω ότι...
«απεβίωσε
συνταξιούχος».

Να του δώσω συγχαρητήρια
για την πετυχημένη
φάρσα που
μου έστησε.

Να γελάσουμε
κι και να μου πει
με επιτέλους
ποιος
πραγματικά
είναι.

Δεν ήταν
εκεί.

Α2186

Αει

Ρώτησα τον περιπτερά.
Ούτε αυτός τον είχε δει.

Έφυγα απογοητευμένη
και ανήσυχη.

Ξαναπέρασα τις επόμενες μέρες.
Ξαναπέρασα αρκετές φορές.

Βδομάδες,
μήνες.

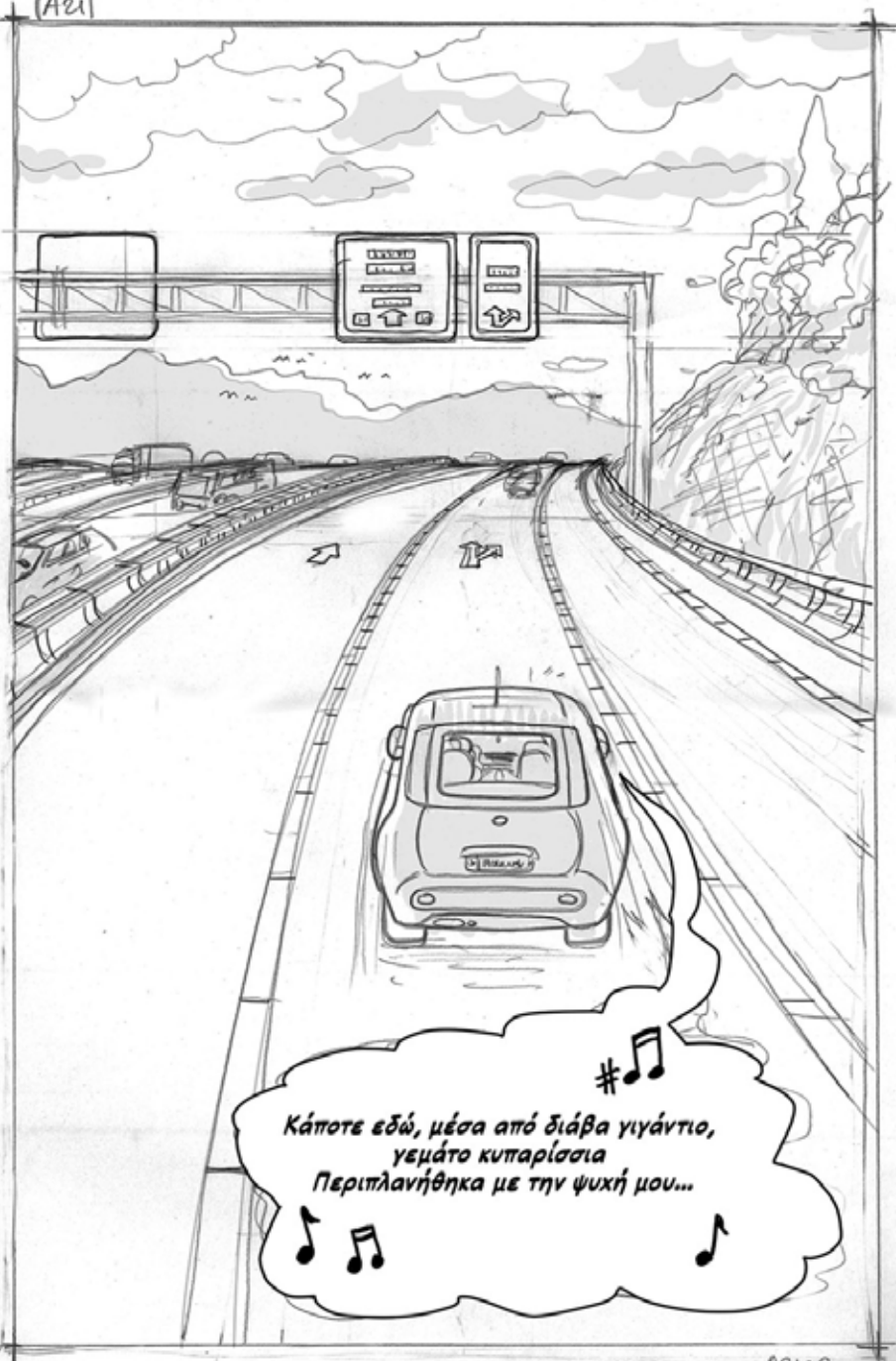
Τον έψαχνα με βιαστικές ματιές
κάθε φορά που τύχαινε να περνάω
απ' την πλατεία με τη μηχανή.

ΤΙΠΟΤΑ!

Ο τύπος είχε
εξαφανιστεί.

Α21037

(A21)

Α2108
Α2108

Αει

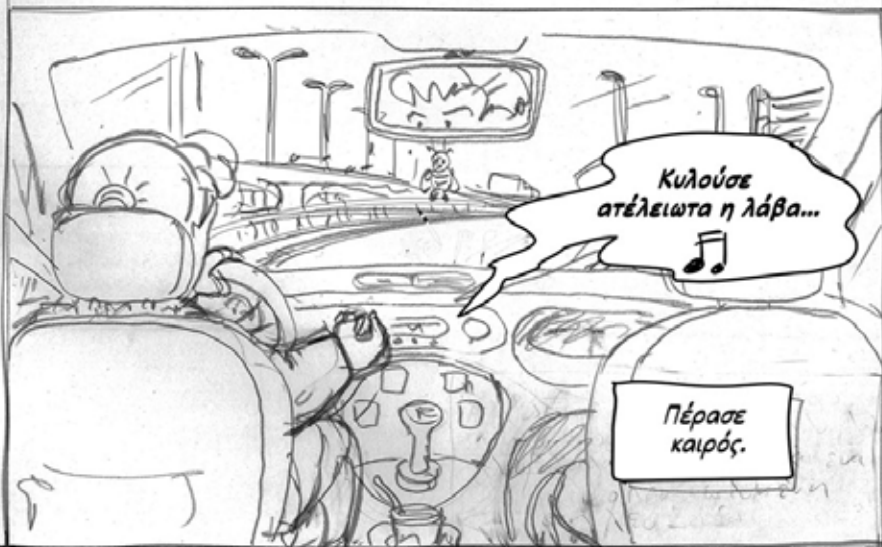
Μέσα από διάβα γεμάτο κυπαρίσσια
Με την ψυχή περιπλανήθηκα,
ψυχή μου...

Ήταν μέρες όπου η καρδιά μου
όμοια με ηφαίστειο
κυλούσε της τέφρας τα ποτάμια...

Κυλούσε
ατέλειωτα η λάβα...

Πέρασε
καιρός.

Αχιλλ

Α21

Σκορπώντας το θειάφι
Απ' του βουνού τη ράχη...

Αρχές της άνοιξης, τότε που
τα μαύρα κοράκια γίνονται
γλυκόλαλα κοτσύφια, είχα
πρόσκληση για ένα τριήμερο
στη Λευκάδα.

Όμως μετά τη γέφυρα, του Ρίου
στη θέα της ταμπέλας
«Μεσολόγγι», ταραχτήκα.

Λίγα χιλιόμετρα παρακάτω
χωρίς να το πολυσκεφτώ,
έστριβα το τιμόνι.

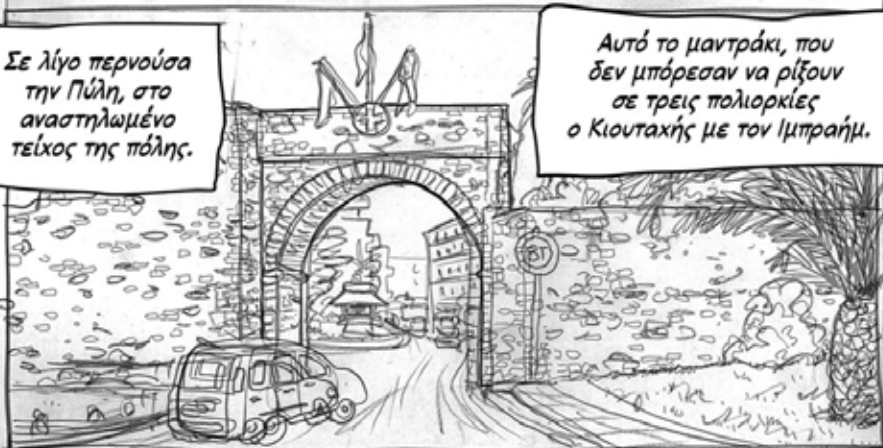
σε τόπους
του βοριά
μακρινούς.

δρ

Σε λίγο περνούσα
την Πύλη, στο
αναστηλωμένο
τείχος της πόλης.

Αυτό το μανträκι, που
δεν μπόρεσαν να ρίξουν
σε τρεις πολιορκίες
ο Κιουταχής με τον Ιμπραήμ.

A2110

A21

Παρκάρα έξω από
τον κήπο των ηρώων.

Εκεί δεξιά, πίσω απ' τους
παλιούς προμαχώνες
του Μεσολογγίου.

Το άλσος γεμάτο
δέντρα κι αγάλματα.

«Δάσος» οι προτομές.

Κεφάλια ηρώων σε ψηλούς,
μαρμαρίνους στύλους.

A21M

Α21 διηλδ

Στάθηκα σε αυτά τα μαρμαρένια πρόσωπα.

Βλέμματα πετρωμένα,
παγωμένα στον χρόνο,
κοίταζαν άφοβα
το αιώνιο κενό.

Άνθρωποι
δίχως σώματα.

Εβλεπα τις πέτρες
που τους παρίσταναν
και σκεφτόμουν
την ειρωνεία.

Α212-15

Αχι

Στη βάση μιας πέτρινης
στήλης κατούρησε ένα σκυλί.

Μια δεκαοχτούρα κουτσούλησε
στο κεφάλι του Λόρδου Βύρωνα.

Οι άνθρωποι

Οι άνθρωποι
δίνουνε στις
πέτρες το νόημα.

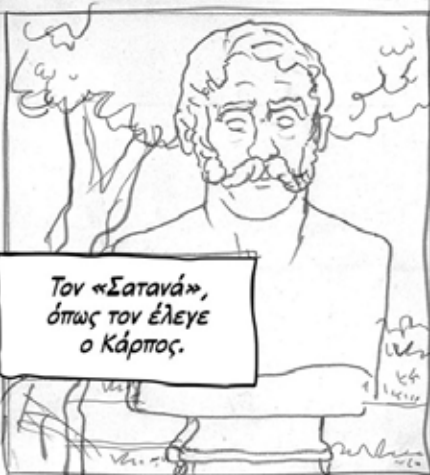
Το μνημείο του
Μάρκου Μπότσαρη
δέσποζε στον
χώρο μπροστά
απ' τις ντάπιες
με τα κανόνια.

Σε ένα παρτέρι,
παράμερα, σα να
τον είχαν τιμωρία
οι άλλες προτομές,
αναγνώρισα τον
Μαυροκορδάτο.

Τον «Σατανά»,
όπως τον έλεγε
ο Κάρπος.

Αχι

Α217

Καθώς πλησίαζα
να τον φωτογραφήσω,
με... κατούρησε!

Το μικρό ποτιστικό στη
βάση του είχε κάνει τη δουλειά.

Ο Αλέξανδρος, σα να ήξερε τις κολεγίες μου
με τον συκοφάντη του, με κατέβρεχε.

Πριν μπω στο αυτοκίνητο,
ρώτησα έναν περαστικό
κατά που πέφτει η περιοχή
του Αγίου Λαζάρου.

Άγιος
Λάζαρος;

«Άγιος Λάζαρος;»
μου λέει.

Τι να κάνεις
στον Άγιο Λάζαρο;

Ο Άγιος Λάζαρος
είναι νεκροταφείο.

Α215
Α215

A21

ΛΑΖΑΡΕ, ΔΕΥΡΟ ΕΞΩ!

Περιπλανήθηκα
ανάμεσα στα μνήματα.

Δεν τον βρήκα, μα
σκεφτόμουν πως, ήταν
δεν ήταν εκεί, ο κύριος
Πολύκαρπος έσπαξε
πλάκα μαζί μου.

A21/6

丰

իրի
բնիկ

9/6/20

A21B7

